

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

**BATİK TEKNİĞİNİN FARKLI TEKSTİL YÜZEY DÜZENLEME
YÖNTEMLERİYLE KULLANIMI VE UYGULAMALARI**

Mine AYDOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Naile Rengin OYMAN

ISPARTA, 2019

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

Bu tez 20/06/2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oy Birliği ile
Kabul Edilmiştir.

DANIŞMAN Doç. Naile Rengin OYMAN

İmza:

ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Kenan SAATÇIOĞLU

İmza:

ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Ahsen GÜNBULUT

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza ve Mühür
SDÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü ✓

Doç. Dr. Doğan DEMİRCİ

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje No: 4533-YL1-15

T.C

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış kurallarına uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak çalışmada bana ait olmayan tüm veri düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (20.06.2019)

Mine AYDOĞAN

Isparta 2019

İmza

SUNUŞ

Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi kapsamında hazırlanmıştır.

Konusu “Batik Tekniğinin Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleriyle Kullanımı Ve Uygulamaları” olan Yüksek Lisans Tezinin amacı, ülkemizde ve dünyada uygulanan bazı geleneksel tekstil yüzey düzenleme yöntemlerinin, batik tekniği ile birleştirilerek özgün giysi tasarımlarına dönüştürülmesidir. Ülkemizde ve dünyada bilinen geleneksel tekstil yüzey düzenleme yöntemlerinin batik tekniği ile oluşturacağı farklı görsel dokular ve birleştirmelerle tasarlanmış ürünler, farklı yorumlamalarla tekstil sanatlarına katkısı anlamında, önemlidir. Araştırmada, teze konu olan geleneksel tekstil yüzey düzenleme tekniklerinin yapıları hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca rezerve boyama tekniklerinden biri olan batik tekniğinin diğer rezerve ve kumaş boyama yöntem ve teknikleriyle aynı tutulması konusunda kavram kargaşası yaşandığından, bu konuya da açıklık getirilmiştir.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmıştır. Bunun için ulusal ve uluslar arası yayınlardan (kitap, tez, makale, bildiri, sunum, internet vb.) kaynak taraması yapılmış, bu kaynaklardan bilimsel/akademik yayınlara ulaşılmış, araştırmada vurgulanması amaçlanan konular analiz edilmiştir. Konuyla ilgili her türlü görsel materyal bu kaynaklardan ve çalışılmış örneklerden elde edilerek, betimsel analizle yorumlanmış ve tez konusunu destekler nitelikte kullanılmıştır.

Araştırmanın yönlendirilmesi konusunda değerli fikirleri ile bana yardımcı olan danışmanım **Doç. Naile Rengin OYMAN'** a, Tezimin hazırlanmasında maddi kaynak sağlayan **SDÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Merkezi (BAP) Koordinasyon Birimi'**ne teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak, özellikle manevi varlıklarını her zaman yanımda hissettiğim, benim bu günlere gelmemde çok fazla emeği olan değerli annem **Fatma Remziye COŞKUN'**a, canım kardeşim **İsmail Necmi AYDOĞAN'**a şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Mine AYDOĞAN
Isparta, 2019

ÖZET

BATIK TEKNİĞİNİN FARKLI TEKSTİL YÜZEY DÜZENLEME YÖNTEMLERİYLE KULLANIMI VE UYGULAMALARI

Mine AYDOĞAN

Süleyman Demirel Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı,
Yüksek Lisans Tezi,
Yıl: 2019, Sayfa: 200

Danışman: Doç. Naile Rengin OYMAN

Tekstile hitap eden farklı materyaller ile sanatsal anlamda yüzey tasarımları üretilebilmektedir. Tekstil lifinden elyafa kadar her türlü tekstil malzemesi, çok farklı dikiş ve boyama teknikleri ile birlikte uygulanarak, iki veya üç boyutlu tekstil yüzey tasarımlarında kullanılabilir. Tekstil yüzey düzenlemeleri olarak sayabileceğimiz kırkyama/kırkpere (patchwork), yorganlama (quilting), shibori, avalon, saçaklama (schenille), keçe, ebru (marbling/kumaş ebrusu), doğal/organik (eco) boyama ve dijital tekstil baskı tekniklerinin her biri, kendi içinde farklı çalışma ilkelerine dayalı, tekstil yüzey düzenleme yöntemleridir. Bunlardan keçe tekniği ile klasik Türk ebru sanatı geleneksel el sanatlarımızdan, yorganlama (quilting) ile kırkyama/kırkpere (patch-work) teknikleri geleneksel el zanaatlerindedir.

Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen bu el sanatlarımız çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerimizin birleşimidir ve geleneksel kültür değerlerimizde zengin bir mozaik oluşturmuştur. Ancak bu tekniklerin üretimi azalmış ve hatta “yorganlama” (quilting), gibi bazı teknikler unutulmaya yüz tutmuştur.

Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen bu el sanatlarımız çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerimizin birleşimidir ve geleneksel kültür değerlerimizde zengin bir mozaik oluşturmuştur. Ancak bu tekniklerin üretimi azalmış ve hatta “yorganlama” (quilting), gibi bazı teknikler unutulmaya yüz tutmuştur.

Batik, kullanılan malzemeleri, yapım tekniği ve işlem basamakları açısından kendine özgü özellikleri olan, tamamen el işçiliğine dayalı, kişinin yaratıcılığını ortaya koyan, çok farklı bir çeşit desenleme, boyama ve aynı zamanda uygun tekstil malzemesi üzerine resim yapma sanatıdır. Endonezya-Java başta olmak üzere Güney Doğu Asya Bölgesine ait bir tekniktir. Bu teknik, ülkemizde de Malatya yöresine ait olan ve üretimi yapılmayan bervanik baskı ile diğer yörelerimizde yapımı az da olsa devam eden yazmacılık ve çözgüden boyamalı ikat teknikleri ile malzeme ve uygulama yönünden benzerlikler göstermektedir.

Bu çalışmada batık tekniğinin tüm aşamaları dikkate alınarak kırkyama/kırkpere (patchwork), yorganlama (quilting), shibori, avalon, saçaklama (schenille), keçe, ebru (marbling/kumaş ebrusu), doğal/organik (eco) boyama ve dijital tekstil baskı tekniklerinin her biri, kendi içinde farklı çalışma ilkelerine dayalı, tekstil yüzey düzenleme yöntemleridir. Bunlardan keçe tekniği ile klasik Türk ebru sanatı geleneksel el sanatlarımızdan, yorganlama (quilting) ile kırkyama/kırkpere (patch-work) teknikleri ile birlikte kullanılması ve böylece tekstil tasarımında farklı yüzey düzenlemeleri oluşturulması hedeflenmiştir.

Rezerve boyama tekniklerinden biri olan batik tekniğinin diğere rezerve ve kumaş boyama yöntem ve teknikleriyle aynı tutulması konusunda kavram kargaşası yaşandığından, bu konuya da açıklık getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tekstil, Tekstil Yüzey Düzenleme, Batik Tekniğı, Batik.

ABSTRACT

USAGE AND APPLICATIONS OF BATIK TECHNIQUE WITH DIFFERENT TEXTILE SURFACE ARRANGEMENT METHODS

Mine AYDOĞAN

Suleyman Demirel University,
Fine Arts Institute,
Department of Traditional Turkish Arts,
Master of Art Thesis,
Year: 2019, Pages: 200

Adviser: Assoc. Prof. Naile Rengin OYMAN

Various artistic surface designs can be created by using different types of textile materials, which could be formed in two or three dimensions and finished with different sewing and dyeing techniques.

Kırkyama/kırkpare (patchwork), yorganlama (quilting), shibori, avalon, schenille, felting, marbling/eburu on fabric, dyeing with ecologic/natural dyestuff and digital textile printing are different disciplines that can be applied for establishing creative textile surfaces. Among above techniques, felting (wet, dry and kertikli) and ebru are traditional Turkish arts, and kırkyama/kırkpare (patchwork) and yorganlama are traditional Turkish handicrafts that have been practiced for thousands of years.

These techniques are a sort of combination of cultures of various civilizations, which were localized in Anatolia, and our own values. However, application of these techniques, especially quilting, has been significantly diminished nowadays.

Batik has special characteristics such as having specific application technique and unique processing steps, and depending on creative designing, patterning and dyeing on suitable textile materials. This technique is mostly applied in Indonesia and South East Asia region in the World. In our country, bervanik printing, which is very well-known but not applied much recently in Malatya region, and the wrap of printing and dyeing should ikat show some similarities with batik in terms of application methods.

In this study, it is aimed to create different textile surface arrangements by using batik art and kırkyama/kırkpare (patchwork), yorganlama (quilting), shibori, avalon, schenille, felting, marbling/eburu on fabric, dyeing with ecologic/natural dyestuff and digital textile printing techniques together, and consequently, it is determined to obtain sustainable textile surface designs. Also, it was considered to combine batik art and fundamental designing parameters such as texture, color, formation, shape, distance, direction, depth to generate different three-dimensional surface compositions.

As there has been a confusion of conceptualization of batik technique, one of the reserved painting techniques, with other reserve and fabric dyeing methods and techniques, this issue has also been clarified.

Keywords: Textile, Surface, Textile Material, Batik, Technical, Design.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
SUNUŞ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

1. BATIK KELİMESİNİN TANIMLARI, TARİHÇESİ, ÖZELLİKLERİ VE BATIK YAPIM TEKNİKLERİ	6
1.1. Batik Kelimesinin Tanımları ve Batik Tekniğinin Tarihçesi	6
1.2. Batik Tekniğinin Özellikleri ve Batik Yapım Teknikleri.....	11
1.2.1. Batik Tekniğinin Özellikleri	11
1.2.1.1. Batik Tekniğinde Kullanılan Kumaş, Renk ve Boya Özellikleri.....	14
1.2.1.2. Batik Tekniği Yapımında kullanılan Yardımcı Araçlar ve Özellikleri	22
1.2.1.3. Batik Tekniğinde Kullanılan Desen ve Kompozisyon Özellikleri.....	33
1.2.2. Batik Yapım Tekniği	37
1.3. Batik Tekniğinin Uygulama Alanları	42
1.3.1. Batik Tekniğinin Dünyadaki Uygulama Alanları	42
1.3.2. Batik Tekniğinin Türkiye'deki Uygulama Alanları	45
1.4. Batik Tekniğinin Kumaş Rezerve ve Boyama Teknikleri ile Karşılaştırılması ve Bu Alanda Var Olan Kavram Kargaşası.....	45
1.5. Rezerve Boyama Teknikleri	48
1.5.1. Kumaşa Uygulanan Rezerve Boyama Teknikleri.....	48
1.5.1.1. Şekillendirilmiş Rezerve Boyama Teknikleri	48
1.5.1.1.1. Bağlama Boyama Teknikleri.....	48
1.5.1.1.2. Sıkıştırma Rezerve Boyama Teknikleri	49
1.5.1.1.3. Dikme Rezerve Boyama Teknikleri	49
1.5.2.2. Kapatma Maddesi ile Rezerve Boyama Teknikleri	49
1.5.2.2.1. Vaks ile Rezerve Boyama Teknikleri	49
1.5.2.2.2. Rezerve Patı ile Boyama Teknikleri	49

1.5.2. İpliğe Uygulanan Rezerve Boyama Teknikleri	49
1.5.2.1. İkat.....	49
1.6. Diğer Kumaş Boyama Teknikleri.....	50
1.6.1. Fırça ile Kumaş Boyama Tekniği	50
1.6.2. Pentür Tekniği	51
1.6.3.Gutta (Serti) Tekniği.....	52
1.6.4. Tuzlama (Akıtma) Tekniği	53
1.6.5. Sulu Boya Tekniği (Aquarelle).....	54
1.6.6. Püskürtme Tekniği (Airbrush).....	55
1.6.7. Antifüzan Tekniği	55
1.6.8. Alkol Tekniği.....	55
1.6.9. Güneş Tekniği.....	56
1.6.10. Tekstil Kalemleriyle Boyama Tekniği.....	57
1.6.11. Şablon Tekniği.....	57
1.7.Batik Ürünlerin Kullanıldığı Alanlar.....	58
1.7.1.Giyim Kuşam Ürünleri	58
1.7.2.İç Mekân Tekstil Ürünleri	58
1.8.Batik Tekniğinin Gelenekselliği.....	59
1.8.1.Batik Tekniğinin Dünya’daki Gelenekselliği	59
1.8.2. Batik Tekniğinin Türkiye’deki Gelenekselliği	64
1.8.2.1. Bervanik Baskı	68
1.8.2.2. Yazmacılık	70
1.8.2.3. İkat Tekniği	71

II. BÖLÜM

2. TEKSTİL TASARIMINDA YÜZEY DÜZENLEME TEKNİKLERİ	75
2.1. Tekstil Yüzeyleri ve Tekstil Yüzeylerinin Sınıflandırılması.....	75
2.1.1. Tekstil Yüzeylerinin Yapılarına göre Sınıflandırılması	76
2.1.1.1. İpliklerden Elde Edilen Tekstil Yüzeyleri.....	76
2.1.1.2. Liflerden Elde Edilen Tekstil Yüzeyleri (nonwoven).....	76
2.1.2. Tekstil Yüzeylerinin Üretim Teknolojilerine Göre Sınıflandırılması	77
2.1.3. Tekstil Yüzeylerinin Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması	77
2.1.4. Tekstil Yüzeylerinde Akıllı Tekstillerin, Hohenstein Araştırma Enstitüsü’ne Göre Sınıflandırılması.....	78

2.1.5. Tekstil Tasarımda Tekstil Yüzeylerinin Boyutlarına Göre Sınıflandırılması.....	78
2.1.5.1. Tekstil Tasarımda İki Boyutlu Yüzey Düzenleme Teknikleri	79
2.1.5.2. Tekstil Tasarımda Üç Boyutlu Yüzey Düzenleme Teknikleri.....	83
2.2. Tekstil Tasarımda Farklı Yüzey Düzenleme Tekniklerinin Tez Kapsamında Sınıflandırılması	88
2.2.1. Tekstil ve Moda Tasarımda Boyama Teknikleri	88
2.2.2. Tekstil ve Moda Tasarımda Baskı Teknikleri	88
2.2.3. Tekstil ve Moda Tasarımda Dikiş Teknikleri.....	88

III. BÖLÜM

3. BATİK TEKNİĞİ VE FARKLI TEKSTİL YÜZEY DÜZENLEME YÖNTEMLERİYLE HAZIRLANMIŞ ÖRNEKLERİN KREASYON AŞAMALARI	119
3.1. Tasarım, Hazırlık ve Uygulama Aşamaları Süreç Analizi	119
3.1.1. Tasarım Aşamaları Süreç Analizi	119
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	119
3.1.1.1. Ezoterik İnisiasyon’un Tanımı	119
3.1.1.2. Ezoterik İnisiasyon ve Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri	120
3.1.1.3. Ezoterik İnisiasyon, Döngüsel Çözümlenmeler ve Yaş Halkaları ...	121
3.1.1.4. Çıkış Noktasına Uygun Dokusal Tekstil Yüzey Düzenleme Tekniğinde Aşamalar	123
3.2.1. Hazırlık Aşamaları Süreç Analizi	125
3.2.1.1. Kumaş Manipülasyon Yöntemleri (Fabric Manipulation).....	125
3.2.2. Uygulama Aşamaları Süreç Analizi	149
3.2.2.1. İğneleme Yöntemiyle Prova Mankeni Üzerinde Drape Tekniği.....	149
3.2.2.1. Tasarımlarda Kullanılan Malzemelerin Dökümü ve Uygulama Fotoğrafları	150
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	150
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	152
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	153
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	154
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	156
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	157
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	159
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	160
Proje: “Ezoterik İnisiasyon”	161

3.2.2.2. Tasarım Tablosu.....	163
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	165
KAYNAKÇA.....	171
ÖZGEÇMİŞ.....	184

KISALTMALAR DİZİNİ

BAP	Bilimsel Araştırma Projeleri Merkezi
cm.	Santimetre
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
D.T.G.S.Y.O.	Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu
G.S.Y.O.	Güzel Sanatlar Yüksek Okulu
gr.	gram
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
Örn.	Örneğin
Prof.	Profesör
S.D.Ü.	Süleyman Demirel Üniversitesi
s.	sayfa
vb.	ve başkası ve benzeri
vs.	vesaire
yy.	yüzyıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. : Balmumunun Oluşturduğu Noktacıklardan Oluşmuş Batik Örneği.....	8
Şekil 2. : Africa Batik Örneği	8
Şekil 3. : Batik Uygulaması Yapılırken	11
Şekil 4. : İpek Üzerine Batik Tekniği ile Çalışılmış Osmanlı Minyatür Deseni.....	12
Şekil 5. : İpek Üzerine Batik Tekniği İle Çalışılmış İznik Çini Deseni.....	12
Şekil 6. : İpek Kumaş Üzerine Batik Tekniği ile Çalışılmış Giysi Tasarımı	14
Şekil 7. : Pamuk Elyafı	14
Şekil 8. : İpekKozası	15
Şekil 9. : % 100 İpek Kumaş (Vual İpek).....	15
Şekil 10. : Pamuklu Kumaş Yüzeyine Eritme Mum İle Nokta Çalışması	15
Şekil 11. : Toz Doğal Boyalar.....	17
Şekil 12. : Kaynatılarak Elde Edilen Doğal Boyalar	17
Şekil 13. : Morinda Ağacı Kabuğundan Kaynatılarak Elde Edilen Doğal boya.....	18
Şekil 14. :Morinda Ağacı Kabuğu	18
Şekil 15. : Toz Haline Getirilmiş Yalancı Safran	18
Şekil 16. : Yalancı Safran.....	19
Şekil 17. : Bruguera Ağacının Açılmış Hali	19
Şekil 18. : Bruguera Ağacı.....	19
Şekil 19. : İndigo Mavisi.....	20
Şekil 20. : Zerdeçal	20
Şekil 21. : Batik Tekniği İçin Toz Kumaş Boyası	21
Şekil 22. : Kumaş Boyamalarda Kullanılan Toz Kumaş Boyası	21
Şekil 23. : Endonezya ve Java'da Kullanılan Tjanting Kepçe Örnekleri.....	22
Şekil 24. : Hazne, boy ve Uçları Farklı Tjanting Kepçeleri.....	23
Şekil 25. : Farklı Uç ve Formlarda Tjanting Batik Kepçeleri	23
Şekil 26. : Tjanting Yerine Kullanılabilen Farklı Malzemeler	23
Şekil 27. : Tjanting yerine kullanılabilen farklı mumlama aparatları	24
Şekil 28. : Batik Kepçesi Tjanting İle Çalışan Bir Endonezya Yerlisi	24
Şekil 29. : İki ağızlı Tjanting Kepçesi.....	25
Şekil 30. : İki ağızlı Tjanting Kepçesinin Üstten Görüntüsü	25
Şekil 31. : Tek ve Üç Ağızlı Tjanting Kepçeleri	25

Şekil 32. : Pompalı Mumlama Kalemleri.....	26
Şekil 33. : Tjanting (Mum Kepçesi) Yapımı.....	26
Şekil 34. : Tjamp Kalıbı ile Metraj Baskı Batik Yapımı.....	27
Şekil 35. : Tjamp Metraj Baskı Batik Kalıbı.....	27
Şekil 36. : Atıf Atalayer Atölyesinde Batik Kepçe ve Kalıp Yapımı	28
Şekil 37. : Atıf Atalayer, Atölyesinde Batik Kalıp İmalatı Yaparken	28
Şekil 38. : Tjamp ile Metraj Batik Baskısı Yapılırken.....	28
Şekil 39. : Tjanting (Batik Kepçesi) ve Tjamp (Batik Kalıbı) ile Yöresel Batik Yapımı	29
Şekil 40. : Dörtlü Tjamp (Batik Baskı Kalıbı).....	29
Şekil 41: Farklı Formlarda Basit Batik Kalıpları	29
Şekil 42. : Vaks Uygulamasında Kullanılan Özel Bıçaklar "Ladao" (Recommended).....	30
Şekil 43. : Vaks Uygulamasında Kullanılan Özel Bıçak "Ladao" (Recommended) .	30
Şekil 44. : Fırça Tekniği ile Çalışılmış Bir Batik Deseni.....	31
Şekil 45. : Batik Tekniğinde Kullanılan Farklı Fırça Örnekleri.....	31
Şekil 46. : Normal Fırça Tekniği ile Çalışılmış Batik Deseni.....	31
Şekil 47. : Yassı Fırça Tekniği ile Çalışılmış Batik Deseni.....	32
Şekil 48. : Şablon Kalıp	32
Şekil 49. : Şablon Tekniği ile Çalışılmış Desen Örneği.....	32
Şekil 50. : Waxwriter (Mum Yazıcısı).....	33
Şekil 51. : Cirebon Batik Deseni.....	33
Şekil 52. : Mitolojik Kuş Figürleri	34
Şekil 53. : Endonezya Batikleri.....	34
Şekil 54. :Gelişmiş Bir Batik Örneği	35
Şekil 55. : Tulis Batik Desen Tasarımı	35
Şekil 56. : Banji Desenleri ile Çapraz Batik ve Antik Desenler	36
Şekil 57. : Endonezya'da Statü Sembölü Batik Giysiler.....	36
Şekil 58. : Batik malzemelerinin toplu halde görüntüsü	37
Şekil 59. : Apresi alınmış bez yüzeyine tjanting kalemi ile desen çizimi.....	38
Şekil 60. : Kasnağa gerilmiş batik çalışılmış kumaş ve benmari usulü kaynatılan parafin ve balmumu eriyiği	38
Şekil 61. : Desenlenmiş ve Boyanmış Kumaş Yüzeyinin Mumla Kapatılması.....	38
Şekil 62. : Daldırma Yöntemi ile Kupon Kumaşların Boyanması.....	40
Şekil 63. : Kumaşın Sağılarak Boya Kazanına Bırakılması.....	40

Şekil 64. : Batik Tekniğinde Her Renk İçin Hazırlanmış Boyalar ve Boyanmayı Bekleyen Mumlanmış Kupon Kumaşlar	41
Şekil 65. : Balmumu (Sarı Renkte) ve Parafin (Beyaz Renkte).....	41
Şekil 66. : Java Adasında Yogyakarta Bölgesinde Batik Yapan Yerli Halk	42
Şekil 67. : Java Adasında Yogyakarta Bölgesinde Mum Eritme Kapları	43
Şekil 68. : Java Adasında Satılan Turistik Batik Desenli Kupon Kumaşlar	43
Şekil 69. : Java Adasında Satılan Turistik Batik Giysiler	44
Şekil 70. : Batik Desenli Geleneksel Java Başlığı	44
Şekil 71. : Kazıma Tekniğiyle Batik Örneği (D.T.G.S.Y.O. Öğrenci Çalışmalarından).....	46
Şekil 72. : Çatlama Efektlerinin Net Görüldüğü Bir Batik Çatılması	48
Şekil 73. : Ketten Kumaş Üzerine Fırça ile Kumaş Boyama Tekniği.....	51
Şekil 74. : İpek Kumaş Üzerine Pentür Tekniği	52
Şekil 75. : Gutta Tüpleri.....	52
Şekil 76. : Gutta ile Kontur Çekilmiş Desenin Boyama Aşamaları.....	53
Şekil 77. : Tuzlama Tekniği ile Çalışılmış Örnek.....	54
Şekil 78. : Aquarel Tekniği Uygulaması.....	54
Şekil 79. : Airbrus Pistole Aleti	55
Şekil 80. : Güneş Tekniğinde Bitkilerin Kumaş Yüzeyine Yerleştirilmesi	56
Şekil 81. : Güneşe Maruz Bırakılan Kumaş Üzerinden Bitkilerin Kaldırılması.....	56
Şekil 82. : Tekstil Kalemleriyle Boyama	57
Şekil 83. : Şablon Tekniği ile Çalışılmış Desen Örneği.....	58
Şekil 84. : Endonezya'nın Geleneksel Batik Kıyafetleri	59
Şekil 85. : Endonezya Yerlisi Geleneksel Batik Üretimi Yaparken	60
Şekil 86. : Endonezya Yerlisi Geleneksel Batik Üretimi Yaparken (.....	60
Şekil 87. : Endonezya'nın Geleneksel Kadın Batik Kıyafeti “Bajukebaya”	61
Şekil 88. : Endonezya'nın Geleneksel Kadın Batik Kıyafeti “Bajukurung”	61
Şekil 89. : Endonezya'nın Geleneksel Batik Kıyafetleri	62
Şekil 90. : Endonezya'nın Yöresel Batik Kıyafetleri.....	63
Şekil 91. : Endonezya'nın Yöresel Batik kıyafetleri.....	64
Şekil 92. : Ülker Okçuoğlu Muncuk'un Kendisine Ait Batik Çalışması.....	65
Şekil 93. : Fatma Meral Horne'nin Batik Çalışması	66
Şekil 93. : Fatma Meral Horne'nin Batik Çalışması	67
Şekil 95. : Atıf Atalaye'in, Kendi Batik Atölyesinde Çalışma Anı	68

Şekil 96. : Bervanik Baskı Örneği.....	69
Şekil 97. : Hıdır Usta ve Bervanik Baskı Örneği	69
Şekil 98. : Tahta Yazma Kalıplar	70
Şekil 99. : Tahta Kalıpla Yazma Üzerine Desen Basma İşlemi.....	71
Şekil 100. : Prof. Günay Atalayer,Çözgüden Boyamalı İkat Tekniğine Batik Uygulaması (1999).....	72
Şekil 101. : Prof. Günay Atalayer, Çözgüden Boyamalı İkat Tekniğine Batik Uygulaması (1999).....	73
Şekil 102. : Tezgahta İkat Tekniği Çalışması	73
Şekil 103. : Prof. Günay Atalayer, İkat Tekniği Örneği	74
Şekil 104. : Tekstil Materyalleri ile Oluşturulmuş Bir Tekstil Yüzeyi	76
Şekil 105. : Ecoline ve Sulu Boya Tekniği ile Kağıt Üzerine Çalışılmış Emprime Desen Tasarımı.....	79
Şekil 106. : Ecoline ve Sulu Boya Tekniği ile Kağıt Üzerine Çalışılmış Emprime Desen Tasarımı.....	79
Şekil 107. : Kumaş (İpek) Boyama Yöntemi ile Çalışılmış İki Boyutlu Tekstil Yüzeyi	80
Şekil 108. : Farklı Tekstil Malzemeleri Kullanılarak Çalışılmış Tekstil Yüzey Değerlendirmeleri.....	80
Şekil 109. : Farklı Tekstil Materyalleri ve Farklı Tekniklerle Çalışılmış Tekstil Yüzey Değerlendirmesi.....	81
Şekil 110. : Farklı Kumaş Malzemeleriyle Hazırlanmış Tekstil Yüzey Düzenlemeleri	82
Şekil 111. : Farklı Kumaş Malzemeleriyle Hazırlanmış Tekstil Yüzey Düzenlemeleri	82
Şekil 112. : Ağaç ve İpek Kumaş Kullanılarak Hazırlanmış Üç Boyutlu Tekstil Yüzeyi	83
Şekil 113. : Origami Tekniği ile Çalışılmış Üç Boyutlu İki Giysi Tasarımı	84
Şekil 114. : Farklı Tekstil Malzemeleri, Aksesuarları ve Kumaş Boyama Tekniği ile Birlikte Hazırlanmış Üç Boyutlu Bir Giysi Tasarımı.....	84
Şekil 115. : Üç Boyutlu Tekstil Yüzey Düzenlemeleri İçin Gerekli Malzemeler	85
Şekil 116. : Yüksek Teknolojik Yenilikler Sayesinde Tasarlanmış Heykelsi Tekstil Örnekleri.....	86
Şekil 117. : Organze Kumaşa Drape Yapılarak Çalışılmış İki ve Üç Boyutlu Tekstil Yüzey Değerlendirmeleri	87
Şekil 118. : Avalon Tekniği (Tela ile kapatma aşaması)	92
Şekil 119. : Avalon Tekniği, (Tela yıkama sonrası)	92

Şekil 120. : Farklı Bitkilerle Çalışılmış Doğal Baskı (Ecoprinting) Tekniği ile Çalışılmış Bir Giysi Tasarımı	94
Şekil 121. : Farklı Bitkilerle Çalışılmış Doğal Baskı (Ecoprinting) Tekniği ile Çalışılmış Bir Giysi Tasarımı	94
Şekil 122. : Demir Mordanlama ile İpek Tekstil Yüzeyi Üzerine Bitkilerin Yerleştirilmesi.....	95
Şekil 123. : Tahta Çubuğa Sarılan Kumaşların Kaynatılması	95
Şekil 124. : Bitkilerin Kumaş yüzeyinden Dikkatlice alınması	95
Şekil 125. : İndigo boyama ile hazırlanmış Dikişli Shibori Tekniği.....	98
Şekil 126. : Dikişli Shibori Tekniğinin Yapım Aşaması	98
Şekil 127. : Boruya Sarılarak Büzme Tekniği ile Çalışılmış Bir Shibori Tekniği Örneği	99
Şekil 128. : Katlamalı ve Dikişli Şibori Örneği	100
Şekil 129. : Katlamalı ve Dikişli Çalışılan Şibori Örneğinin Açılmış Hali	100
Şekil 130. : İndigo Boyama ile Çalışılmış Shibori Örneği	100
Şekil 131. : Tepme Keçe ile Yapılmış Bir Çalışma	102
Şekil 132. : Kuru Keçe Tekniği ile Çalışılmış Örnek Pano Çalışma “Nazar 2”	102
Şekil 135. : Tepme Keçe Örneği	103
Şekil 136. : Islak Keçe Tekniği ile Çalışılmış Örnek Pano (Nazar 1).....	104
Şekil 133. : Mineli Battal Ebrusu	106
Şekil 134. : Şifon Kumaş Üzerine Çalışılmış Ebru Tekniği	109
Şekil 137. : Quilting Tekniği İçin Gerekli Malzemeler	111
Şekil 138. : Dikiş Makinesi Kullanılarak Yapılan Yorganlama (Quilting) Tekniği	112
Şekil 139. : Dikiş Makinesi Kullanılarak çalışılmış Yorganlama (Quilting) Tekniği	112
Şekil 140. : Farklı Kumaş Parçalarıyla Hazırlanmış Sanatsal Yorganlama (Quilting) Çalışması	113
Şekil 141. : Farklı Kumaş Parçalarıyla Hazırlanmış Sanatsal Yorganlama (Quilting) Çalışması	113
Şekil 142. : Katedral Penceresi” Motifli Kırkyama Çalışması	114
Şekil 143. : Renkli Kumaşlarla Çalışılmış Kırkyama Örneği	115
Şekil 144. : Tie-Dyeign Tekniği ile Çalışılmış Farklı Kupon Kumaşlar	116
Şekil 145. : Tie-Dyeing Tekniği İçin Kullanılan Hazır Boyalar	116
Şekil 146. : Tie-Dyeing Tekniğinin Yapılış Aşamaları	117
Şekil 147. : Tie-Dyeing Tekniği ile Yapılmış Uygulama Örnekleri (T-shirt)	117
Şekil 148. : Schenille Tekniği ile Hazırlanmış Örnek.....	118

Şekil 149. : Kot Kumaşları Kullanılarak Hazırlanmış Schenille Tekniği	118
Şekil 150. : Ağaç Gövdesindeki Dikey Yaş Halkaları	122
Şekil 151. : Ağaç Gövdesindeki Yuvarlak Yaş Halkaları.....	122
Şekil152. : Ağaç Yaş Halkaları.....	123
Şekil 153. : Pantone Renklerine Uygun Makara İplikleri ile Oluşturulmuş Avalon Tekniği	126
Şekil 154. : Bebek Kordonunu Temsil Eden Bükülmüş Bir Tekstil Elyafı	127
Şekil 155. : BohçalamaYöntemiyle Hazırlanmış Bağlanmış Tülbent Kumaş	128
Şekil 156. : BohçalamaYöntemiyle Hazırlanmış Üzerinde Bitkilerle Görülen Tülbent Kumaş.....	128
Şekil 157. : Bohçalama Yöntemiyle Hazırlanmış Tülbent Kumaşın Çözülme Aşaması.....	128
Şekil 158. : Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Boyama Tekniği ile Uygulaması Tamamlanmış Kupon Poplin Kumaş	128
Şekil 159. : Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Boyama Tekniği ile Uygulaması Tamamlanmış Kupon Tülbent Kumaş	128
Şekil 160. : Dikişli (Feng Jiao) Shibori Tekniği (Öncesi)	129
Şekil 161. : Dikişli (Feng Jiao) Shibori Tekniği (Sonrası).....	129
Şekil 162. : Janome Keçe Makinesi ile Kuru Keçe Çalışması (yakından görüntüsü)	129
Şekil 163. : Janome Keçe Makinesi ile Kuru Keçe Çalışması	129
Şekil 164. : Kumaş Yüzeyine Uygulanmış Ebru Tekniği İle Hazırlanmış Kupon Kumaş	130
Şekil 165. : Kumaş Yüzeyine Uygulanmış Ebru Tekniğinin Üzerine Batik Çalışmasının Yapılması	130
Şekil 166. : İkat Tekniği Efektini Verilerek Baskı Yapılmış Kupon Kumaş.....	133
Şekil 167. : İkat Tekniği Üzerine Batik Çalışması Yapılması0	133
Şekil 168. : Mumlaması Tamamlanmış İkat Tekniği Kupon Kumaş.....	133
Şekil 169. : Mumlaması Tamamlanmış İkat Tekniği Kupon Kumaşının Ütüyle Mumlarından Arındırılması ve Fiske İşleminin Yapılması	133
Şekil 170. : İkat Tekniği Üzerine Batik Tekniği Uygulanmış Kupon Kumaş	133
Şekil 171. : Batik Tekniği ile Desen Çalışması yapılışı.....	135
Şekil 172. : Batik Tekniği ile Hazırlanmış Desenli Kupon Kumaş	135
Şekil 173. : Mumlamasının Ardından Fon Boyasına Batırılmış Kupon Kumaş.....	135
Şekil 174. : Ütü ile Mumlarının Alınarak Fikse Edilmesi	135
Şekil 175. : Ütü İle Fikse Edilmiş Dijital Baskılı Kupon Kumaş	135

Şekil 176. : Kupon Kumaş Üzerine Batik Çalışmasının Yapılması	136
Şekil 177. : Hazırlanmış Kupon Kumaşın Fon Boyasına Yatırılması	137
Şekil 178. : Ütülenerek Mumlarından Arındırılmış İpek Kupon Kumaş.....	137
Şekil 179. : İpek Kumaş Üzerine Batik ve Yorganlama Tekniği ile Birlikte Çalışılmış Dünya Üzerinde Barış İşareti.....	138
Şekil 180. : Tepme Keçe Tekniği ile Çalışılmış Kupon Kumaş	138
Şekil 181. : Bu Parçaların Kreasyona Uygun Şekilde Prova Mankeni Üzerinde Drape ve İğneleme Tekniği ile Yerleştirilmesi	139
Şekil 182. : Tülbent Üzerine Ağaç Baskı Kalıpları ile Hazırlanmış Kupon Kumaş	139
Şekil 183. : Aynı Kumaşın Batik Çalışması İçin Kasnağa Gerilmiş Hali.....	140
Şekil 184. : Batik İşlemi Tamamlanmış ve Son Boyaya Batırılmış Kupon Kumaş	140
Şekil 185. : Fonda Ağaç Baskı Kalıplarla Baskı Yapılmış ve Üzeri Batik Tekniği ile Çalışılmış Kupon Kumaş Örneği	140
Şekil 186. :DemirMordanlıEcoprinting Tekniğinde Kullanılmak Üzere Toplanmış Bitkilerin (Aşk Merdiveni, Zeytin, Limon, Ayva, Gül, Defne Yaprakları) MordanlanmışVual İpek Kumaş Üzerine Yerleştirilmesi.....	142
Şekil 187. : Yerleştirilmiş Bitkilerin Kumaş Yüzeyinde Üstten Görülmesi	142
Şekil 188. : Yerleştirilmiş Bitkilerin Üzerinin Kumaşla Kapatılması.....	142
Şekil 189. : Kumaş İçerisine Yerleştirilmiş Bitkilerin Tahta Çubukla Sarılması	142
Şekil 190. : Sarılmış Kumaşın Kaynatılması	142
Şekil 191. : DemirMordanlı Ecoprinting Tekniği ile Hazırlanmış Kupon Kumaş ..	142
Şekil 192. : DemirMordanlı Ecoprinting Tekniği ile Hazırlanmış Kupon Kumaş ..	142
Şekil 193. : Kırkyama Tekniği İçin Hazırlanmış Elma Isırığı Motifleri.....	144
Şekil 194. : Çatılmış elma ısırığı motiflerinin arkadan görüntüsü	144
Şekil 195: Çatılmış Elma Isırığı Motiflerinin Önden Görüntüsü.....	145
Şekil 196. : Batik Tekniği İçin Kasnağa Gerilmiş Elma Isırığı Motifleri ile Hazırlanmış Kupon Kumaş	145
Şekil 197. : Kasnağa Gerilerek Batik Tekniği ile Mumlanmış Elma Isırığı Motifli Kupon Kumaş	145
Şekil 198. : Kasnağa Gerilerek Batik Tekniği ile Mumlanmış Elma Isırığı Motifli Kupon Kumaşın Tersten Görüntüsü	146
Şekil 199. : Kırkyama Tekniği ile Hazırlanacak Yüzey Tasarımında Kullanılacak Zemin Kumaşın Normal Hali.....	146
Şekil 200. : Kırkyama Tekniği ile Hazırlanacak Giysinin Zemin Kumaşına Batik Tekniğinin Uygulanması.....	146
Şekil 201. : Batik Tekniği Uygulanmış Kupon Kumaşın Çatlatma Zemin Rengi İçin Boyaya Yatırılması	147

Şekil 202. : Batik Tekniği ile Hazırlanmış (Tek Renk) Kupon Kumaşın Bitmiş Hali.....	147
Şekil 203. : Schenille Tekniği ile Çalışılmış Bir Kupon Kumaş Örneği	148
Şekil 204. : Doğal Boyalarla Tiedyeing Tekniği ile Renklendirilmiş Kupon Kumaş Örneği	149
Şekil 205. : Yok Oluşu Simgelemesi Açısından Son Derce Soluk Renklerle Çalışılmış Batik Kupon Kumaş Örneği	149
Şekil 206. : Yok Oluşu Simgelemesi Açısından Son Derce Soluk Renklerle Çalışılmış Batik Kupon Kumaş Örneği	149
Şekil 207. : Tasarım Ürünü -1- “VAROLUŞ”(Detay).....	152
Şekil 208. : Tasarım Ürünü -1- “VAROLUŞ”	152
Şekil 209. : Tasarım Ürünü -2- “ATILIM”	153
Şekil 210. : Tasarım Ürünü -3- “TEKNO”	154
Şekil 211. : Tasarım Ürünü -4- “HAYAL”	156
Şekil 212. : Tasarım Ürünü -6- “UMUT”	157
Şekil 213. : Tasarım Ürünü -6- “HÜZÜN”	158
Şekil 214. : Tasarım Ürünü -7- “YENİDEN DOĞUŞ”	160
Şekil 215. : Tasarım Ürünü -8- “DEM”	161
Şekil 216. : Tasarım Ürünü -9- “SON”	162
Şekil 217. : Tasarım Tablosu	163

GİRİŞ

Her toplumun geçmişi ve buna bağlı kültür birikimleri vardır. Toplumların yaşadıkları coğrafi koşulları, yaşayış biçimleri, hayat tarzları, müzikleri, dilleri, dinleri, gelenek ve görenekleri, düşünce ve eğitim tarzları, estetik bakış açıları, politik, siyasi ve dünya görüşleri gibi unsurlar, o toplumun kültür ve sanat birikimleri hakkında ipucu veren en önemli değerlerdir. Gelenekselden gelen bu kültür birikimleri geçmişte yaşanmış göçlerle, günümüzde ise sosyal paylaşım ağlarıyla, birbirleriyle etkileşim içinde olma durumundadır. Bu öz değerlerin kaybolmaması adına, toplumları var eden tekstil ve el sanatları tekniklerinin yaşatılması ve tanıtılması önemlidir. Bu tespitlerden yola çıkılarak geçmişte yaşanmış ve uygulamaları yapılmış bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından yapılabileceklerin başında, o topluma ait bu tür kültürel birikimlerin en iyi şekilde korunması, doğru ve yerinde yorumlanarak gelecek kuşaklara aktarılması ile mümkün olabileceği kanısına varılmıştır.

Günümüz endüstri çağının popüler kültüre getirilerine paralel, hemen her alanda hızlı üretim ve buna bağlı çabuk ve bilinçsiz tüketim sonucunda, toplumların bir arayış içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu değişimler sonucunda sanatın birbirinden farklı disiplinleri arasında olduğu gibi, birbirine yakın disiplinleri arasında da karşılıklı etkileşim ve iletişim içerisine girildiği görülmektedir. (Erkut, 2017), son yılların eğilimlerinin “yakınsama” (convergence) olduğunu, geleceğin alanlarının disiplinli olarak tüm bilim dalları arasında, karşılıklı iş birlikler ve geçişkenlikler görüleceğini söylemektedir. Sanat, tasarım ve teknik alanlarında da bu durum gözle görülür bir biçimde fark edilmeye başlanmıştır. (Sürmeli, 2012: 337), son yıllarda sanatın doğasını sorgulayan sanatçıların, plastik sanatlara alternatif arayışlar içerisine girdiklerini, bu arayışların sonucu olarak da disiplinler arasındaki ayrımların ortadan kalkmaya başladığını ve yaratıcılıkta sonsuz özgür bir sürece girildiğinin görüldüğünü belirtmektedir. Tekstil, Moda, Geleneksel El Sanatları gibi birbirine yakın ve birbirini tamamlayan disiplinlerde de farklı malzeme ve materyaller kullanılarak yeni arayışlara girilmesinin görüldüğü açıktır. Kalıp, dikiş veya drapenin yanında, değişik tekstil yüzeyleri ve farklı materyaller kullanılarak oluşturulmuş dokusal efektler ve farklı uygulama tekniklerinin yansıtıldığı sıra dışı tasarım ve üretim süreçlerinin de başladığı gözlemlenmektedir.

Bu bulgulardan yola çıkılarak, konusu “Batik Tekniğinin Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleriyle Kullanımı Ve Uygulamaları” olarak belirlenen Yüksek Lisans Tezinde, batik tekniğinin farklı tekstil manipülasyonları ile birlikte kullanılarak, bazı geleneksel tekniklerle birlikte uygulanması ve böylelikle tekstil yüzey tasarımlarına farklı bir açıdan katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Farklı kültürlerde görülen rezerve boyama teknikleri (resist dyeing) ile geleneksel bazı el sanatların, zanaatların bu teknik üzerinden yorumlanmıştır. Batik tekniğinin tüm aşamaları dikkate alınarak, günümüz kumaş manipülasyon teknikleriyle birlikte kullanıldığında, tekstil tasarımına farklı yüzey düzenlemeleri oluşturulması ve böylelikle kişiye özel/ünik kumaş tasarımlarına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Rezerve boyama tekniklerinden olan Batik tekniği, kumaş desenleme, renklendirme ve boyamanın yanında aynı zamanda el baskısı tekniklerinin içinde önemli ve özel bir yeri olduğu bilindiğinden, birbirinden farklı tasarlanmış tekstil yüzey düzenleme teknikleri ile birlikte kullanıldığında; değişik doku, renk ve desen kombinasyonları oluşturacağı düşünülmüştür. Bu teknik, avalon, doğal baskı (eco printing), shibori, iğneli/kuru keçe, ebru (marbling/kumaş ebrusu), ikat, dijital tekstil baskısı, tepme keçe, ağaç baskı, yorganlama (quilting), kırkyama/kırkpare (patchwork), bağlama boyama ve saçaklama (schenell) teknikleri ile birlikte kullanılarak, üç boyutlu yüzey düzenlemeleri (giysi), şeklinde hazırlanmış ve bu çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Tasarımlarda kompozisyonu oluşturan temel unsurlar (kurgulama, düzenleme, yerleştirme) çerçevesinde; Tasarım unsur ve elemanları (çizgi, nokta, tram, fünez, gren, form, biçim, şekil, siluet, doku, renk, ton, değer, ışık/gölge, açık/koyu değerler, koram, düzen, alan, boyut), Tasarım ilke ve prensipleri (ritim, alternatif, uygunluk, zıtlık, hareket, derinlik, vurgu, dominant, egemenlik, denge, aralık, benzerlik, yön, oran/orantı/proporsiyon, birlik/bütünlük, zemin/fon, ahenk/armoni/denge, uyum, tekrar, paralellik) (Aydoğan, 2018: 157) düşünülerek çalışılmıştır

Ayrıca batik tekniğinin diğer kumaş boyama teknikleriyle aynı kategoride değerlendirilmesinde ortaya çıkan kavram kargaşası açıklanmıştır. Bu karışıklığa, doğru bir bakış açısı getirmesi bakımından bu çalışma, önem taşımaktadır.

Bu araştırma, nitel yöntemle yazılmıştır. Ulusal ve uluslar arası yayınlardan (kitap, tez, makale, bildiri, sunum, internet vb.) kaynak taraması yapılmış, bu kaynaklardan bilimsel/akademik yayınlara ulaşılmış, araştırmada vurgulanması amaçlanan konular analiz edilmiştir. Konuyla ilgili her türlü görsel materyal bu kaynaklardan ve çalışılmış örneklerden elde edilerek, betimsel analizle yorumlanmış ve tez konusunu destekler nitelikte kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan materyaller; organik (doğal) kumaşlar, dijital fotoğraf makinesi, keçe makinesi, düz dikiş makinesi, dijital baskı makinesi, batik malzemeleri, (tjamp ve tijanting batik kepeçleri, fırçalar, balmumu/parafin, benmari usulü mum eritme kapları, gazete kâğıtları, ütü, gazyağı), ipek boyaları, kumaş boyaları, ebru malzemeleri, bitkiler, keçe, ağaç baskı kalıpları kullanılmıştır.

Yapılan ulusal ve uluslararası literatür taramaları sonucunda, Batik tekniği ile ilgili yerli yayınların çok az, yabancı yayınların da sınırlı sayıda olduğu sonucuna varılmıştır. Batik tekniği ile ilgili yazılmış bilimsel yayına az sayıda rastlanmıştır. Konunun detaylandırılarak açıklandığı bu araştırmanın konuya açıklık getirerek bu alandaki boşluğa katkı sağlayacağı ve bu konuyla ilgili gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Ayrıca el ile farklı tekstil kumaş boyama yöntemleriyle ilgili sınırlı sayıda da olsa yerli ve yabancı yayınlara rastlanmıştır. Ancak bu tekniklerin batik tekniği ile birlikte kullanılabildiğinde ne gibi sonuçlar elde edileceği ile ilgili herhangi bir yayına rastlanmamıştır. Bu açıdan da çalışmanın faydalı bir yayın olabileceği düşünülmektedir.

İlgili araştırmalar:

“Batik Tekniğinde Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleri” ana başlıklı çalışmada ulaşılabilen kaynaklardan, rezerve yöntemlerinden “batik” tekniği ve diğer kumaş boyama ve manipülasyon tekniklerinin bazıları hakkında bilimsel yayınlar, tarih sırasına göre şu şekildedir:

- ✓ Ercivan (2017), “Rezerve Boyalı Tekstillerin Gelenekten Modern Tekstil Tasarımları ve Uygulamalarına Dönüşüm Süreci”.
- ✓ Kaya (1978: 13), (Akbank Yayınları Ltd Şti. adına), Türkiyemiz Sanat Dergisi, Apa Ofset Basımevi, İstanbul

- ✓ Teker (2016), “Rezerve Boyama Tekniği ile İndigo, Kök Boya, Kekik Posasının Giysi Koleksiyonunda Kullanılması”.
- ✓ Teker (2015), “Mekanik Rezerv Boyama Teknikleri”.
- ✓ Teker (Aralık, 2015), “Kapatma Maddesi ile Rezerve boyama Teknikleri”.
- ✓ Sevinç (2015), “Keçe Üzerine Farklı Düzey Düzenleme Teknikleri ile Giyilebilir Sanat Ürünleri”.
- ✓ Yayan, Ertürk (2012), “Sanat Eğitimi ve Batik”.
- ✓ Amanjani (2012), “Tekstil Tasarımında Yaratıcı Bir Yöntem Olarak Geleneksel Bir Tekniğin Geliştirilmesi ve Özgün Uygulamaları”.
- ✓ Halaçeli (2011),” Dokuma- Sıkıştırma-Rezerve Boyama Tekniği ile Kumaş Yüzeylerinde Üç Boyutluluk Araştırmaları”.
- ✓ Ercivan (2007), “Batik Tekniği ve Günümüzdeki Durumu”.

“Batik Tekniğinde Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleri” konulu Yüksek Lisans tezi üç bölümden oluşmaktadır.

Yüksek Lisans Tezinin birinci bölümünde; Batik tekniğinin tanımları, tarihçesi, yapım teknikleri; kumaş, renk, boya, kalıp, desen ve kompozisyon özellikleri anlatılmıştır. Bu tekniğin dünyada ve Türkiye’deki uygulama ve kullanım alanları ile birlikte, Türkiye ve dünyadaki durumu ve buna bağlı gelenekselliği hakkında bilgiler verilmiştir. Batik tekniğinin diğer kumaş rezerve teknikleri ile karşılaştırılması yapılmış ve bu alanda var olan kavram kargaşasının üzerinde durulmuştur.

Yüksek Lisans Tezinin ikinci bölümünde; Tekstil tasarımında yüzey düzenleme teknikleri hakkında genel bir bilgi verilmiş; tekstil yüzeylerinin yapılarına, boyutlarına, üretim teknolojilerine ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bölümde *tekstil tasarımında farklı yüzey düzenleme teknikleri, tez kapsamında* sınıflandırılarak açıklanmıştır. Tekstil yüzey düzenleme teknikleri, uygulama yöntemlerine göre üç ana başlığa ayrılarak verilmiştir. Bu teknikler, uygulama yöntemleri ve geleneksellikleri de göz önünde bulundurularak yeniden sınıflandırılmıştır:

Yüksek Lisans Tezinin üçüncü bölümünde; Teması “Ezoterik İnisiyasyon” olarak belirlenen tekstil yüzey düzenlemeleri hazırlanmıştır. Tasarımlar, iğneleme ve el dikişi tekniği birlikte kullanılarak prova mankeni üzerinde drape yöntemiyle sunuma hazır hale getirilmiştir. Gereken yerlerde, batik tekniği ile birlikte kullanılan tekstil yüzey düzenleme yöntemlerine, farklı tekstil materyalleri ile süslemeler de eklenerek tasarımların kompozisyon, renk, form ve biçim yönleri desteklenmiştir. Tasarımları oluşturacak örneklerin tasarım, hazırlık ve uygulama süreç analizleri ile süreçleri tanımlayan tekstil yüzey teknikleri, bu bölümde açıklanmıştır. Tasarım ürünlerin proje bazında temasına uygun tekniği ve bu teknik için gerekli malzemeleri verilmiştir. Farklı tekstil yüzey düzenleme yöntemleri ile çalışılmış kupon kumaş örneklerinin görsel çözümlenmeleri (fotoğraf) bu bölümde yer almaktadır.

Yüksek Lisans Tezinin değerlendirme ve sonuç kısmında elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Modern batik sanatına ve batik tekniği ile aynı kategoride değerlendirilen diğer kumaş boyama çeşitlerine değinilmiş ve aralarındaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Batik tekniğinin hangi yönleriyle diğer kumaş boyama yöntemlerinden ayrıldığı açıklanırken, “batik” adı altında isimlendirilen diğer kumaş boyama tekniklerinin farklılıkları açıklanarak ortada mevcut olan kavram karmaşasının önüne geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bölümde ayrıca batik ve diğer kumaş boyama tekniklerinin ortak ve farklı özelliklerine değinilerek aralarındaki ayrılıklar belirlenmiştir. Batik ile birlikte kullanılan farklı tekstil manipülasyon örnekleriyle hazırlanmış uygulama çalışmalarının, istatistiksel değerlendirmeleri ortaya konulmuştur.

I. BÖLÜM

1. BATİK KELİMESİNİN TANIMLARI, TARİHÇESİ, ÖZELLİKLERİ VE BATİK YAPIM TEKNİKLERİ

1.1. Batik Kelimesinin Tanımları ve Batik Tekniğinin Tarihçesi

Güney Doğu Asya’da, rezerve boyama tekniklerinin (resist dyeing techniques) temelini oluşturan batik tekniği ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında, şu tanımlamalara ulaşılmıştır:

Türk Dil Kurumu’nun Budunbilim Terimler Sözlüğünde batik tekniği; “Ak kumaş üzerine çizilen bezeğin boyanacak kısımlarının boş bırakılması, boyanmayacak bölümlerinin ise eritilmiş balmumu ile kapatılmasıyla Java’da, Hindistan’da, Malezya’da uygulanan basma ve ipekli kumaşları boyama tekniği olarak geçmektedir” (Örnek, 1932: 16).

Bu teknik, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi’nde (1997: 202) “kumaş, deri ve kâğıt üzerine değişik teknikler uygulanarak yapılan desenleme türü” olarak tanımlanmıştır. Ülker Okçuoğlu Muncuk batik tekniğini şu şekilde tanımlamaktadır: “Batik eski bir sanat türü olup, doğal yapılı her türlü kumaşın üzerine, balmumu ya da benzeri herhangi bir materyalle kapatmak yolu yöntemi ile sıvı haldeki boyaya batırılarak elde edilen çok eski bir tekniktir” (<https://www.google.com/search?q=ülker+okçuoğlu+muncuk+videosu&tbm=isch&so>) (Erişim tarihi: 12.05.2016).

Sözen ve Tanyeli (2001: 37) batığı, “dokumaların bazı kesimlerini ince bir balmumu katmanıyla desenler oluşturacak biçimde örtüp, boyaya batırarak bezeme yöntemiyle oluşturulmuş kumaş” olarak tarif etmişlerdir. Roojen’e göre (2001: 10) batik, “renklerin emilmesini önleyen bir direnç tekniği ve dayanıklı boyar maddeler aracılığıyla kumaş boyama sistemine atıfta bulunmak için kullanılan Endonezya-Malay kelimesidir”. Ergür batik tekniğini, “kumaş boyamasında eski bir korumalı (rezerv) boyama tekniği ve el sanatı” olarak ifade etmektedir. Güneydoğu Asya kökenli olan bu boyamada fırça, kepçe, şablon, kalıp gibi araçlar kullanılmaktadır” (2002: 24). Eroğlu (2003: 37), batik kelimesini “kumaşın önceden yer yer balmumuyla kaplanmasına dayanan; çok renkli bir baskı tekniği olduğunu ve bu tekniğin temel kuralının, kumaşın resimle süslenmesi değil, boyanması” olarak

bilinmesinin doğru olacağını ifade etmiştir. Ercivan (2007: 23), geleneksel bir kumaş desenleme yöntemi olan batığın “bez ayağı dokunmuş doğal bir bez üzerine rezerve maddesi ile kapatılarak boyanması” işlemi olarak açıklamıştır. Babayiğit (2013: 17), batik tekniğini “sıcak mum, parafin, reçine, kola, pirinç lapası, bakliyat lapası ve yarı akışkan çamur resist (örtü) malzemesi kullanarak kumaşta desen oluşturma yöntemi” olarak ifade etmektedir.

Bu tanımlamalardan yola çıkarak Batik, “rezerve yöntemi (resist dyeing) ile çalışılmış ilk ve en temel kumaş boyama ve desen bezeme tekniğidir. % 100 doğal elyaftan (pamuk, ipek) oluşmuş bez ayağı dokuma örgüsü üzerine, istenilen kısımlarda renklerin emilmesini önleyen bir rezerve (resist-örtücü/kapatici) maddesi ile (balmumu-parafin karışımı, nişasta, hamur, pirinç lapası vb.), kumaşın kendi doğal renginin özel araç gereçlerle (tjanting, tjamp, fırça vb.) kapatılarak desenlemesinin (çizim, bezeme, resimleme) ardından, doğal boyar maddeler kullanılarak boyaya daldırma ve kapama şeklinde, işlem bitinceye kadar süren kumaş boyama, bezeme ve el baskı tekniğidir.

Batik kelimesinde; bir miktar, ufak bir nokta, bir damla anlamına gelen, “Tik” eki, Java dilinde “Tritik”-“Taritik” olarak geçmektedir (Okçuoğlu Muncuk, 2003: 127). Oyman (1985: 46) bu ekin; şeklini çizmek ve kumaş üzerinde damlalardan oluşturulmuş kompozisyon anlamında kullanıldığını ve buradaki “tik” ekinin bir batik patronu demek olan “Nitik” sözcüğünde bulunduğunu, bu terimin de dokuma patronunu noktalarla kopya etmek olduğunu ifade etmektedir.

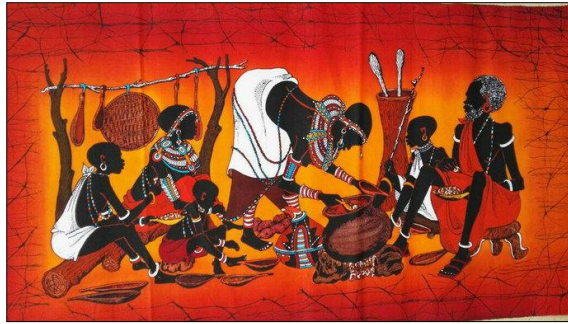
Gökaydın (1996: 88), batik kelimesinin “bitik” kelimesi ile ifade edildiğini ve “bitik” kelimesinin eski Türklerde süsleme, resimleme ve çiçekleme anlamına geldiğini belirtmektedir. Kaya (1998: 26), batik kelimesinin Malezya dilinde, nokta, noktacık, damla, damlacık, yazmak, çizmek, boyamak, resim yapmak anlamında “*ambatik*” kelimesinden türediğini belirtmektedir. Oyman (1985: 46), “ambatik” sözcüğünden harfi harfine çeviri yapıldığında batik kelimesinin, “Nişasta veya mum damlalarından yapılan kumaş” anlamında kullanıldığını belirtmiştir.

Şekil 1. : Balmumunun Oluşturduğu Noktacıklardan Oluşmuş Batik Örneği

(Batik Leicht Gemacht, 1981, s. 6)

Yazılı kaynaklara ve yapılan literatür taramasındaki arkeolojik bulgulara göre, batik tekniğinin yaklaşık 2000 yıllık bir geçmişi olduğu görülmektedir. Ancak ilk başlangıç tarihinin hangi zamana ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Roojen (2001: 12), batığın yüz yıldan daha eski olduğunu, yüzyıl başında birçok batı Afrika, Orta Doğu ve Asya toplumlarında bu tekniğin bazı formlar arasında giysi süsleme tekniği olarak kullanıldığını tarihsel delillerin gösterdiğini belirtmektedir. Okçuoğlu Muncuk (2003: 125), Mısır ehamlarından çıkan bulgulara göre, Mısır ve Pers halkının batikten yapılmış elbiseler giydiklerini, aynı kaynaklara göre Hint, Çin ve diğer doğu memleketlerinde de batik elbiselerin kullanılmış olduğunun tespit edildiğini belirtmiştir. Batığın çıkışı ile ilgili olarak “ilk defa Mısır’da uygulanarak oradan çıksaydı, önce Afrika ve İran’a, oradan da geçtiği bölgelerden esinlenerek bütün doğu ülkelerine yayılması gerekirdi” ifadesini kullanmıştır.

Şekil 2. : Africa Batik Örneği

(<https://www.zibbet.com> (25 Nisan 2018))

Diğer bir düşünce tarzı da bu tekniğin ilk kez Hindistan'da uygulanmış olduğu yönündedir. Bunun sebebi de Okçuoğlu Muncuk'a (2003: 126) göre Hintlilerin sürekli beyaz elbise giymeleri, elbiselerin çabuk kirlenmesi ve memlekette su bulunmaması; Hintlilerin bu elbiseleri mavi boyaya batırarak kirleri kapatma yöntemini benimsemeleri olabileceği ifade edilmiştir. Flore yerlileri elbiselerini uzatmak için pirinç nişastasına batırarak kirlenmesini ve eskimesini önlemişlerdir. Bu duruma göre pirinç nişastası gerçek batikte kullanılan mumun öncülüğünü yapmış olabilmektedir. Ancak batik tekniğinin ilk çıkış yerinin neresi olduğu araştırmalarında bazı arkeolojik buluntulara göre, on asır gerilere gidilmiştir. Java'da bir tapınağın harabesi arasında bulunan taş üzerinde yapılmış figürlerin 20. Yüzyıl Malaya kumaşlarındaki desenlerle büyük benzerlikler gösterdiği bulunmuştur. Yazılı ve görsel kaynaklara göre batığın tarihsel gelişimi sürecini en uzun süreli ve yaşayan ve halen de başarılı bir şekilde yaşatılmakta olan yerin Java olduğu görülmektedir. Roojen (2001: 12) ise bu tekniğin, Java'da bağımsız olarak geliştirilip geliştirilmediğini, hatta henüz kurulmamış topluluklar tarafından mı tanıtıldığının bile henüz tam olarak bilinmediğini belirtmektedir. Okçuoğlu Muncuk, tüm bu bulgulara göre 12. Yüzyılda batığın Java adasına ulaştığını, oradan da Endonezya sanatının ilk tohumlarının atıldığını kabul etmek durumunda kaldığımızı söylemektedir. Endonezya'dan 13. yüzyılda Hollanda'ya nakledildiğini, Hollanda'dan da bütün Avrupa'ya ve Batı ülkelerine yayılmış olduğunu ifade etmektedir.

Bu kaynak taramasına göre Batik tekniğinin Uzak doğu, Batı Afrika, Hindistan, Çin, Japonya, Sri Lanka, Güney Amerika gibi dünyanın farklı kıtalarında birbirinden bağımsız olarak gelişmiş olabileceği görülmektedir. En yaygın olduğu bölge olan Endonezya, Java, Malezya, Tayland gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde ise bu yerleşimlerin kendisine has karakteristikleri ile yaygın bir üne kavuşabildiği düşünülmektedir.

“Wax Painting” (Teker, 2105: 481) olarak adı geçen bal mumu uygulamalarının, kimi araştırmacılara göre de Türklere ait olduğu ve hatta Hindistan ve Malezya'ya da buradan yayıldığı ileri sürülmektedir (Yayan, Ertürk, 2012: 555).

Okçuoğlu Muncuk, bu tekniğin Orta Anadolu'da da uygulanmış olduğunu belirtmektedir. Ercivan (2016: 94), batik ile ilgili ilk arkeolojik bulguların Doğu Türk Stepleri Kansu Bölgesi'nde bulunduğunu ve bu tekniğin büyük bir olasılıkla İ.Ö. 618-906 Çin Tang Hanedanlığı Dönemi'nde göçler ve ticaret yoluyla yayıldığı düşünüldüğünü belirtmektedir. Orta çağlarda Türklerin de uyguladığı bu teknik ipek yolu aracılığıyla İspanya'ya, kervanlarla da Avrupa ve Afrika'ya kadar yayılmıştır (Gökaydın, 1996: 88). Yayan ve Ertürk Batığın tarihinin M.Ö. 2. Yüzyıla kadar uzandığını, bu tekniği Türklerin de uyguladığını, ilk örneklerini de Orta Asya' da M.S. 700 -750 yıllarında verdiğini söylemektedir (Yayan ve Ertürk, 2012: 555).

Görüldüğü üzere bu tekniğin Doğu Asya ülkelerinin olduğu kadar, Orta Anadolu'ya da ait olduğu düşünülmektedir. Bu konuya, tezin 1.6. bölümünde "Batik Tekniğinin Gelenekselliği" konusunun alt başlığında, Batik Tekniğinin Türkiye'deki Gelenekselliği (Bervanik Baskı) kısmında daha geniş açıklanmıştır.

Batik, son yıllarda Endonezya'nın ulusal kimliğinin bir simgesi haline gelmiştir ve batığın Endonezya'daki köklü tarihi ve kültür üzerindeki etkisi nedeniyle UNESCO, 2009'da batığı, "İnsanlığın Sözlü Olmayan Kültürel Mirası" listesine eklemiştir (AgoesRudianto-Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/endonezyada-batik-kiyafet-yapimi/0/78374>, Erişim Tarihi: 13.03.2014).

Batik tekniği bir tür rezerve yöntemi ile yapılmaktadır. Teker (2015:479), rezerve alanların oluşturulmasında kullanılan kapatıcı maddelerin bazılarının "rezerve patı/resistpaste" olarak isimlendirildiğini belirtmektedir. Ercivan bu teknikte kullanılan rezerve yönteminin bin yıllık bir geçmişe dayandığını Mısır/Kahire yakınlarında Fustat bölgesinde ortaya çıkarılan ve M.Ö. 5. yüzyıla tarihlenen arkeolojik bulgularda rezerve örneklerine rastlanıldığı ifade etmiştir (Ercivan, 2007: 23).

Görüldüğü üzere batik tekniği, ilk uygulanmasından günümüze kadar yeryüzünün belli bölgelerinde geleneksel olarak uygulanmış, tarih akışı içerisinde bu gelenekselliğini devam ettirerek günümüze kadar gelebilmiş, ticareti yapılmış ve kendi alanında yerini her zaman korumuş ve korumaya da devam eden, önemli bir tekstil yüzey değerlendirme tekniğidir.

1.2. Batik Tekniğinin Özellikleri ve Batik Yapım Teknikleri

1.2.1. Batik Tekniğinin Özellikleri

Batik, sanatsal duyarlılık ve hatırı sayılır beceri gerektiren bir tekniktir (Roojen, 2001: 27). Renklerin dilini okumaya çalışan, estetik bir yaratı ve yansıtma olayıdır. Kendine özgü özel araç gereçleri olan ve her bir uygulama aşaması ayrı bir özen ve itina ile birlikte, disiplinli bir çalışma sistemi gerektiren çok özel bir tekstil boyama ve tekstil yüzeyine desen bezeme tekniğidir.

Şekil 3. : Batik Uygulaması Yapılırken

(<http://www.jadibatek.com/index.php/en/what-is-batik> (8 Mayıs 2019))

Batığın popülaritesi, dayanıklı olduğu gerçeğine bağlanabilir (Roojen, 2011: 12). Batik kumaşlar boyalı ya da baskılı diğer kumaşlara göre daha dayanıklıdır. Bunun nedenlerinin başında, batik tekniğinde doğal boyaların kullanılıyor olması gelmektedir. Doğal boyalar, batik bezlerin renk dayanıklılığına sebebiyet vermektedir. Bezin tamamen boyaya daldırma yöntemiyle boyanması neticesinde; boyanın bezin tüm liflerine iyice nüfuz etmesi, liflerinin boyayı tamamen emmesi ve bu şekilde kolayca kaybolmayan renk durumu, kumaşın dayanıklılığını arttırmaktadır. Ayrıca batik tekniğinde kullanılan balmumunun (wax), direnç gücünün kumaş yüzeyine kattığı dayanıklılık ve bunun yanında rezerve yönteminin de uygulanıyor olması, bezin dayanıklılığına artı bir değer katmaktadır. Batik tekniğinin bir diğer önemli özelliğinin de bu tekniğin, kendine has yöntemlere dayanan soğuk boyama ve yeri geldiğinde sıcak su ile mumdan arındırma gibi işlemlerin uygulanıyor olmasıdır.

Orijinal batik, kullanılan renklerin özelliğinden ayırt edilebilmektedir. Batik tekniğinde kullanılan bez ve boyaların doğal olması, tekniğin bu ayırt edici özelliğini oluşturmaktadır. İyi bir batığın en önemli özelliği, kumaşın her iki tarafındaki görüntü ve renk yoğunluğunun aynı kalitede olmasıdır (Roojen, 2001: 29). Batik tekniğinde renkler kumaşın yüzeyinde kalmayıp, içlerine derinlemesine nüfuz ederek şeffaf görünüm sağlamaktadırlar. Bu özelliği, dokunmuş bez içinde sentetik lifin olmamasından ileri gelmektedir. Batığın çalışıldığı bezin her iki tarafındaki görüntü ve renk yoğunluğunun aynı kalitede olması, bundan dolayıdır.

Şekil 4. : İpek Üzerine Batik Tekniği ile Çalışılmış Osmanlı Minyatür Deseni
(Aydoğan, 1999)

Kaya (1978: 13), Batik tekniğini, balmumu ve parafin kullanılmasından ötürü kumaşa şeffaf bir parlaklık kazandırdığından iki cam arasına yerleştirildiğinde ve arkadan ışık verildiğinde tam bir vitray görüntüsü kazandığını belirtmektedir. Özellikle de ipek (vual ipek, organze ipek, ipek tafta vb.) kumaşa çalışıldıysa bu haliyle, ışığa tutulduğunda kumaş üzerine vitray görüntüsü vermektedir.

Şekil 5. : İpek Üzerine Batik Tekniği İle Çalışılmış İznik Çini Deseni
(Aydoğan, 2001)

Uygulama aşamaları tamamı ile el emeğine dayalı olmasından dolayı, batık tekniği, yoğun bir emek, uzun ve meşakkatli bir çalışma süreci gerektirir. Batık çalışılmış kumaşlarla hazırlanmış giysiler, kupon kumaşlar veya dekoratif eserler özel çalışıldığından, daha ziyade varlıklı kişiler tarafından rağbet görmektedir. Okçuoğlu Muncuk, bu tekniğin önceleri Java sarayındaki hanımların boş vakitlerini değerlendirdikleri uğraşları, meşguliyetleri olarak tanımlamıştır. Sonraları bu uğraş bu elbiseleri giyenlerin sosyal durumlarını yansıtan, artistik bir renk cümbüşü haline dönüştüğünü ve böylece herkesin gardıroplarını bu tarz elbiselerle doldurmaya başladıklarını belirtmiştir (Muncuk, 2003:127).

Böylece batık gittikçe sevimli ve saraydan çıkarak halk arasında da yayılmaya ve halka mal olmaya başlamıştır. Hollanda'nın Java ile olan sıkı ticaret ilişkileri yolu ile teknik bir Hollandalı misyoner tarafından, Hollanda'ya götürülmüş, oradan da bütün Avrupa'ya yayılmıştır. Yaklaşık 16. Yüzyılda Avrupa'ya tanıtılan batık, yeni sanatçıların elinde sanatsal dev işler yarattığı gibi teknolojinin de yardımı ile sanatın ve boyaların olanaklarından da yararlanılarak, yeni ve modern tasarımlar ortaya konulmasına olanak sağlamıştır. Zamanla fırça ve erimiş balmumu ile akıl almaz güzellikteki batıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. O tarihlerde Pentür düzeyinde batıklar yapmak, Batı'da ilk örneklerini vermiş yeni bir atılım olarak benimsenmiştir. Tüm bu özelliğinden dolayı batık tekniği ile çalışılmış ürünler, değerli ve pahalıdır.

El emeğine dayalı desen, boyama ve baskı çalışılması, ürünün haftalar, aylar süren bir çalışma sürecinde ortaya çıkması, çalışılan her batık deseni ve boyamanın seri üretim şeklinde değil, tek çalışılıyor olması, eğer giysi çalışılmış ise tasarımın ikinci bir alternatifinin bulunmaması, benzersiz olması, adeta sanat yapıtı sayılabilecek tarzda günümüzde giyilebilir sanat (wearable art) olarak da adlandırılabilmesinden dolayı, haute couture (kişiyeye özel tasarım) olarak da değerlendirilebilir.

Şekil 6. : İpek Kumaş Üzerine Batik Tekniği ile Çalışılmış Giysi Tasarımı
(Aydoğan, 2011)

1.2.1.1. Batik Tekniğinde Kullanılan Kumaş, Renk ve Boya Özellikleri

Batik tekniğinde kullanılan en temel malzeme, bezdir. Batik boyama yapılacak bezin en önemli özelliği de pamuk, ipek gibi doğal liften dokunmuş veya presleme yöntemi ile yine doğal liflerden elde edilmiş yün olması gerekliliğidir. Pamuk ve ipek kumaşların tuşesi, batik tekniği uygulaması için çok uygundur. Ancak yün gibi yüzeyi kaba ve kalın olan tekstil materyalleri ile batik çalışmak zordur.

Şekil 7. : Pamuk Elyafı

(<https://www.derstekstil.name.tr/dogal-lifler/bitkisel-lifler/pamuk-elyafi.html> (8 Mayıs 2018))

Şekil 8. : İpekKozası

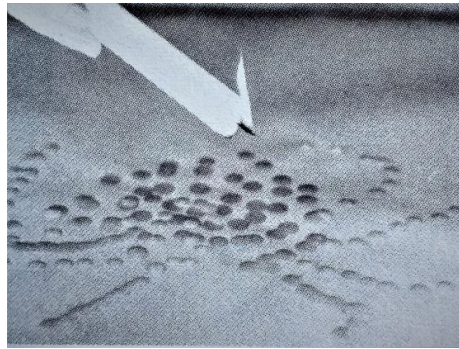
(<https://kobi-line.org/2014/03/06/ipek-kozasi-is-umudu-oldu/> (8 Mayıs 2018))

Batik tekniğinde kullanılan tekstil yüzeyinin pürüzsüz olması, çalışma sırasında kolaylık sağlamaktadır. Bunun sebebi, canting/tjanting batik kepçe ucunun mumu tekstil yüzeyine rahatlıkla uygulanabilmesine olanak sağlamasıdır. Kumaşın ince ve tok olması da çalışılan batik tekniğinin görselliği ve kullanılabilirliği açısından albenisini her zaman yükseltmektedir.

Şekil 9. : % 100 İpek Kumaş (Vual İpek)

(<https://pixers.com.tr/posterler/beyaz-ipek-kumas-arka-plan-45425495>, (17 Mayıs 2019))

Şekil 10. : Pamuklu Kumaş Yüzeyine Eritme Mum İle Nokta Çalışması

(Batik For Beginners, 1970, s.14)

Boyama yapılacak bez içerisinde sentetik herhangi bir karışım olmamalıdır. Batik uygulaması, sentetik lif karışımı ile dokunmuş bez üzerine uygulandığında, rezerve eriyiği ve kullanılacak boya, beze tam olarak işlemeyecektir. Oysa doğal liflerle dokunmuş bezler batik uygulaması esnasında boyayı ve rezerve yapılan, sıcak eriyiği hemen emecektir. Görülüyor ki batik tekniği ile çalışılmış bir kumaşın güzelliği ve kalitesi, kullanılan bezin doğal/organik olup olmaması ile doğru orantılıdır.

Batik önceleri el tezgâhlarında dokunmuş, ipek, pamuk ve basma üzerine uygulanmış, daha sonraları Marko Polo ile uzak Doğu pazarlarını dolduran müslin kumaşlar üzerine uygulanmıştır (Okçuoğlu Muncuk, 2003:126).

Endonezya'da kullanılan pamuklu bez dört tipe ayrılmaktadır. En iyi kalitede pürüzsüz, yumuşak müslin, etamin, tülbent, koton gibi kumaşlara primissima denilmektedir ve genellikle çok ayrıntılı tasarımlar için kullanılmaktadır. İkinci gruptaki prima'dır. Daha alttakiler ise biru (mavi) ve merahdır (kırmızı). Pamuk muhtemelen 10. yüzyıldan beri Java'da ve takımadanın diğer adalarında uzun bir süre üretilmiştir (Roojen, 2001: 27). 10.yy'dan beri Java ya da takımadanın diğer adalarında uzun süre üretilen pamuklu kumaş, batik tekniğinin yapımına katkı sağlamıştır. 19. Yüzyıl boyunca Hollanda ve İngilizlerce Avrupalı fabrikalardan yapılan yüksek kaliteli düz dokuma pamuk ihracatının artması da batığın gelişimine olanak sağlamıştır. Yerli pamuklu kumaşın kaba olması ve batik tasarımlara uygun düşmemesi düşündürücüdür. Zamanla ticaretin gelişmesiyle daha ince, dökümlü ve pürüzsüz Hint patiska kumaşların üretilmesi ve batik sanatında bu tür kumaşların tercih ediliyor olması, batik tekniğinin gelişimine ve daha sanatsal, estetik kupon batik kumaşların üretilmesine zemin hazırlamıştır.

Doğuda Çin, Batı'da Hindistan, Arabistan arasında kalan Güney Doğu Asya'da görülen tekstil, ticaretin temel öğeleri arasında sayılmaktadır. İpek, brokar, damask Çin'den, koton da Hindistan'ın Coromandel kıyısından getirilmiştir Roojen (2001:16). Batik uygulamalarında kullanılan parça/kupon kumaşlar ise Malaca'dan getirilmiştir. Güney doğu Asya adalarının en önemli kumaşı çift ikat tekniği ile yapılan Gujerati İpek patolastır (Roojen, 2001: 18). Erken zaman tekstil olarak çalışılan batik kumaşlar hakkında bölgenin nemli iklimi ve kumaşların kırılganlığı

nedeniyle kesin bir değerlendirme yapabilmek zor olmuş ve hiçbir örnek kalmamıştır. (Roojen, 2001: 17).

Batik kumaşların boyamasında geleneksel bitkisel kökenli doğal boyalar en çok kullanılan boyalardır. Güney Asya'da var olan zengin bitki çeşitliliği batik tekniğinde kullanılan doğal boyamacılığa önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Şekil 11. : Toz Doğal Boyalar

(<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/> (10 Mayıs 2019))

Şekil 12. : Kaynatılarak Elde Edilen Doğal Boyalar

(<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/> (10 Mayıs 2019))

Kaya (1998: 10), Yunan Tarihçisi Herodot'un, tarihsel çağlara ilişkin yazılarında (M.Ö. 484-425), Hazar denizi kıyılarında yaşayan ulusların, doğal bitkilerden elde ettikleri boyalarla kumaş üzerine hayvan figürleri çizerek, bunlardan yapılmış giysileri kullandıklarının yazıldığını söylemektedir.

Bitkilerin kök, kabuk, yaprak, tohum ve meyveleri, çeşitli mordan maddeleri ile birlikte batik boyası yapımında kullanılmıştır. Kahverengi, mavi, kırmızı ve sarı renkli boyalar organik bitkilerden elde edilmiş başlıca renklerdir ve klasik batik üretiminde en çok bu renkler kullanılmaktadır. Diğer önemli organik boyalar soga

kahverengi, morinda ağacı kabuğu ve kökünden elde edilen sarı ve kırmızı ile yalancı safranın yapraklarından elde edilen başka bir sarı tonudur (Roojen, 2001: 31).

Şekil 13. : Morinda Ağacı Kabuğundan Kaynatılarak Elde Edilen Doğal boya

(<https://www.google.com/search> (25 Mart 2018))

Şekil 14. :Morinda Ağacı Kabuğu

(<https://www.google.com/search> (25 Mart 2018))

Şekil 15. : Toz Haline Getirilmiş Yalancı Safran

(<http://safran55.blogspot.com/2011/01/safran-crocus-sativus.html> (27 Ocak 2018))

Şekil 16. : Yalancı Safran

(<http://safran55.blogspot.com/2011/01/safran-crocus-sativus.html> (27 Ocak 2018))

Soga, soya ağacının kabuk kısmından yapılan organik kahverengi boyadır. Brugiera ağacından elde edilen turuncu-kırmızı ve zerdeçal kökünden elde edilen sarının geniş yelpazedeki diğer tonları ve sapan ağacından elde edilen koyu kırmızı renkli organik boyalar da mevcuttur. Jakfruit ağacının talaşlarının kaynatılmasıyla elde edilen sarı ile sepang ağacından elde edilen koyu kırmızı Güney Doğu Asya'da bilinen en iyi boya renkleridir (Roojen, 2001: 31).

Şekil 17. : Brugiera Ağacının Açılmış Hali

([www. google.com search https://www.google.com/search.Bruguera+botanik](http://www.google.com/search/https://www.google.com/search.Bruguera+botanik) (10 Mayıs 2019))

Şekil 18. : Brugiera Ağacı

(<https://www.google.com/search.Bruguera+botanik> (10 Mayıs 2019))

Batiğin başlangıç boyası olarak kabul edilen ve çok fazla kullanılan doğal boya, indigo'dur. Malay dnyasında bilinen en eski tekstil boyama maddesidir. Bølgede "Taruma" olarak adlandırılan indigo tekstil boyası, Hindistan køkenli (şahin, 2017:9) "indigo feratinctoria" bitkisinin yapraklarından üretilen bir boyarmaddedir. Normalde koyu mavi olan indigo boyası, boya üretmek için kullanılan işlem ve ana bileşim ile karıştırılmış katkı maddeleriyle birlikte kullanılmasından ve kumaşın uzun bir süre boyaya maruz kalmasından dolayı mor ya da siyah olabilmektedir (Roojen, 2001: 31). Batik için Surakarta ve Yogyakarta'dan gelen temel boyalar indigo ve soga kahverengisidir (Roojen, 2001: 189).

şekil 19. : İndigo Mavisi

(<https://tr.pinterest.com/pin/617345061400521975/> (8 Mayıs 2019))

Java'nın kuzey kıyılarında ve Malay Yarımadasında batik yapımı için genellikle parlak kırmızı, Pembe, Turuncu ve yeşilin pastel tonlarını içeren zengin bir renk paleti bulunmaktadır (Roojen, 2001: 31). 19. yüzyılının sonlarında Güneydoğu Asya'da hazırlanan ve Avrupa'dan gelen kimyasal boyalar, bu kullanılan renklerin çeşitliliğini arttırdığı gibi, doğal boyacılığın da eskiye oranla azalmasına sebep olmuştur. Günümüzde kullanılan sentetik/kimyasal renklerin formu da geleneksel kumaş boyama yöntemleri için kullanılan renk tonlarına dayanmaktadır.

şekil 20. : Zerdeçal

(<https://tr.pinterest.com/pin/319474167301018343/> (8 Mayıs 2018))

Batik çalışılırken Victoria veya Deka batık kumaş boyaları da kullanılmaktadır.

Şekil 21. : Batık Tekniği İçin Toz Kumaş Boyası

(<https://www.ankasanat.com/deka-batik-l-toz-kumas-boyasi>, (8 Mayıs 2019))

Şekil 22. : Kumaş Boyamalarda Kullanılan Toz Kumaş Boyası

(<https://www.umraniyehobisanat.com/urun/viktoria-toz-kumas-boyasi-49-civit-mavi>,

(8 Mayıs 2019))

Batik tekniğinde kullanılacak boyaların ısıya dayanıklı ve ışık haslığının yüksek olması gereklidir (Yayan, Ertürk, 2012: 559). Batık uygulamasının yapıldığı kumaşlar boyaya tam olarak daldırıldığından kumaşın tüm liflerine nüfuz etmesinden dolayı, bezin tüm alanları aynı şekilde ve sağlam bir şekilde boya nüfuz etmektedir. Batık boyamanın tüm işlemleri tamamlandıktan sonra kuruyan kumaşa uygulanacak fiksaj işlemi önemli ve gereklidir. Kumaştaki renk ve ışık haslığının tam olabilmesi fiksaj işleminin uygun yapılabilmesi ile doğru orantılıdır.

Batik tekniğinde kullanılan bezlerin doğal elyaflardan dokunmuş olması ve batık çalışılırken boyaların da bu materyallere uygun seçilmesi önemlidir. Batığın uygulanacağı materyal içinde sentetik lif olmaması gibi, kullanılacak boyaların da

doğal boyalardan tercih ediliyor olması batik tekniğinin kalitesi için gereklidir. (İpek kumaşa çalışılırken ipek kumaş boyası, koton kumaşlara boyama yapılacağında, doğal kumaş boyalarının kullanılması gibi). Roojen'in Batik Designe kitabında da belirtildiği üzere (2001: 31),bu teknikte bazı renkler boya katmanları ile elde edilmektedir. Örneğin soluk bir mavi üzerine konulan sarı, yeşil haline gelmektedir. Ya da mavinin üzerine konulan kırmızı mor rengi yaratmaktadır.

1.2.1.2. Batik Tekniği Yapımında kullanılan Yardımcı Araçlar ve Özellikleri

Batik tekniğinde kullanılan yardımcı araç gereçler, dört şekilde sınıflandırılmaktadır. Batik çalışılacak bez üzerine boya alması istenmeyen bölgeler, erimiş sıcak mum ve parafin karışımıyla, bu yan malzemeler kullanılarak kapatılmaktadır (Nea, 1970: 24):

1. **Tjanting/Canting** (muylama kalemi-mum kepçesi ile batik tekniği)
2. **Tjamp/Cup** (printingblock batik) /mum baskı kalıbı ile batik tekniği)
3. **Brush batik** (firça ile batik tekniği)
4. **Stencilbatik** (şablon ile batik tekniği)
5. **Waxwriter** (balmumu yazıcısı ile batik tekniği)

1) **Tjanting/Canting** ısıtmalı küçük bir bakır rezervuar içeren, ince bir ağzı ve bambu çubuktan yapılmış kavrama kolu olan, bezin üstüne dökülecek sıvı balmumunu aşağıya doğru akıtan el yapımı özel bir alettir.

Şekil 23. : Endonezya ve Java'da Kullanılan Tjanting Kepçe Örnekleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/575968239839514921/> (20 Haziran 2018))

Şekil 24. : Hazne, boy ve Uçları Farklı Tjanting Kepeçeri
(Aydoğan, 1987)

Java icadı olan ve muhtemelen 17. yüzyılın başına kadar uzanan bu araç, batik teknik tasarım ve gelişimi için son derece önemlidir Roojen, (2001: 29). Mumlama kalemi, mumlama kepeçesi veya mumlama cezvesi olarak da adlandırılan bu kalıpların bakır alaşımli olarak yapılanları revaçtadır. Bakır alaşımli olmasının nedeni ve önemi, içine konulacak sıcak balmumu/parafin eriyiğinin mümkün olduğu kadar geç soğumasını sağlamasıdır. İnce ve kalın konturların oluşturulması için farklı genişliklerde ağızları mevcuttur.

Şekil 25. : Farklı Uç ve Formlarda Tjanting Batik Kepeçeri
(<https://www.lelong.com.my/tjanting-batik>, (19 Haziran 2018))

Şekil 26. : Tjanting Yerine Kullanılabilen Farklı Malzemeler
(Contemporary Batik And Tie-Dye, 1973, s. 53)

Şekil 27. : Tjanting yerine kullanılabilen farklı mumlama aparatları

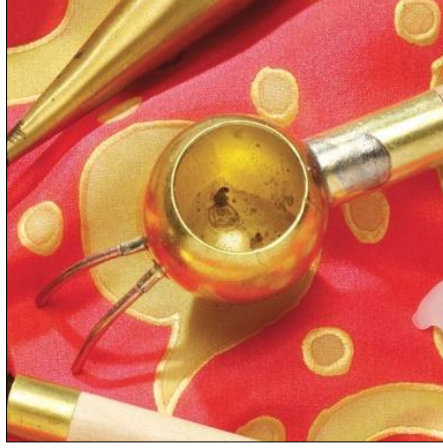
(Deigning with dye Resist, Batik, 1974, s. 36)

Yedi ağızlı bir modeli de bulunmaktadır. Bunlardan altısı bir daire oluşturur, yedincisi ise ortadadır. Bu tarz çok fazla sayıda ağızlığı olan canting mumlama kalemleriyle tek darbeye damgalama/baskı yapma şeklinde de süslemeler yapılabilmektedir. Tjanting ile batik çalışması yapabilmek büyük dikkat ve ustalık yanında son derece sabır, beceri, titizlik ve özen gerektirir. Batik uygulaması bu özelliğinden dolayı çalışılırken çok zaman alır. Bazı özel batik uygulamalarının özellikle canting/tjanting aletiyle mumlama ve boyama işlemleri aylar sürebilir.

Şekil 28. : Batik Kepeçesi Tjanting İle Çalışan Bir Endonezya Yerlisi

(<https://tr.pinterest.com/pin/575475658635852849/> (28 Haziran 2019))

Şekil 29. : İki ağızlı Tjanting Kepçesi

(<https://www.google.com> (12 Haziran 2018))

Şekil 30. : İki ağızlı Tjanting Kepçesinin Üstten Görüntüsü

(http://batikkkk.blogspot.com.tr/2010/09/t-this-picture-shows-some-of-tools_06.html, (12.06.2018))

Şekil 31. : Tek ve Üç Ağızlı Tjanting Kepçeleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/850617448348272788/> (28 Temmuz 2018))

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde akademisyen olan ve aynı zamanda kendi batık atölyesinde eğitim veren Öğr. Gör. Atıf Atalayer, dairesel

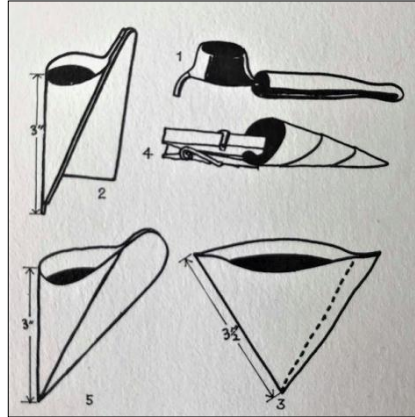
çizimleri mumlamada kolaylık ve düzgünlük sağlayan pergel mumlama kalemleri ile pompalı mum lama kalemlerini (tjanting kepçeleri) kendisi tasarlayıp üretebilmektedir.

Şekil 32. : Pompalı Mumlama Kalemleri

(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html> (2 Mayıs 2018))

Özellikle pompalı mumlama kalemleri çok kullanışlıdır ve uçları tıkanıldığında, pompa mekanizması sayesinde tıkanıklık temizlenir, mumlamaya büyük hız, düzgünlük ve kolaylık sağlamaktadır. Mumlama fırça kalemleri (brush tjanting) ile de büyük yüzeyler kısa zamanda ve düzgün bir şekilde mumlanır. İnce ve kalın çeşitleri vardır (<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html>, Erişim tarihi: 02.05.2018)

Şekil 33. : Tjanting (Mum Kepçesi) Yapımı

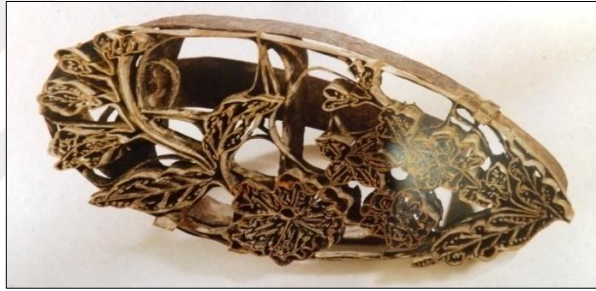
(Batik, 1971, s. 48)

2) **Tjamp/Cup** (printing block batik) Geleneksel batik uygulamalarında kullanılan bir başka önemli araç, cap/tjamp denilen ve batik üretimini hızlandırmak için kullanılan araçtır.

Şekil 34. : Tjamp Kalıbı ile Metraj Baskı Batik Yapımı

(<https://www.flickr.com/photos/stewiedewie/6136986867> (23 Haziran 2018))

Şekil 35. : Tjamp Metraj Baskı Batik Kalıbı

(Roojen, 2001, s. 177)

Bakır alaşımından yapılmıştır ve ülkemizde yazmacılık sanatında kullanılan ağaç baskı kalıplarına benzemektedir. Desenler, kumaş üzerine bu araçla seri olarak basılmaktadır. Taban levhasının diğer tarafına bağlı kol ile tutulması, kullanım kolaylığı sağlar. 19. yüzyılda Java’ da icat edilmiştir. Tjamp kullanımıyla batik üretimi önemli ölçüde hızlanarak artış göstermiştir. Bu da Java ekonomisinde önemli bir faktör oluşturmuştur.

Çok fazla kullanılmasına rağmen tjamp ile yapılan batığın sanatsal yönü pek fazla yoktur. Çünkü aynı desenin tekrarından öteye geçmemektedir.

Şekil 36. : Atıf Atalayer Atölyesinde Batik Kepçe ve Kalıp Yapımı
(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html> (2 Mayıs 2018))

Şekil 37. : Atıf Atalayer, Atölyesinde Batik Kalıp İmalatı Yaparken
(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html> (2 Mayıs 2018))

Şekil 38. : Tjamp ile Metraj Batik Baskısı Yapılırken
(<https://tr.pinterest.com/pin/531706299730738177/> (10 Mayıs 2019))

Şekil 39. : Tjanting (Batik Kepçesi) ve Tjamp (Batik Kalıbı) ile Yöresel Batik Yapımı
(Roojen, 2001, s. 23)

Şekil 40. : Dörtlü Tjamp (Batik Baskı Kalıbı)

(<https://tr.pinterest.com/pin/28640147609336768/> (10 Mayıs 2019))

Tahta veya metal (bakır) malzemelerle de batik için farklı baskı kalıpları da yapılabilmektedir.

Şekil 41: Farklı Formlarda Basit Batik Kalıpları

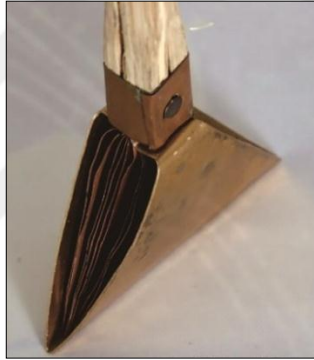
(Batik, 1970, s. 52)

Teker'e (2016: 52) göre Çin'de uygulanan vaks ile rezerve işlemleri "la xie/la ran" olarak isimlendirilmektedir. Miao halkının vaks uygulamasında kullandıkları özel bıçakları "ladao" olarak isimlendirilmektedir.

Şekil 42. : Vaks Uygulamasında Kullanılan Özel Bıçaklar "Ladao" (Recommended)

(<https://www.google.com> (26 Nisan 2018))

Şekil 43. : Vaks Uygulamasında Kullanılan Özel Bıçak "Ladao" (Recommended)

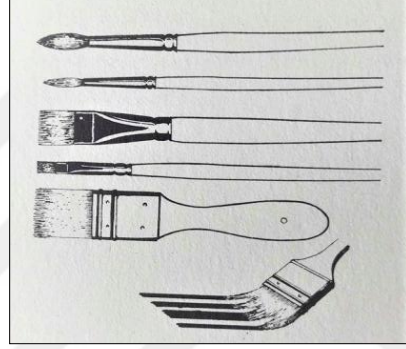
(<https://www.google.com> (26 Nisan 2018))

3. Brush batik: Fırça tekniği kullanılarak çalışılan batik türüdür. Kullanılacak fırçalar kalın, ince, yassı veya dolgun olabilmektedir.

Şekil 44. : Fırça Tekniği ile Çalışılmış Bir Batik Deseni

(<https://www.anansevillage.com/products/african-wax-batik-828> (28 Ocak 2017))

Şekil 45. : Batik Tekniğinde Kullanılan Farklı Fırça Örnekleri

(Batik, 1970, s. 44)

Erimiş balmumuna batırılan fırça, desenin özelliğine göre bir veya iki darbeye çalışılmalıdır. Balmumunun çabuk soğumasından ileri gelen bu çalışma temposu ile fırça tekniği kullanılarak da farklı batik uygulamaları elde edilebilmektedir.

Şekil 46. : Normal Fırça Tekniği ile Çalışılmış Batik Deseni

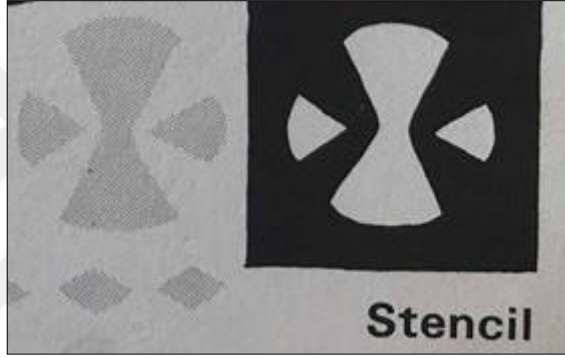
(Batik, 1970, s. 43)

Şekil 47. : Yassı Fırça Tekniği ile Çalışılmış Batik Deseni

(Batik, 1970, s. 47)

4. Stencil batik (şablon ile batik tekniği)

Şekil 48. : Şablon Kalıp

(Batik, 1970, s.25)

Şekil 49. : Şablon Tekniği ile Çalışılmış Desen Örneği

(<http://tiedyejudy.blogspot.com.tr/p/soy-wax-batik-instructions-by-judy-sall.html> (29 Ocak 2017))

5. Waxwriter: Elektrikli olan bu aletle kişi, kendi çizgilerini yapabilmektedir. Sıcaklığının kontrol altında tutulabilmesi için reosta takılması gerekmektedir. Erimiş balmumu ile doldurulan haznenin ucundan akan damlalar ile çok ince ve basit çizimler yapılabilmektedir.

Şekil 50. : Waxwriter (Mum Yazıcısı)

(<https://www.elisewagner.com/purchasewax/collagraph-white>, (7 Mart 2017))

1.2.1.3. Batık Tekniğinde Kullanılan Desen ve Kompozisyon Özellikleri

Batik tekniğinde kullanılan desenler, özel sembolik anlamlar içermektedir. Bu desenlerle çalışılmış batık kumaşlarla hazırlanmış giysiler, günlük kullanımdan ziyade özel gün ve seremoniler için kullanılmaktadır. Antik mitoloji ve sembolizm Malayların batık desenlerini, merkez Java'nın geleneksel desen tasarımları, klasik batık tarzının temelini oluşturmaktadır.

Şekil 51. : Cirebon Batik Deseni

(<https://tr.pinterest.com/pin/74239093844397355/>, (7 Mart 2017))

Raffles, “Java’nın Tarihi” isimli kitabında yüz farklı tasarımın varlığından söz etmektedir (Roojen, 2001: 21). Bazı motifler, Java’nın tarihi tapınaklarında bulunan taş oymalardaki desenlerle benzerlik gösterirken, bazı desenlerin kökeni antik Java kültürünün Hindu-Budist medeniyetlerinin izlerini taşımaktadır. Hint mitolojisinin mistik kuşu olarak bilinen Garuda, modern Endonezya’nın desenlerinde temel sembol olmuştur. Endonezya Java batik sanatında, hayvan figürleri her zaman stilize bir şekilde tasvir edilmiştir ve her birinin efsanevi anlamları vardır. Çin süsleme sanatlarında da kullanılan yılanlar, kaplanlar, aslanlar, filler, kazlar, kanatlı ejderhalar, eski Hindu inancından gelen kutsal kuş, aşk kuşları ve özellikle Anka kuşu gibi mitolojik hayvanlar sıkça kullanılan hayvan figürleridir.

Şekil 52. : Mitolojik Kuş Figürleri

(Roojen, 2001, s. 69)

Şekil 53. : Endonezya Batikleri

(Roojen, 2001, s. 69)

Raffles, toplanan bitkilerde betimlenen desenlerin çeşitliliği ve sayısına bakarak batığın gelişmişliğinin yüksek seviyeye ulaştığını belirtmektedir (Roojen, 2001: 21).

Şekil 54. :Gelişmiş Bir Batik Örneği

(Batik Patterns, 2002, s. 110)

Dalları etrafında dairesel dönen veya merkezde spiral olan çiçek veya tomurcuk, ağaç ve sarmaşık çiçek desenleri, özellikle lotus çiçeği en fazla kullanılan bitkisel motifleri oluşturur. Batik tekniği, eğrileri, açılı yuvarlak ağaç ve bitki türlerinin akıcı hatlarını tasvir eden desenleriyle muazzam tasarım olanakları ve sanatsal özgürlük arz etmektedir (Roojen, 2001: 15). Özellikle batığın “*tulis*” tasarımı, zanaatkâr seviyesinin çok dışında tasarımcı seviyesinde olmasını gerektiren sanatsal yetenek ve beceri isteyen motiflerdir.

Şekil 55. : Tulis Batik Desen Tasarımı

(<https://tr.pinterest.com/pin/430797520577359019/> (23 Haziran 2018))

Şekil 56. : Banji Desenleri ile Çapraz Batik ve Antik Desenler

(Roojen, 2001, s. 69)

Endonezya-Java batiklerinde kullanılan desenler, o deseni üzerindeki giyside taşıyan kişinin gücünü ve statüsünü simgelemektedir. Desenlerin sosyokültürel geleneğe bağlı törensel ve dinsel işlevleri vardır. Sunnet törenleri, düğün törenleri, gebelik, doğum, defin gibi ritüellerde, özel günlerde hazırlanan seremonilerde batik desenleri sembolik anlamlarıyla giysilerin ve o giysileri giyen kişilerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Roojen, 2001:9).

Şekil 57. : Endonezya’da Statü Sembölü Batik Giysiler

(<https://tr.pinterest.com/pin/675891856554671547/> (11 Mayıs 2019))

1.2.2. Batik Yapım Tekniği

Geleneksel olan batik tekniği, kontrollü çalışmaya dayanan usta ıracak ilişkisi ile renilebilmektedir.

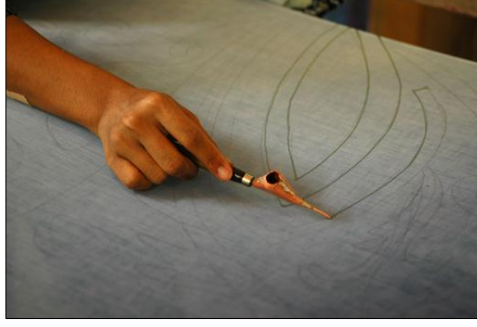
Bu teknik halen mum kapama metodu ve hamur ile kapama metotları olarak iki geleneksel yöntem şeklinde uygulanmaya devam etmektedir, hamur kapama muhtemelen batığın en eski şeklidir. Çok çeşitli hamur kapama metotları vardır. Fakat en çok pirinç unu ve diğer unların karışımı kullanılmaktadır. Japonya’ da en çok kullanılan karışım ise pirinç unu, kepek unu, az miktarda toz çinko sülfat, az miktarda tuzdur (Yayan, Ertürk, 2012: 557)

Batik çalışılacak bez önce yıkanarak apresi alınır, ütülenir ve çizim yapılabilecek hale getirilir. Bu aşamada desen kumaş yüzeyine yumuşak bir kurşun kalem ile çizilir. Ardından desen, herhangi bir resist maddesi ile (pirinç unu, kepek unu, toz çinko sülfat, vb.) izim şeklinde kapatılır. Günümüzde çalışılan batik tekniklerinde çoğunlukla parafin ve balmumu eriyiği kullanılmaktadır. Batik çalışacak kişi deseni önceden bez üzerine kopyalayabilir veya bu işe çok hâkim ve iyi bir desen ustası ve iyi bir tekstil artisti ise deseni kopya etmeden direk mum kepeciyle veya fırça tekniği ile izebilecektir. Bu aşamada çizim yapan kişinin iyi bir desen, perspektif ve kompozisyon bilgisine sahip olması uygun olur. Her boyama ardından bez üzerinde, o boya renginin kalmasının istenildiği yer, tekrar mumla kapatılır ve tekrar boyanır. Bu işlem basamaklarının her birisinde boyanan kumaş iyice kurutulur ve mumlanması kurumuş boya üzerine yapılır. Bunun sebebi, boyaya batırılan kumaş eğer iyice kurumadan mumlama yapılmak istenirse, kumaş ıslak olduğundan mumu tutmaz, kusar.

şekil 58. : Batik malzemelerinin toplu halde görüntüsü

(Bunte Batik, 1977, s. 16)

Şekil 59. : Apresi alınmış bez yüzeyine tjanting kalemi ile desen çizimi
(<http://gezgindergi.com/bir-asya-oykusu-renklerin-yazi-dili-batik/> (8 Mayıs 2019))

Boyama, açık renklerden koyu renklere doğru belli bir sıra izlenerek yapılmalıdır. Bunun nedeni, açık renklerin üzerine çalışılacak koyu renklerin kapatıcı etkisi olması, ayrıca bu iki farklı renk tonunun birleşiminden farklı bir ton daha elde edilebilmesidir. Koyu renklerden açık tonlara doğru çalışmalar da yapılabilmektedir ancak bu tarz çalışmalarda istenilen renk tonu elde edilmesi zordur.

Şekil 60. : Kasnağa gerilmiş batik çalışılmış kumaş ve benmari usulü kaynatılan parafin ve balmumu eriyiği
(Aydoğan, 1997)

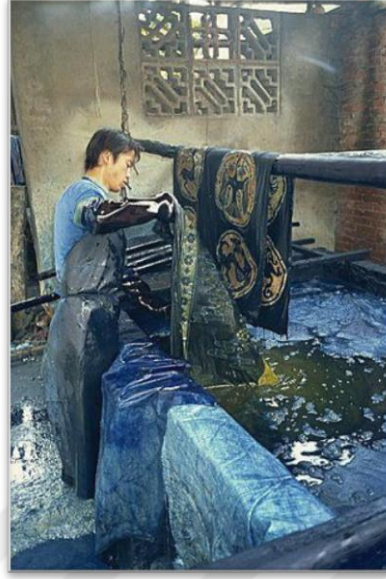
Şekil 61. : Desenlenmiş ve Boyanmış Kumaş Yüzeyinin Mumla Kapatılması
(Aydoğan, 1997)

Batik tekniğinde kumaşın tüm yüzeyinde desen ve renk kombinasyonu, özel mum kepçeleri (tjanting), farklı kalınlıklarda fırça veya baskı kalıpları (tjamp) ile mumlama ve boyama şeklinde belli bir sıra izlenerek çalışılır.

Batik çalışılırken hazır kumaş boyalarıyla (Victoria veya Deka toz batik kumaş boyaları) veya bitkilerden mordanlama yöntemiyle elde edilmiş bitkisel kök boyalarla boyama yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar şu şekildedir:

1. Batik tekniğinin her aşamasında yazmacılık tekniklerinden biri olan “*daldırma*” yönteminde olduğu gibi kumaş kazan boyasına batırılarak soğuğa yakın ılık boyama yapılmalıdır. Mumlanmış kumaşlar son aşamasına kadar her defasında ayrı bir renk kazanında soğuk/ılık boyama yapılır.
2. Batik tekniğinde soğuğa yakın ılık boyama yapılmasının sebebi, kaynatma yapılırsa eğer, mumların eriyebilme olasılığının olmasıdır. Bu nedenle boya önceden kaynatılarak hazırlanır ve soğumaya bırakılır. Yeteri derecede, yani boyalı su 50 dereceye kadar soğuduğunda mumlanmış kupon kumaşlar boyaya yatırılabilir. (Geleneksel batik çalışmalarının son aşamasında kumaşlar mumundan arıtılmak için kaynar sulara da atılmaktadır).
3. Kumaş yüzeyinde mumlamanın vereceği çatlama efektlerinin rahat ve güzel çıkabilmesi için kumaşın boya içinde rahatça çalkalanabilecek şekilde olması gerekmektedir. Bunun için de boya bol miktarda hazırlanmalıdır.
4. Boyanın içinde hazır fiksaj maddesi veya doğal boya ise mordanlama maddesinin uygun ve yeterli miktarda kullanılmış olması gereklidir. Hazır toz batik boyaları kullanılacağında mordanlama maddesi olarak tuz, sirke ve şap kullanılır.
5. Boyanın hazırlanırken çok iyi karıştırılmış olması önemlidir.
6. Kumaşın boyaya batırılmadan önce çok iyi ıslatılmış ve boyaya ıslak haliyle daldırılmış olması gerekmektedir. Boyama esnasında kumaşın abraj/hareli olmaması buna bağlıdır.
7. Kumaş boyaya birden değil, sağılarak, yavaşça, kademeli şekilde yatırılmalıdır. Kumaş boyada iken arada sırada ters düz edilerek her tarafının eşit derecede boya alması sağlanmalıdır.

8. Batırılarak boyaması yapılan rengin, kurumadan önce kumaş yüzeyindeki fazla boyaların akıtılması için soğuk sudan geçirilmesi gereklidir.

Şekil 62. : Daldırma Yöntemi ile Kupon Kumaşların Boyanması

(<https://tr.pinterest.com/pin/672725263066422271/> (6 Mayıs 2018))

Şekil 63. : Kumaşın Sağılarak Boya Kazanına Bırakılması

(<https://tr.pinterest.com/pin/162411130298160494/> (6 Mayıs 2018))

9. Boyama mutlaka açık renklere koyu renklere doğru yapılmalıdır. Her boyama renginden sonra yapılacak bir üst boyanın, bir önceki renkle karıştığında ortaya çıkılabilecek ikinci veya üçüncü rengin çok iyi tayin

edilmesi ve her boyamada bunun çok iyi düşünülerek boyama yapılması gerekmektedir.

10. Renk sayısı arttıkça işlem basamaklarının güçleşeceği unutulmamalıdır

Şekil 64. : Batik Tekniğinde Her Renk İçin Hazırlanmış Boyalar ve Boyanmayı Bekleyen Mumlanmış Kupon Kumaşlar

(Aydoğan, 1997)

Şekil 65. : Balmumu (Sarı Renkte) ve Parafin (Beyaz Renkte)

(Aydoğan, 1997)

Normal çatlama istenilen bir desen için %70 parafin, %30 balmumu konulması uygun olur. Mumlama esnasında eriyik içindeki parafin oranı fazla miktarda ise çatlama fazla olacaktır. Eğer eriyikteki balmumu miktarı fazla ise çatlama yeterince olmayacaktır. Bu durumda iken çalışma ortamında çok fazla sıcak bir hava var ise balmumu fazla olan kumaş hiç çatlamayacak, hatta mum yüzeyinde

sünmeler olabilecektir. Bu aşamada kumaşı soğuk bir ortamda (derin dondurucu) bir müddet bekletmek sorunu çözecektir.

Batik çalışmasını yapan kişinin, tasarımındaki mumun çatlama oranını önceden düşünerek hareket etmesi gerekmektedir. Kumaş üzerinde boyaların damarlı, çatlmalı, mermerimsi, kraterli bir görüntü vermesi, batik tekniğinin en karakteristik özelliğidir. Mumlu haliyle son boyamanın ardından kumaş yıkanır, durulanır ve kurutulduktan sonra orta derecede ayarlı buharsız ütü ile mumu çözülmelidir. Buhar veya ütüyle fisesi (boya sabitleme) yapıldıktan sonra gaz yağı veya benzinde bekletilerek kumaş üzerinde kalan mumun yağı alınmalıdır. Böylece kupon kumaşlar elde edilmektedir.

1.3.Batik Tekniğinin Uygulama Alanları

1.3.1.Batik Tekniğinin Dünyadaki Uygulama Alanları

Dünyada batik tekniği, yüzyıllardır geleneksel ve yöresel olarak kullanılmaktadır. Buna bağlı olarak bu sanatın unutulup kaybolmaması ve gelecek yeni nesillerin de devam ettirebilmesi açısından bu sanatın uygulandığı ülkelerdeki sanat eğitimi veren üniversitelerde enstitü kapsamında ayrı bir bölüm ve branş olarak eğitim verilmektedir.

Şekil 66. : Java Adasında Yogyakarta Bölgesinde Batik Yapan Yerli Halk

(<https://doctorsamurai.wordpress.com> (5 Eylül 2018))

Şekil 67. : Java Adasında Yogyakarta Bölgesinde Mum Eritme Kapları

(<https://doctorsamurai.wordpress.com> (5 Eylül 2018))

Günümüz teknolojik devrimine ve bilgi çağına geçilmesine, her türlü alanda modernleşmesine rağmen geleneksel giysisi olması nedeniyle gerek günlük kullanımlarında gerekse özel ve resmi günlerinde Endonezya takım elbise, gömlek ve kravatı ısrarla kullanmaya devam eden nadir ülkelerden biridir.

Batik, bölge insanı kadar turistlerin de ilgisini çekmektedir. Aynı zamanda batik uygulamalarıyla üretilmiş ürünler, hediyelik eşya olarak her zaman ülkenin önemli gelir kaynaklarından biri olmuştur.

Şekil 68. : Java Adasında Satılan Turistik Batik Desenli Kupon Kumaşlar

(<https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-markets-indonesia-15567> (5 Eylül 2018))

Şekil 69. : Java Adasında Satılan Turistik Batik Giysiler

(<https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-markets-indonesia-15567> (5 Eylül 2018))

Dekorasyon alanında da batığın özel bir yeri vardır. Döşemelikler, perdeler, servis örtüleri ve kumaşın kullanıldığı her şeyde batik uygulamalarına rastlamak mümkündür.

Dekorasyon alanında özel bir yeri olmasından ötürü, batik ile çalışılmış tekstil ürünleri Türkiye’de daha ziyade dekoratif amaçlı kullanılmaktadır. Duvar panosu, döşemelik, yastık kılıfı, abajur, masa örtüsü, perde, servis örtüsü bu kullanım alanına dair verilebilecek birkaç örnektir. Batikten her türlü kıyafet de yapılabildiğinden fular, başörtüsü, kravat ve bunun yanında çok sayıda olmasa da gömlek, tişört, elbise ve hatta ayakkabılar da üretilmektedir. Görülüyor ki, kumaşın kullanıldığı her şeyde batik uygulamalarına rastlamak mümkündür.

Şekil 70. : Batik Desenli Geleneksel Java Başlığı

(<https://deskgram.net/explore/tags/d%C3%BCnyan%C4%B1n%C3%BClkeleri> (9 Mayıs 2019))

1.3.2. Batık Tekniğinin Türkiye’deki Uygulama Alanları

Çok özel bir kumaş boyama yöntemi olan batık tekniği, Türkiye’de Yükseköğrenim veren Üniversitelerin Lisans eğitimi (dört yıllık) veren Güzel Sanatlar Fakültelerine bağlı Tekstil ve Moda Tasarımı ile Geleneksel Türk El Sanatları Bölümlerinde ve Ön Lisans eğitimi (iki yıllık) veren Meslek Yüksek okullarının Geleneksel Türk El Sanatları, Tekstil veya Moda Tasarımı Programlarında akademik olarak zorunlu branş veya seçmeli dersi olarak, bunun yanı sıra ilk ve orta dereceli okulların seçmeli resim derslerinde ayrıca Kültür Bakanlığına bağlı İl Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülen kurslarda da hobi olarak gösterilmekte, eğitimi verilmektedir.

Sanat eğitimi içinde uygulamalı sanat etkinlikleri kapsamında ve resim tekniklerinden biri olarak değerlendirilmekte olan (Kırışoğlu, 1991:123) doğru bir batık eğitimi, doğru malzeme bilgisi yanında önemli teknik bilgileri de gerektirmektedir (Yayan, Ertürk, 2012: 558). Bu alanda eğitim alan kişilerin çizim tekniği ve buna bağlı kompozisyonun temel ilke ve prensiplerinin yanı sıra renk ve boya karışimleri ile ilgili temel konulara yeterince hâkim olması gerekmektedir.

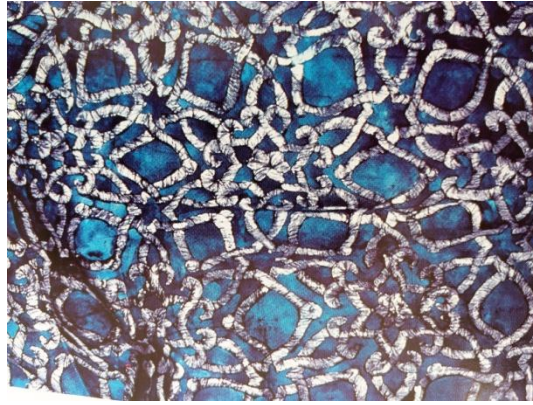
1.4. Batık Tekniğinin Kumaş Rezerve ve Boyama Teknikleri ile Karşılaştırılması ve Bu Alanda Var Olan Kavram Kargaşası

Türkçede kumaş boyama yöntemleri ve batık tekniği karıştırlarak yanlış kullanımlara sebebiyet vermektedir. Farklı malzemelerle kapatılarak (rezerve edilerek) boyamaya alınan her kumaş ve boyama tekniği batık olarak addedilmektedir. Ya da bu tarz renklendirilmiş kupon kumaşlar mumlu batık veya bağlama batık olarak anılmaktadır. Teker (2015:479-480), alışlagelmiş bu kullanımların yabancı literatür taramalarında da karşılık bulamadığını belirtmektedir. Özellikle “*mumlu batık*” tamlamasında kullanılan ve batığın temel malzemesi olan “*mum*” için yanlış bir tekrara neden olduğunu belirtmiş ve şöyle devam etmiştir:

“Kapatma maddesi uygulanarak yapılan rezerve işleminde tek bir tekniktir. Ancak bu kapatma işleminin uygulanışı aşamalarında değişiklikler mevcuttur. Bunlar da teknik değil yöntem farklılığı olarak verilebilir. Kapatma maddesinin kalıpla, fırçayla veya özel bıçaklar ile uygulanması yönetsel farklılıklar olarak görülmektedir.”

Görüldüğü üzere Batık Tekniğinin kendi içerisinde çeşitleri olduğu varsayılmaktadır. Bağlamalı, dikmeli, teyellemeli, katlamalı, büzmeli gibi kumaşı farklı şekillerde farklı malzemelerle rezerve edilerek, kapatılarak uygulanan boyama şekilleri batık tekniği olarak adlandırılmaktadır. Ancak, sadece mumlama ile kapatılıp boyama yapılan batık, gerçek batık tekniği olarak tanımlandırılmalıdır. Diğerleri, farklı rezerve kumaş boyama ve renklendirme metotlarıdır.

Fabrika baskısı batık desenli kumaşlar da çoğu zaman batık olarak adlandırılmaktadır. Oysa gerçek batık tekniği doğal tekstil yüzeylerine çalışıldığı için desen ve renkler olduğu gibi kumaşın tersinde de aynı netlik ve güzellikte görülebilmektedir. Oysa metraj veya pano baskısı yapılan batık desenli kumaşlar, tek taraflı baskı olarak ortaya çıktığından, üstelik de el emeğine dayalı olmadığından, seri basımı yapıldığından, aynı desen ve renkler pek çok giysi üzerinde de görülebildiğinden, sadece “batık desenli baskılı tekstil ürünü” olarak adlandırılmalıdır. Diğer tüm kumaş boyama tekniklerinden ayrılan bir diğer özelliği de bu tekniğin soğuğa yakın ılık boyama tekniği ile çalışılması, sıcak boyama ile yapılmaması durumudur.

Şekil 71. : Kazıma Tekniğiyle Batık Örneği (D.T.G.S.Y.O. Öğrenci Çalışmalarından)

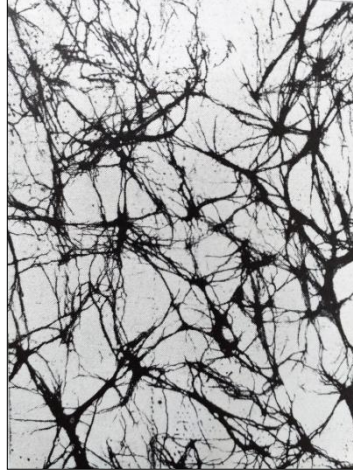
(Türkiyemiz, 1978, s. 15)

Görüldüğü üzere buna Türkiye de dâhil olmak üzere, dünyanın farklı coğrafyalarında yapımı devam eden batık tekniği, diğer kumaş boyama yöntemleri ile aynı kategoride değerlendirilmektedir.

Batik tekniğinin, kendine özgü bir çalışma prensibi olması sebebiyle, temelde diğer hiçbir kumaş boyama tekniğinde kullanılmayan bir yöntem uygulanmaktadır.

Fırça tekniği, tđanting, kazıma, çizgi batik veya gravür batik gibi tanımlanan batıkların hepsi aynı anlamdadır. Bu isimler altında sadece “BATİK” olarak adlandırılmaktadır. Balmumu (beeswax) ve parafin karışım oranlarının (Latince parrumaffinis) ayarlanması sonucunda ortaya çıkan netice, yani kumaş yüzeyinde oluşan mermerimsi kırılmalar, sadece batik tekniğinde görölmektedir. Kaya (1978: 13), batik tekniğini belirleyen en önemli özelliğin, kumaş yüzeyinde meydana gelen “kırık efektleri” olduğunu belirtmektedir. Batik tekniği hariç diğer tüm kumaş boyama tekniklerinde rezerve maddesi olarak iplik, taş, tahta, düğme vb. gibi materyaller veya farklı yardımcı malzemelerle bağlama, büzme, sıkıştırma, katlama, dikme, büzme, düğümlenme, teyelleme gibi yöntemlerle materyale fiziksel işlem uygulanmaktadır ve bunların hepsi kumaş boyama tekniği olarak bilinmelidir. Sadece batik tekniğinde rezerve maddesi olarak balmumu ve parafin eriyiği kullanılır.

Bal mumu (bees wax), bal arılarının peteklerini oluşturmak için karın halkaları arasından salgıladıkları yumuşak ve sarımsı madde olarak tanımlanmaktadır. Parafin (Latince parrumaffinis) kimyada, katran, petrol, neft vb. maddelerden çıkarılan, katı, beyaz, yarı saydam, buharı parlak bir alevle yanan, kimyasal etkenlere karşı ilgisiz, katı hidrokarbon, alkan olarak açıklanmaktadır (Teker: 2015: 479). Balmumu ve parafin maddelerinin farklı oranlarda eritilerek kumaş yüzeyine sürülmesi ve pek çok boyama aşamalarından sonra kumaş yüzeyinde meydana gelen kırılma ve çatlama oluşturuğu mermerimsi görüntü, bu tekniğin diğer kumaş boyama yöntemlerinden ayrılan en önemli özelliğini oluşturmaktadır. Genellikle balmumu ve parafin maddeleri eşit oranlarda kullanıldığında normal çatlama efektleri elde edilebilir. Parafinin balmumundan biraz daha fazla kullanılmasıyla çatlama oranlarında artış görölebilmektedir. Teker, tesadüfi olarak oluşan bu çatlama etkisinin, hiçbir kumaş baskı yöntemi ile verilemediğini, bu çatlama derecelerinin de bal mumu içerisine karıştırılan parafin miktarı ile ayarlanmakta olduğunu belirtmektedir (Teker: 2015: 479). Parafin miktarının artması ile çatlama efekti de artmaktadır.

Şekil 72. : Çatlama Efektlerinin Net Görüldüğü Bir Batik Çaşılması

(Tie Dying And Batik, 1974, s. 57)

1.5. Rezerve Boyama Teknikleri

Batik tekniği, bir çeşit rezerve boyama tekniğidir. Rezerve olarak adlandırılan diğer kumaş boyama yöntemleri, batik tekniği ile aynı kategoride değerlendirildiği gözlemlenmektedir. Bu bölümde Teker'in (2016:i) bölgelere göre yöresel rezerve kumaş boyama teknikleri ile ilgili hazırladığı tablo verilmiştir. Batik tekniğinin, diğer hiçbir boyama tekniği ile ilişkilendirilmeden, başlı başına bir teknik olarak yer alması önemlidir.

1.5.1. Kumaşa Uygulanan Rezerve Boyama Teknikleri

1.5.1.1. Şekillendirilmiş Rezerve Boyama Teknikleri

1.5.1.1.1. Bağlama Boyama Teknikleri

- a) Gaziantep Yöresi Yazma
- b) Bandhani/Bandhana
- c) Chunri/Chundri
- d) Pelangi/Plangi
- e) JiaoXie
- f) Shibori
- g) AdireOniko

1.5.1.1.2. Sıkıştırma Rezerve Boyama Teknikleri

a) JiaXie

b) İtajime

1.5.1.1.3. Dikme Rezerve Boyama Teknikleri

a) Tritik

b) AdireAlabere

c) Feng Jiao

d) Dikişli Shibori

1.5.2.2. Kapatma Maddesi ile Rezerve Boyama Teknikleri

1.5.2.2.1. Vaks ile Rezerve Boyama Teknikleri

a) Batik

b) La Xie / La Ran

c) Rozome

d) Bervanik

1.5.2.2.2. Rezerve Patı ile Boyama Teknikleri

a) HuiXie

b) Norizome

c) AdireEleko

1.5.2. İpliğe Uygulanan Rezerve Boyama Teknikleri

1.5.2.1. İkat

a) Türkiye'deki İkat Uygulamaları

b) İran İkatları

c) Abrband

d) Patola

e) Geringsing

f) Kasuri

g) Jaspe

Yukarıda sadece ana ve alt başlıkları verilen rezerve kumaş boyama tekniklerinin dışında, ülkemizin özellikle il ve ilçelerinde bulunan halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara devam eden öğrencilere, kumaşa uygulanan her türlü boyama işleminin, “batik” olarak öğretildiği de görülmektedir. Aşağıda, bu kurs merkezlerinde en çok rağbet gören “kumaş boyama teknikleri” açıklanmıştır.

Batik tekniğinin tüm özellikleri ile birlikte uygulama yöntemi de tam olarak idrak edildiğinde, rezerve olsun veya olmasın diğer tüm kumaş boyama yöntemleri ile karıştırılmaması ve çok ayrı bir yerde tutulması önemlidir.

1.6. Diğer Kumaş Boyama Teknikleri

1.6.1. Fırça ile Kumaş Boyama Tekniği

Pamuklu veya keten cinsi kumaşlar üzerine seta-color cinsi katı kumaş boyaları kullanılarak çalışılan bu kumaş boyama tekniği, sakın ve yavaş çalışmayı gerektirir. Boyamadan önce kumaşın apresi alınır. Yıkanır, kurutulur ve ütülenir. Çalışılacak desen kopya kâğıdı kullanılmadan veya sarı karbon kâğıdı ya da uçan tekstil kalemi ile kumaş yüzüne hafifçe çizilir. Kumaş, tahta kasnağa gerilerek sabitlenirse çalışılması daha kolay olabilmektedir. Eğer kasnağa gerilmeyecekse kumaşın altına boya geçmemesi için mutlaka bir mukavva karton veya kalın kâğıt konulması gerekir. Bu teknikte kullanılan boyalar su bazlıdır. Boyaların katı halde olması ve gerektiğinde gerektiği kadar su ile açılması, desenin tonlanarak boyanması, dilenirse kontur çekilmesi gibi aşamalar, diğer tüm kumaş boyama tekniklerinde olduğu gibi, tamamen çalışan kişinin yeteneğine, teknik bilgisine ve el becerisine bağlıdır. Bu teknikte fırça tekniği ile boyamanın yanında kumaşın bazı kısımları farklı kalınlıklarda bantlarla kapatılarak da boyama yapılabilir. Bantlarla kapatılmış alanların dışında kalan kısımlar sulandırılmamış boya sünger veya kalın ve kuru bir fırça ile tamponlanarak boyanır. Boyalar kurduktan sonra bantlar dikkatlice sökülür ve kumaş buharsız kızgın ütüyle tersinden uzun süre ütülerek fiske edilir.

Şekil 73. : Keten Kumaş Üzerine Fırça ile Kumaş Boyama Tekniği

(Fabric Painting, 1994, s. 13)

1.6.2. Pentür Tekniği

Bir çeşit kumaşa resim yapma tekniğidir. Dilimize Fransızcadan geçmiştir. “Boyama resim” anlamında kullanılmıştır. Boyanın fırça uçlarıyla zeminde yarattığı doku ile boyanın tekstil yüzeyi üzerine yapılan artistik çalışmalar bu tekniğin yüzey görüntü özellikleri arasındadır. Tarihi geçmişi oldukça eskilere dayanan Fırça ile Boyama-Pentür tekniği Kaya (1988)’ya göre kumaşların fırça ile boyama ve kalıpla basarak desenlendirme işlemi ilk olarak Mısır’da Abbasi ve Fatımilerde görülmüştür. Bu devirdeki keten kumaşların üzerindeki yazıların veya süslemelerin çoğunun tekniği fırça ile boyama ve kalıpla baskı işlemini kapsamaktadır (Sarı, 2014: 53).

Ulaşılabilen kaynaklara göre İpek boyamanın tarihinin 3500 yıl öncesine kadar dayandığı görülmektedir. Pentür tekniği daha ziyade ipek kumaşlar üzerinde çok rahat çalışılabilmektedir. Çalışırken kumaşın daima nemli olması gerekmektedir. İpek boyası ipek kumaş üzerinde çok çabuk yayılan bir tür su bazlı boyadır. El becerisine dayanan bu teknik; fırça, su, ipek boyası peçete dörtlüsünün çok hızlı bir tempoda boyama yapılmasını gerektirir. Kumaşın mutlaka bir kasnağa 90 dereceden sabitlenerek gerilmesi gerekir. Kumaşın gergin olması, boyamayı ve yapılması istenen tonlama vb. gibi resimsel öğelerin rahat çalışılmasını sağlamaktadır. Desen çiziminin ardından boyama işlemine başlanmadan önce kumaşın hafifçe ıslatılması, boyamaya kolaylık sağlar ve renk geçişleri arasında abraj, hareli görüntülerin olmasını engeller.

Şekil 74. : İpek Kumaş Üzerine Pentür Tekniği

(<https://tr.pinterest.com/pin/491385009340045770/> (7 Mayıs 2019))

1.6.3.Gutta (Serti) Tekniği

Yakın tarihli olan bir çeşit kumaş boyama tekniğidir. İpek veya ipek benzeri, yüzeyi düz, kaygan olan kumaş cinsleri üzerine çalışılmalıdır. Bunun sebebi, kontur çekilirken kumaş yüzeyinin düz ve kaygan olması gerekliliğidir. Kumaşın apresi alınır, kurutulur ve düz yüzeyine çalışılacak desen, kurşun kalem ile çok fazla bastırılmadan çizilir. Deseni çizilmiş kumaş, tahta kasnak çerçeveye raptiyelerle 90 dereceden gerilerek sabitlenir. Konturmittel denilen şeffaf, gümüş, siyah ve altın renkli hazır kontur boyalarından istenilen renk, uygulama tüpüne alınır ve gerekiyorsa Gutta solvent ile inceltilerek desenin konturu çekilir.

Şekil 75. : Gutta Tüpleri

(<http://tr.pebeo.com/Loisirs-creatifs/Peinture-sur-tissus-Setacolor-et-setasilk/Auxiliaires-Setasilk-pour-la-soie> (17 Mayıs 2018))

Konturun hiç aralık verilmeden çok düzgün bir şekilde çekilmesi gerektiğinden, bu aşamada kontur çeken kişinin deseninin kuvvetli olması önemli bir

etkendir. Konturun hiç aralık verilmeden yekpare şeklinde çekilmesi gerekir. Bu sebepten ötürü yüzeyi grenli/dokulu/pütürlü olmayan bir kumaş seçilmelidir. Kontur çizilirken aralıklı olursa, boyalar sızıntı yapabilir ve böylece kumaştaki desenin estetik görüntüsü bozulur. Tüm desenin gutta ile kontur çizimi bitirilir ve fırça yardımıyla kumaşa uygun boyalarla suluboya tekniğine göre tüm yüzey gerektiği şekilde renklendirilir. 30 dakika kadar süren boyanın kuruma aşamasının ardından kumaş buharsız kızgın ütüyle tersinden uzun süre ütülenerek fiske edilir. En iyi fikse yapma yöntemi kuru buhardan geçirmedir. Ancak bu, her zaman mümkün olamayacağından ütü ısıyla da fikse yapılmış olur (Fikse: Boyanın kumaşa ısı ile sabitlenmesi işlemidir).

Şekil 76. : Gutta ile Kontur Çekilmiş Desenin Boyama Aşamaları
(Aydoğan, 2012)

1.6.4. Tuzlama (Akıtma) Tekniği

Yakın tarihli olan bir çeşit kumaş boyama, kumaşa resim yapma tekniğidir. İpek veya ipek benzeri, yüzeyi düz, kaygan olan kumaş cinsleri üzerine çalışılır. Kumaşın apresi alınır, kurutulur. Kumaş, tahta kasnak çerçeveye gerilerek sabitlenir. Gutta ile kontur çekilen desenin boyanması aşamasında da veya hiç desen çalışılmadan sadece düz fon rengi üzerine de tuzlama tekniği uygulanabilir. Kumaş nemlendirilerek boyamaya başlanırsa daha olumlu sonuçlar alınır. Fırça veya pamuk yardımıyla kumaşa uygun boyalarla (ipek veya kumaş boyaları) suluboya tekniğine göre tüm yüzey gerektiği şekilde renklendirilir. Boyalar kurumadan istenilen yerlere ipek tuzu, kristal tuz veya kaya tuzu serpilir ve kumaş bu haliyle kurumaya bırakılır. Kasnak hafif kaldırılarak o şekilde de bekletilebilir. Bir saatlik bir süre sonunda

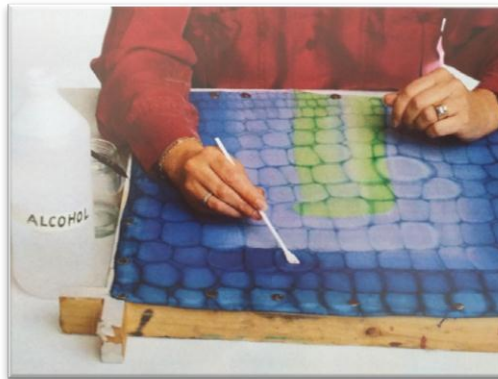
boyalar kurduğunda tuzlar ile boyaların birleşim yerlerinde çok hoş harelî görüntüler oluşur. Boyalar iyice kurduktan ve üzerindeki tuzlar silkelendikten sonra, kumaş buharsız kızgın ütüyle tersinden uzun süre ütülerek fiske edilir. Kumaş sertleşirse fiske yapıldıktan sonra elde hafifçe yıkanır ve tekrar kurutularak yüzünden ve tersinden ütülenir.

Şekil 77. : Tuzlama Tekniği ile Çalışılmış Örnek
(Fabric Painting, 1994, s. 17)

1.6.5. Sulu Boya Tekniği (Aquarelle)

Hiçbir sınırlama kullanmadan ipeğin boyanmasıdır. Kâğıt üzerinde sulu boya yapar gibi çalışılır, ama ipeğin boyayı hemen yaydığını göz önüne alınırsa bu teknik, daha ustalık isteyen bir çalışma şeklidir. İpeğin ıslaklığını azaltarak veya çoğaltarak boyayı istenilen yöne itilebilir. Alkol bu çalışmada çok kullanılan bir malzemedir. Boyanmış yerlerde açık renk elde etmek için veya boyayı yaymak için kullanılır. Işınlar ve parlak yerler alkol yardımıyla elde edilir. Bu metotta da diğer tüm kumaş boyama tekniklerinde olduğu gibi, açıktan koyuya doğru giderek boyama sürdürülür.

Şekil 78. : Aquarel Tekniği Uygulaması
(Fabric Painting, 1994, s. 23)

1.6.6. Püskürtme Tekniği (Airbrush)

Airbrush, pistole gibi terimlerle adlandırılan boya püskürtme kompresörleri stensil (pistole) kullanılarak kumaş üzerinde farklı enteresan efektler yaratılabilir. Kalın kumaşlar boyayı daha fazla emeyeğinden kullanılan boya miktarı da artacaktır. Kompresörlü pistole aletleri olduğu gibi daha basit, sadece el ile püskürtülen airbrush makineleri piyasada mevcuttur. Bu tarz tekniklerin açık havada ve maske ile çalışılması, sağlık açısından daha doğru ve yerinde olur. Püskürtme için kullanılacak şişeye boya aktarılır ve makinenin basma koluna gerektiği yerde gerektiği şekilde mini veya sürekli darbeler şeklinde püskürtme işlemi uygulanır.

Şekil 79. : Airbrush Pistole Aleti

(Fabric Painting, 1994, s. 63)

1.6.7. Antifüzan Tekniği

Birkaç saat önceden, gutta ve benzini karıştırarak elde edilen karışımı bir sünger veya pamuk yardımıyla çerçeveye gerilmiş olan ipeğe sürülür. Tamamen kurumaya bırakılır. İpeği aynen bir kâğıtmış gibi kullanarak, deseni sulu boya bir resim boyar gibi boyanır. Desenin arkasında bir miktar renk olması istenilirse antifüzan sürmeden evvel ipeği çok açık bir tonda boyanarak kurutulur.

1.6.8. Alkol Tekniği

Basit bir çalışma olan bu teknik de tuzlama gibi hoş desenler meydana getirilebilir. Boyama yapılacak zemin, boyanmış ve kurumuş olmalıdır. Fırçanın önceden hazırlanmış alkol ve su karışımına batırıp bunu, boyası kurumuş alanlara küçük fırça darbeleriyle veya genişçe bir sünger yardımıyla değdirilir. Alkol boyayı

itererek ortaları açık renk olarak kalın lekeler oluşturur. İstenirse alkol ile suya bir iki damla renk karıştırarak da bu tekniği kullanılabilir.

1.6.9. Güneş Tekniği

Kasnağa gerdirilen ipek kumaş, pamuk veya sünger ile nemlendirilir. Fırça ile kumaş yüzeyine ipek boyaları sürülür. Boya kurumadan kumaş üzerine kalıp, bitki vb. kapatıcılar, oynamayacak şekilde yerleştirilir. Bu şekilde hazırlanan kupon kumaşlar güneş veya halojen lamba altında kurumaya bırakılır.

Şekil 80. : Güneş Tekniğinde Bitkilerin Kumaş Yüzeyine Yerleştirilmesi

(<https://tr.pinterest.com/pin/450711875191237021/>, (7 Mayıs 2019))

Şekil 81. : Güneşe Maruz Bırakılan Kumaş Üzerinden Bitkilerin Kaldırılması

(<https://tr.pinterest.com/pin/351351208398748020/>, (7 Mayıs 2019))

Kuruduktan sonra kalıp ve şablonlar kaldırıldığında bu kalıpların şeklinin kumaş yüzeyine çıktığı görülür. Hoş ve farklı görüntüler elde edilen bu teknikte kumaş yine buharsız ütü ile fiske edilmelidir.

1.6.10. Tekstil Kalemleriyle Boyama Tekniği

Markör şeklinde, her çeşit kumaş üzerine uygulanabilen ve ütü ile sabitlenebilen kumaş boyama kalemidir. Mürekkebi opak ve mat olan bu kumaş boyama markörü her türlü kumaş üzerine rahatlıkla uygulanabilir. Uç kalınlığı 4 mm'dir. Boyanan kumaş, ütü ile sabitlendiğinde yıkamaya dayanıklı hale gelebilmektedir. Tek parça kumaş yüzeyine uygulanabildiği gibi dikilmiş, hazır t-shirt vb. giysi üzerine de uygulanabilmektedir. Bu tarz uygulamalarda t-shirt arasına mutlaka bir karton mukavva yerleştirilmesi gerekmektedir. Böylece boyama esnasında t-shirtün arka yüzeyinin boyanması önlenmiş olacaktır.

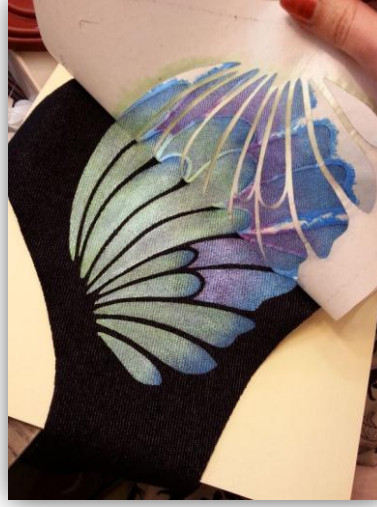

Şekil 82. : Tekstil Kalemleriyle Boyama

(<https://10marifet.org/yazi/eddingle-kot-kumasindan-organizer-boyama/> (07 Mayıs 2019))

1.6.11. Şablon Tekniği

Kumaş üzerine yerleştirilen şablon üzerine kuru bir tampon fırçası veya bir sünger yardımı ile boyama yapılabilen bir tekniktir.

Şekil 83. : Şablon Tekniği ile çalışılmış Desen Örneği

(<https://tr.pinterest.com/pin/182888434846412146/> (6 Mayıs 2019))

Yukarıda belli başlılarının verildiği bu tekniklerin dışında; Holigrafi Tekniği, Dekopaj Tekniği, Pul Boyama Tekniği, Touch Tekstile Tekniği, Brod Express Tekniği, Star Tekniği, Pebeo Line Tekniği, Pebeo Setaskrib Tekniği, Boncuk Boyası Tekniği, Boyutlu Boya Tekniği gibi teknolojinin sürekli ürettiği daha pek çok kumaş boyama tekniği mevcuttur.

1.7.Batik Ürünlerin Kullanıldığı Alanlar

1.7.1.Giyim Kuşam Ürünleri

Batikten her türlü kıyafet de yapılabildiğinden fular, başörtüsü, kravat ve bunun yanında çok sayıda olmasa da gömlek, tişört, elbise ve hatta ayakkabılar da üretilmektedir. Doğal kumaşların kullanıldığı her şeyde batik uygulamalarına rastlamak mümkün olabilmektedir. Günümüz teknolojik devrimine ve bilgi çağına geçilmesine, her türlü alanda modernleşmesine rağmen geleneksel giysisi olması sebebiyle gerek günlük kullanımlarında gerekse özel ve resmi günlerinde takım elbise, gömlek ve kravatı ısrarla kullanmaya devam eden nadir ülkelerden biri Endonezya'dır.

1.7.2.İç Mekân Tekstil Ürünleri

Dekorasyon alanında özel bir yeri olmasından ötürü, batik ile çalışılmış tekstil ürünleri Türkiye' de daha ziyade dekoratif amaçlı kullanılmaktadır. Duvar

panosu, döşemelik, yastık kılıfı, abajur, masa örtüsü, perde, servis örtüsü bu kullanım alanına dair verilebilecek birkaç örnektir.

Batik, bölge insanı kadar turistlerin de ilgisini çekmektedir. Aynı zamanda batik uygulamalarıyla üretilmiş ürünler, hediyelik eşya olarak her zaman ülkenin önemli gelir kaynaklarından biri olmaktadır.

Dekorasyon alanında da batığın özel bir yeri vardır. Döşemelikler, perdeler, servis örtüleri ve kumaşın kullanıldığı her şeyde batik uygulamalarına rastlamak mümkündür.

1.8.Batik Tekniğinin Gelenekselliği

1.8.1.Batik Tekniğinin Dünya'daki Gelenekselliği

Batik Endonezya, Java, Güneydoğu Asya Takım Adalarında hala uygulanmakta olan önemli geleneksel el sanatlarından biridir. Tarihî süreç içerisinde bütün dünyaya Endonezya'dan yayılmıştır. Bu bölgedeki en erken arkeolojik bulgular 18. yüzyıla tarihlidir. Java sanatının önemi büyük ölçüde geleneğe saygı, sembolizm hissi ve manevi değerlerin bilincinin yüksek değerde işçilik ile birleştirilmesine dayandırılabilir.

Şekil 84. : Endonezya'nın Geleneksel Batik Kıyafetleri

(Roojen, 2001, s. 23)

Batı Afrika, Ortadoğu ve Asya toplumlarında geleneksel giysi süsleme tekniği olarak kullanılmıştır. Herhangi bir sanayi kullanılmadan tamamen geleneksel

yöntemlere dayanılarak çalışılan boyama yöntemiyle kumaş süslemenin, emsalsiz ve eşsiz bir sanat formu haline geldiği yer Java olmuştur. Burada hazırlanan batik kıyafetler Java'dan Malay yarımadası ve takımadadaki diğer adalara ihraç edilerek bu bölgedeki insanlar arasında evrensel popülariteye ulaşmış ve buna bağlı olarak Java dışında çok sayıda batik merkezi de ortaya çıkmıştır.

Şekil 85. : Endonezya Yerlisi Geleneksel Batik Üretimi Yaparken

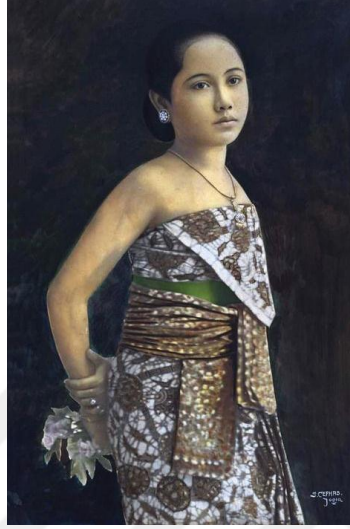
(<https://tr.pinterest.com/pin/513551163755657995/> (10 Mayıs 2019))

Şekil 86. : Endonezya Yerlisi Geleneksel Batik Üretimi Yaparken (Roojen, 2001, s. 30)

Teknolojik devrime, bilgi çağına geçmesine, modernleşmesine rağmen takım elbise ve kravatı nadir kullanan ülkelerden biridir Endonezya. Batik en çok yöresel Malezya giysileri “bajukebaya” ve “baju kurung” da kullanılır. Biri bele oturan, diğeri iki bol parçadan oluşan bu folklorik kıyafetleri bugün de kentlerin en işlek

caddelerinde, her yaş ve meslektan Malezyalı kadının üzerinde görmek mümkündür. Ayrıca her ayın ilk ve 15. gününde, kadınların iş yerlerine bu rengârenk kıyafetlerle gelmeleri hükümet tarafından teşvik edilmiştir. Sadece kadınlar değil, batik ürünler erkekler arasında da oldukça popülerdir.

Şekil87. : Endonezya'nın Geleneksel Kadın Batik Kıyafeti "Bajukebaya"

(<https://tr.pinterest.com/pin/501166264766582773/> (10 Mayıs 2019))

Şekil88. : Endonezya'nın Geleneksel Kadın Batik Kıyafeti "Bajukurung"

(<https://tr.pinterest.com/pin/501166264766582773/> (10 Mayıs 2019))

Özel ve resmi davetlerde batığın önemi çok fazladır. Düğünler, dini ve resmi bayramlar, kutlamalar ve toplu akşam yemeklerine erkeklerden batik gömlek giymeleri istenir. Çiçekler, hayvanlar ve soyut desenler, en ağır resmi davetleri bile

tekdüzelikten kurtarmaktadır. Endonezya-Java batiklerinde kullanılan desenler, o deseni üzerindeki giyside taşıyan kişinin gücünü ve statüsünü de simgeler. Yani desenlerin sosyokültürel geleneğe bağlı törensel ve dinsel işlevleri vardır. Sünnet törenleri, düğün törenleri, gebelik, doğum, defin gibi ritüellerde, özel günlerde hazırlanan seremonilerde batik desenleri sembolik anlamlarıyla giysilerin ve o giysileri giyen kişilerin önemli bir parçasını oluşturur. Önceleri sadece kıyafetleri renklendirmek için kullanılan batik, zamanla sosyal statü belirlemede etkin bir dile dönüşmüştür. Bazı desenler, önemli aileler ya da belli statüdeki insanların kıyafetlerine uygulanmıştır yıllarca. Bunun en güzel örneği kraliyet ailesidir. Sarı renk, diğer alanlarda olduğu gibi batikte de kraliyet ailesine aittir. Geleneksel değerlerinden kopmadan, reddi miras yapmadan kültürel dokusunu koruyan bir toplumdur Malezyalılar Java da hazırlanan batik kıyafetler Malay yarımadası ve takımadadaki diğer adalara ihraç edilerek bu bölgedeki insanlar arasında evrensel popülariteye ulaşmıştır. Kraliyet sembolleri, kıyafetten döşemelere kadar sarının her tonunda altın ışıltılar her zaman en öndedir.

Şekil 89. : Endonezya'nın Geleneksel Batik Kıyafetleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/592504894706301038/> (10 Mayıs 2019))

Batik tekniği, usta çırak ilişkisine dayandığından gelenekselliği olan çok özel bir kumaş renklendirme tekniğidir. Batik bölgede hem geleneksel hem de modern yöntemlerle yapılmaktadır. Binlerce yıl önce Malezyalı sanatçıların kullandığı aletler

bugün de kullanılmaktadır. Geleneksel yöntemlerde kullanılan kalıplar hala revaçtadır. Üretim ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ahşap şablonların yerine metal, plastik ve tek kullanımlık şablonların da kullanıldığı görülmektedir. Bu teknik, nesilden nesile aktarılan bir mirastır. Çeyiz sandıklarında 100-150 yıllık dokusu, desenleri ve rengiyle büyükannelerden kalan en önemli aile yadigârıdır. Yeni gelin olanların çeyizi olduğu kadar aynı zamanda kıymetli bir dosta, bir misafire sunulan antika bir hediye olabilmektedir. Her batik parçasının ortaya çıkışındaki duygu yükü, kumaşa eşsiz özellikler kazandırmaktadır. Anadolu kültüründe genç kızlar duygularını nasıl ki boyalara, kilimlere, motiflere dökerse; güneydoğu Asya'da yapılan batıklar de tıpkı bizim kültürümüzde olduğu gibi benzer duyguları anlatmaktadır. Kimi zaman tapınakları süsleyen, kimi zaman en özel günlerinde gelin ile damadın kostümü olabilme özelliğindedir. Yeri geldiğinde bölge insanının penceresindeki perde, belindeki etek, hatta ev işi yaparken bağladığı önlüğünde de batik motiflerine rastlanmaktadır.

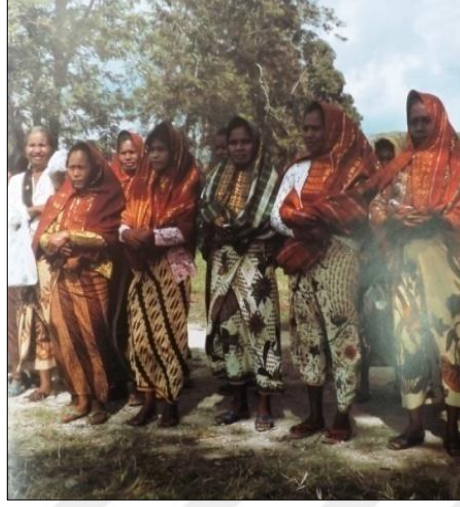

Şekil 90. : Endonezya'nın Yöresel Batik Kıyafetleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/361906520045448880/> (10 Mayıs 2019))

Küçük kızlar, annelerinin batik etekliklerine özenip, büyüyüp, kendi süslü batıklarına sahip olacakları günü iple çekmektedirler. Güney Doğu Asya'da erkek çocuklar ise babalarının gömleklerinden birini giyebilmenin hayaliyle

büyümetedirler. Batik tekniği ile çalışılan her bir bez parçası böylesine özel ve ayrıcalıklıdır.

Şekil 91. : Endonezya'nın Yöresel Batik kıyafetleri

(Roojen, 2001, 11)

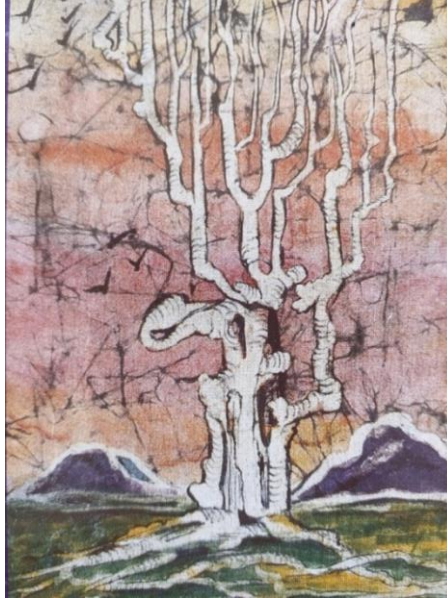
1.8.2. Batik Tekniğinin Türkiye'deki Gelenekselliği

Batik tekniğinin Türkiye'de geleneksel tekniklerle bağlantısından önce, bu tekniğin Türkiye'ye ilk getiren ve uygulamasını yapan üç isimden söz edilecektir.

Yapılan yazılı ve görsel kaynak taramaları neticesinde, batik tekniğini Türkiye'de ilk getiren ve çalışan kişi Prof. Ülker Okçuoğlu Muncuk'tur. 1923-1999 yılları arasında yaşamış olan Okçuoğlu Muncuk, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Uygulamalı Resim Ana Sanat Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 1953-1955 yılları arasında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ihtisası üzerine Almanya'ya gönderilmiş ve Münih Güzel Sanatlar Akademisinde Prof. Dr. Max Müller Atölyesinde sanat eğitim öğretim metotlarını inceleyerek batik tekniğini öğrenmiştir. Bu tekniğin Türkiye'de uygulanmadığının farkında olması ona, batik tekniğinin Türkiye'de teknik öğretimin her kademesindeki okullarda öğretilmesi gerekliliği düşüncesini uyandırmış ve böylece konu ile ilgili detaylı hazırladığı bir raporu Millî Eğitim Bakanlığına sunmuştur. Bakanlık tarafından takdirle karşılanan bu rapor, o tarihlerdeki eğitim öğretim sisteminin her döneminde istifade edilen bir kaynak olmuştur.

Muncuk, 1958 yılında Türkiye’de kişisel ilk batık tekniği sergisini, Ankara’da Galeri Milar’da açmıştır. Sergi davetiyesinin ön yüzüne en sevdiği batık eserinin beş renkli baskısını, arka yüzünde de batığın tanımını ve nasıl yapıldığını anlatmıştır. O tarihlere kadar ülkemizde hiç bilinmeyen batık tekniği, bu sergi ile ilk kez tanışan sanatseverler tarafından büyük beğeni kazanmış ve Kız Enstitülerinin Resim Programlarına ders olarak okutulmaya başlatılmıştır. Ayrıca Kız Enstitülerinin resim öğretmenlerine de Prof. Ülker Okçuoğlu Muncuk tarafından bir yaz dönemi seminer düzenlenerek batık tekniği öğretilmiştir.

1964’de Amerika’da Lincoln’da ikinci kişisel sergisini açan Mucuk’un üç büyük batık eseri, Memorial Art Museum’a kabul edilmiştir ve halen de orada bulunmaktadır. 1981 de 24 Kasım Öğretmenler gününde, İş Bankasında 85 eseri ile üçüncü kişisel sergisini açmıştır. Bu sergilerin dışında batık tekniğinin tanıtım ve yaygınlaşması adına pek çok etkinliği bizzat düzenleyerek memleketine getirdiği batık sanatını bugün için bilinen ve sevilen bir teknik olarak bırakmayarak, okul programlarının dışında da halk tarafından sevilip tanınmasına ve benimsenmesine öncülük etmiştir).

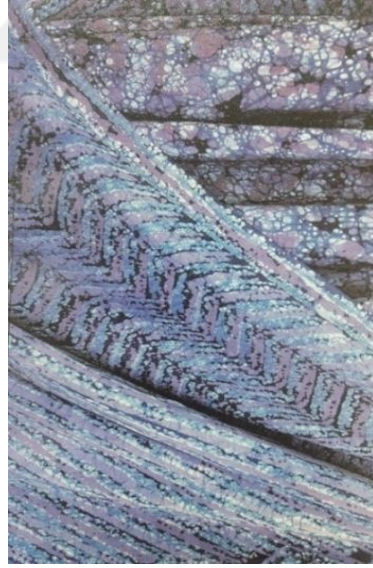
Şekil 92. : Ülker Okçuoğlu Muncuk’un Kendisine Ait Batık Çalışması

(Prof. Ülker Okçuoğlu Muncuk, Batık, 2000, s. 1)

Bu tekniğin yozlaşmasına ve dejenere olmasına müsaade edilmemesi, geliştirilerek yaşatılması adına batık tekniği hakkında güzel bir kitap yazmayı

hedefleyen Prof. Ülker Okçuoğlu Muncuk' un en büyük arzusu, Endonezya ve Java'ya giderek bu konu hakkındaki deneyim ve birikimlerini geliştirmek, gözlemler yapmak ve yeni eserlerinde bunları yansıtmak olacaktı ki, ömrü buna vefa etmemiştir (Bumin, Çavdar, Etike, 2003: 21- 128-129).

1940 İstanbul doğumlu olan Fatma Meral Horne/Sever, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirmiş ve ilk Türk seyyahı olarak 41 ülkede 12 yıl yolculuk etmiştir. İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Goa, Kalküta, Kaşmir, Assan, Bali, Nepal, Tibet, Japonya, Avustralya, Malezya, Tayland, Laos, Singapur, Burma, Bangladeş Horne'nin gezdiği yerlerin bazılarıdır. Prof. Ülkü Okçuoğlu Mucuk'un gitmek isteyip de ömrü yetmediğinden gidemediği Endonezya ve Java'ya, seyahatı sırasında, 1970 yılında Meral Horne giderek batik tekniği ile tanışmış ve bu tekniği yerinde öğrenme fırsatı yakalamıştır. Avustralya, Sidney, Weaverley Sanat Merkezinde batik öğretmiştir. 1968-1972 yılları arasında Hürriyet'te "Bir turist kızın not defteri/Ver elini Asya" logosuyla, tasarlayıp diktiği ve fotoğrafladığı yazıları yayımlanmıştır.

Şekil 93. : Fatma Meral Horne'nin Batik Çalışması

(Orkun & Ozan Sanat Galerisi, 97-98 Sergi Kataloğu, s. 42)

Kişisel sergilerinin yanı sıra karma sergilere de katılmış ve birçok merkezde; derneklerde, festivallerde, üniversite ve liselerde dia gösterileri yapmış; Endonezya ve Java'nın batik tekniğini, ülkemizin geleneksel el sanatları ile karşılaştırarak

Enstalasyon/Happening, “Halk Sanatlarıyla Elele/Renkle Tasarımlar konulu 30’u aşkın gösteri sunmuştur (Orkun & Ozan Sanat Galerisi, 97-98 Sergi Kataloğu).

Şekil 93. : Fatma Meral Horne’nin Batik Çalışması
(Orkun & Ozan Sanat Galerisi, 97-98 Sergi Kataloğu, s. 43)

1947 doğumlu olan Atıf Atalayer, 1968-1972 arasında D.T.G.S.Y.O. Tekstil Sanatları Bölümünde lisans öğrenimini tamamlamıştır. 1972 yılında Beşiktaş’ta kendi atölyesinde başladığı batik çalışmaları, 1980-1988 yılları arasında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde Öğr. Gör. olarak sürdürdüğü akademik çalışma hayatı içerisinde de devam etmiştir. 1988-1991yılları arasında “Batik Tekniğiyle- Işıklı Kumaş Resmi” ismi altında çalışmalarını geliştirmiştir. Yurt dışında 4, yurt içinde 11 kişisel sergi açtı, yurt dışında 4, yurt içinde 11 karma sergide yer aldı. Ayrıca birçok karma sanat etkinliğine de katıldı. İlk sergisini 1976’da İstanbul’da açan sanatçı, 1995’te Aşkabat/Türkmenistan, 1996’da Habitat-Taşkışla, 1997’de İslamabat/Pakistan, 2006’da Maskat/Ummman, 2007’de Pekin/Çin’de (workshop) atölye gösterileri ile Türkiye’nin kültür ve turizm çalışmalarına katkıda bulundu. (<http://www.atalayer.com/atifatalayer/index.html>, erişim: 02.05.2018)

Şekil 95. : Atıf Atalayer'in, Kendi Batik Atölyesinde Çalışma Anı

(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html>)

Atıf Atalayer, Anadolu'daki tarih öncesi ve tarihsel kültürlerini temel sanatçıları araştırma konusu olarak; dünyaca bilinen Batik (kapatarak kumaş boyama, desenlendirme el sanatı) ve Yazma (el baskısı) tekniklerini diğer kumaş desenlendirme teknikleri ile birleştirerek uygulayan bir tekstil tasarımcısıdır.

Batik, yapım teknikleri bakımından geleneksel el sanatlarımızdan olan Bervanik baskı, İkat ve Yazmacılık ile benzerlikler göstermektedir.

1.8.2.1. Bervanik Baskı

“Bervanik”, ülkemizde geleneksel kadın giyiminin önemli bir parçası olan ve yörelere göre; “peştamal”, “önlük”, “öncek”, “ön gergi” gibi adlarla bilinen, Malatya ve özellikle Adıyaman illerinde geleneksel kadın giyiminde kullanılan önlüğün yerel adıdır (Sürür, 1986: 10). Balmumu ve parafin karışımı sıcak eriyik içine batırılan ve özellikle armut ağacının oyulması ile yapılmış tahta kalıplarla, el baskısı prensibine dayanılarak çalışılan geleneksel bir el sanatıdır.

Kaya (1998,10), Mısırlıların wachs, reservaj (mumla gizleme) tekniği ile kumaşı önce balmumu ile desenledikten sonra boyadıklarını, Romalı yazar Plinius'un (M.Ö. 23-19) 27 ciltten oluşan ansiklopedik tabiat tarihi (Naturalist Historia) adlı eserinde bahsettiğini belirtmektedir. Burada anlatılan metot, prensip bakımından bir nevi batik tekniği olan Blaudruck (Mavi Baskı) tekniğinin aynıdır. Bu teknikle desenlendirilmiş kindertunika (çocuk entarisi) çalışması, 1894 tarihinde Yukarı Mısır'da Achmim Panapolis'de yapılan mezar kazılarında bulunmuştur.

Görüldüğü üzere batik, ülkemizde özellikle Malatya yöresinde, “*Blaudruck*”, “*Mumlu mavi bez*”, “*Mavi baskı*” veya “*Bervanik Baskı*” isimleriyle anılan boyama tekniğiyle çok sıkı benzerlik gösterir. Her ne kadar siyah (anilin) boya ile denenmiş örnekleri bulunmakta ise de (Sürür, 1985: 10), “indigo” denilen bir çeşit çivit boya ile yapıldığı ve mavi bir renk elde edildiği için “Mavi Baskı” adını almıştır.

Şekil 96. : Bervanik Baskı Örneği

(Aral, S. Özkan, N, “Malatya’da Bervanik Baskısı ve Giysilere Yansımaları”, Denizli I. El Sanatları Kongresi, Denizli, Mayıs, 2006)

Şekil 97. : Hıdır Usta ve Bervanik Baskı Örneği

(İş Bankası, Kültür ve Sanat Dergisi, 1992, s. 57)

Önlüklerin desenleme işlemi tahta kalıplar ile yapıldığından Yazma Sanatına, deseni kumaşa geçiren madde olarak balmumu kullanıldığı için de Batik sanatına benzemektedir (Bedük, 1992: 55).

Ağaç kalıp sıcaklığını korur ve desenlerin daha iyi çıkmasını sağlar. Yaklaşık 30 çeşit motif bulunur. Usta çırak ilişkisine dayanan bu teknik, 1996 yılında son

temsilcisi olan Hıdır Oral Usta'nın vefatıyla Bervanik baskıcılığı ülkemizde artık tarihe karışmıştır.

1.8.2.2.Yazmacılık

“Yazmacılık”, kumaş yüzeyi üzerinde istenilen kısımların tahta kalıp veya fırça vasıtasıyla dayanıklı boyar maddeler kullanılarak boyanması usulüne dayanan, usta çırak ilişkisi çerçevesinde günümüze kadar gelen ancak üretici ile tüketici arasında yıllardır süregelen arz talep ilişkisinin, teknolojinin gelişip ilerlemesi ile birlikte şekil değiştirmesinden ötürü, yok olmaya yüz tutmuş Anadolu'nun en eski ve en önemli geleneksel el sanatlarından biridir.

Şekil 98. : Tahta Yazma Kalıplar

(<https://tr.pinterest.com/pin/236790892894055851/> (10 Mayıs 2019))

Yazmacılık, aynı zamanda “pozitif baskı” sistemi olarak da adlandırılır. “Pozitif baskı, tahta kalıpların doğrudan boyaya batırılarak kumaş üzerine basılması esasına dayanır. Pamuklu kumaş üzerine, fırça ile yapılmasından dolayı bu teknik için “yazmak” fiilinden gelen “yazmacılık” terimi kullanılmıştır. Bu el sanatıyla desenlenmiş kumaşlara “yazma”, sanatçıya da “yazmacı” denir. Yazmacılık, Anadolu insanının süsleme ve süslenme ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır. Yazılı kaynaklara göre bu sanatın ilk başlangıç tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, Mezopotamya’da Çatalhöyük’te Hitit sanatına ait mühür biçimindeki tahta kalıpların bulunmuş olması, M.Ö. 7000 yıllarında kalıpla baskı tekniğinin yapıldığını gösterir. Helezoni, meander ve dört yapraklı çiçek biçiminde olan bu kalıplarla, ilk yazma örneklerinin yapıldığı savunulmaktadır. Yazmacılık sanatı Orta Asya’dan başlayarak Anadolu’ya geçmiş ve orada gelişerek ilerlemiş, günümüze kadar gelmiştir. İstanbul’da "Samatya,

Kumkapı, Yenikapı" yazmaları ve "Kastamonu, Tokat, Diyarbakır" gibi Anadolu'nun çeşitli illerinde çalışılan ürünler önemlidir. Anadolu'da yazmacılığın yoğun olarak yapıldığı diğer önemli merkezler Ankara ve dolayları, Elâzığ, Malatya, Bartın, Gaziantep, Mardin ve Hatay'dır. Çeşitli nedenlerden dolayı günümüzde ne yazık ki eski zamanlarda olduğu gibi yazmacılık yapılmamaktadır.

Şekil 99. : Tahta Kalıpla Yazma Üzerine Desen Basma İşlemi

(<http://sonkelimeler.blogspot.com/2010/08/tokat-yazmasi.html> (10 Mayıs 2019))

Atıf Atalayer, Anadolu'daki tarih öncesi ve tarihsel kültürlerini temel sanatçıları araştırma konusu olarak; dünyaca bilinen Batik (kapatarak kumaş boyama, desenlendirme el sanatı) ve Yazma (el baskısı) tekniklerini diğer kumaş desenlendirme teknikleri ile birleştirerek uygulayan bir tekstil tasarımcısıdır.

1972 yılından beri 40 yıllık batik-yazma deneyimlerini, Güzel Sanatlar Eğitimi alan öğrenciler, mezunlar ve kumaş boyama tekniklerine özel merakı olan, tüm tasarımcı adayları ile paylaşmaktadır. Ayrıca değişik kurum ve kuruluşlarda batik–yazma atölyeleri oluşturarak uygulamalı dersler vermektedir. Bu uygulamalara örnek olarak; Sarıyer Güzel Sanatlar Lisesi (1996), Kadıköy Belediyesi-İnönü Mahallesi Meslek Kursu (2006-2009), Anadolu Üniversitesi (2008-2013), Arel Üniversitesi (2010- 2011), Kadın emeğini değerlendirme derneği, iş edindirme kursu, Kars Kader (2010) batik atölyesi kuruluşları sayılabilir (<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html> (Erişim: 02.05.2018)).

1.8.2.3. İkat Tekniği

İkat tekniğinde batik ve plangi tekniğinin aksine kumaş yerine çözümlü veya atkı iplikleri kullanılır. Dokumayı oluşturan çözümlü veya atkı ipliklerinin istenilen

desen özelliğine göre yer yer farklı malzemelerle (balmumu/parafin karışımı, iplik vb.) kapatılıp korunarak belli bir renk sırasına göre boyanması esasına dayanan bir çeşit resistli boyama tekniğidir. En büyük özelliği, her bir iplik üzerinde birbiri peşi sıra birkaç rengin bulunabilmesine olanak veriyor olmasıdır.

Bağlanılan kısımlar açıktan koyuya boyama sırasına göre boyaya batırılır ve her boyaya daldırma işleminde o boyanın renginde boyanması istenen kısımların üzerindeki bağlar çözülür. Bir önceki boyada iyice üzerine sarılı olduğundan boyanmamış olan bu kısım, üzerindeki bağlar çözüldükten sonra girdiği boyanın rengini alır. İşlem istenilen renkler elde edilinceye kadar bu biçimde her ıslatmadan sonra bağlı kısımlar açılarak devam eder (Oyman, N.R,1985; 56).

İkat uygulaması üç şekilde yapılır.

1) Sadece atkı iplikleri üzerine ikat tekniği uygulama:

Çözümlü iplikleri tek renk bırakılarak kapatıcı, koruyucu madde, sadece atkı ipliklerine uygulanır. Böylece dokumada atkıdan efektli görünüm oluşur. Batak, Dayak, Trodja ve Sumba Endonezya gruplarında görülür.

2) Sadece çözgü iplikleri üzerine ikat tekniği uygulama:

Atkı iplikleri tek renk bırakılarak kapatıcı, koruyucu madde, sadece çözgü ipliklerine uygulanır. Böylece dokumada çözgüden efektli görünüm oluşur. Atkı sıklığı az tutularak dokunur. Adalar Grubunda Güney Sumatra, Türkistan (Buhara), İran ve Amerika' da örnekleri görülür.

Şekil 100. : Prof. Günay Atalayer,Çözgüden Boyamalı İkat Tekniğine Batik Uygulaması (1999)

(<http://www.atalayer.com/gunayatalayer/ikat.html> (10 Mayıs 2019))

Şekil 101. : Prof. Günay Atalayer, Çözgüden Boyamalı İkat Tekniğine Batik Uygulaması (1999)

(<http://www.atalayer.com/gunayatalayer/ikat.html> (10 Mayıs 2019))

3) Hem atkı hem çözgü iplikleri üzerine ikat tekniği uygulama:

Atkı ve çözgü ipliklerinin hepsine belli bir düzen çerçevesinde uygulanarak oluşturulur ve bu şekliyle iplikler dokumaya alınır. Bu yöntem Endonezya-Bali'nin bir dağ köyüne mahsustur. Japonya'ya özgü basit örnekler de mevcuttur.

Bu teknik, Türkistan (Buhara), Hindistan, Kamboçya, Sumatra, Bali ve diğer yakın adalarla Japonya, Orta ve Güney Amerika'da görülmüştür. Asya, Avrupa ve Afrika'nın birçok yerlerinde hala rastlanır (Oyman, 1985: 58).

Şekil 102. : Tezgahta İkat Tekniği Çalışması

(<https://tr.pinterest.com/pin/299419075196219959/> (15 Mart 2017))

Şekil 103. : Prof. Günay Atalayer, İkat Tekniği Örneği

(<http://www.atalayer.com/gunayatalayer/ikat.html> (10 Mayıs 2019))

II. BÖLÜM

2. TEKSTİL TASARIMINDA YÜZEY DÜZENLEME TEKNİKLERİ

2.1. Tekstil Yüzeyleri ve Tekstil Yüzeylerinin Sınıflandırılması

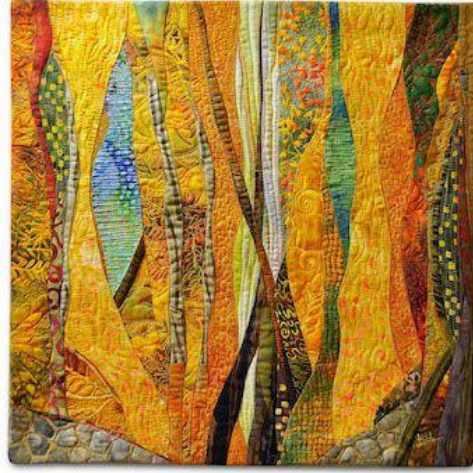
Günümüzde tekstil ürünleri, perdeden halıya, ıslak mendilden çocuk bezine, giysiden, çarşafa, otomobil döşemesinden, binaların mantolanmasına, karayolundan hastanelerde kullanılan tıbbi tekstillere kadar, hayatımızın hemen her yerinde kullanılmaktadır.

Tekstil liflerinden ya da ipliklerden, dokuma, örme veya çeşitli tekniklerle elde edilen ürünlere “Tekstil Yüzeyleri” denir. (Örn. Dokuma kumaş, örgü yüzey, tela, astar, kurdele, dantel vb.) Tekstil yüzeyleri, ipliklerden, liflerden ya da ipliklerle liflerin bir arada kullanılmasından elde edilir. Çeşitli tekniklerle üretilen tekstil yüzeyleri farklı yapı, özellik ve niteliklere sahiptir. Bu yüzeyler, giysilerin, ev tekstillerinin ve çeşitli teknik tekstillerin üretiminde kullanılır. Klasik dokuma ve örmeciliğin dışında çeşitli (mekanik, kimyasal ve termik) yöntemlerle elde edilen birçok tekstil yüzeyi bulunmaktadır. Günümüzde çok önem kazanan ve giderek artan bir hızla üretilmekte olan bu tür tekstil yüzeylerini "dokusuz tekstil yüzeyleri" adı altında toplamak mümkündür (Duran, 1985, s.1).

Arslan (2009: 14), teknik tekstillerin tanımı konusunda en fazla kabul gören tanımlamanın, “Textile Terms and Definitions adlı yayında “estetik veya dekoratif özelliklerinden ziyade esasen sahip oldukları teknik ve performans özellikleri için imal edilen tekstil materyalleri ve ürünleri” olduğunu belirtmektedir. Teknik tekstillerin estetik ve dekoratif özelliklerinden ziyade öncelikle işlevsel özellikleri ve teknik performansları için üretilen tekstil malzemeleri ve ürünler olduğunu belirtirken (2009: 14), bu ürünleri üretim teknolojilerine ve kullanım alanlarına göre sınıflandırmaktadır (2009: 17).

Tekstil yüzeylerinin sınıflandırılması, bu tez kapsamında sadece ana başlıklar halinde verilmiştir. *Tekstil tasarımında farklı yüzey düzenleme yöntemleri* ise sadece sınıflandırılarak detaylandırılmıştır.

Şekil 104. : Tekstil Materyalleri ile Oluşturulmuş Bir Tekstil Yüzeği

(<https://tr.pinterest.com/pin/240590805076478068/> (11 Mayıs 2019))

2.1.1. Tekstil Yüzeylerinin Yapılarına göre Sınıflandırılması

Tekstil yüzeyleri, yapıları göz önünde bulundurularak sınıflandırıldığında “ipliklerden ve liflerden elde edilen tekstil yüzeyleri” olarak iki grupta toplanır.

2.1.1.1. İpliklerden Elde Edilen Tekstil Yüzeyleri

- a) Dokuma yüzeyler
- b) Örgü yüzeyler
- c) Dar (kolon) dokumalar
- d) İplik bağlantılı yüzeyler
- e) Danteller

2.1.2.2. Liflerden Elde Edilen Tekstil Yüzeyleri (nonwoven)

- a) Keçeler
- b) Kâğıt Kumaşlar
- c) Telalar

Arslan Teknik tekstil ürünlerini üretim teknolojilerine ve kullanım alanlarına göre iki grupta sınıflandırmaktadır (2009: 17):

2.1.2. Tekstil Yüzeylerinin Üretim Teknolojilerine Göre Sınıflandırılması

1. *Dokuma tekstiller (dar, leno, yuvarlak, kolon),*
2. *Örme tekstil yüzeyleri,*
3. *Dokusuz tekstiller (nonwoven),*
4. *Kompozit,*
5. *Şerit, kordon,*
6. *Tafting ürünlerdir.*

2.1.3. Tekstil Yüzeylerinin Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması

(Arslan, 2009: 14).

1. *Zirai tekstiller (agrotech)*
Tarım, bahçivanlık, ormancılık ve su ürünlerinde kullanılan tekstiller
2. *İnşaat tekstilleri (buildtech)*
Bina ve inşaatlarda kullanılan tekstiller
3. *Giyim teknik tekstilleri (clothtech)*
Giyisi ve ayakkabıların astar ve benzeri teknik bileşenleri
4. *Jeoloji tekstiller (Jeotech)*
Jeolojik tekstiller ile inşaat mühendisliği malzemeleri
5. *Ev tekstilleri (homotech)*
Mobilya, ev tekstili ve yer kaplamalarının teknik bileşenleri
6. *Endüstriyel tekstiller (indutech)*
Filtrasyon, nakil, temizleme vb. sanayi tipi uygulamalar için tekstiller
7. *Tıbbi tekstiller (medrech)*
Hijyenik ve tıbbi ürünler için tekstiller
8. *Taşıt araçları için tekstiller (mobiltech)*
Otomotiv, gemi, tren ve hava taşıtları için tekstiller

9. *Ekolojik tekstiller (ekotech)*

Çevre koruma amaçlı tekstiller

10. *Ambalaj Tekstilleri (packtech)*

Ambalaj malzemeleri

11. *Koruyucu tekstiller (protech)*

Kişisel ve mülki koruma için tekstiller

12. *Sportif tekstiller (sportech)*

Spor ve serbest (gündelik) giysiler için tekstiller

2.1.4. Tekstil Yüzeylerinde Akıllı Tekstillerin, Hohenstein Araştırma Enstitüsü'ne Göre Sınıflandırılması

1. Nanokapsüller

2. Moleküler depolar veya mikrokapsüller ile terbiye edilmiş tekstil yüzeyleri

Hohenstein Araştırma Enstitüsü'nün Akıllı Tekstil Sınıflandırmasına göre Transfer Sistemleri: Nanokapsüller, moleküler depolar veya mikrokapsüller ile terbiye edilmiş tekstil yüzeyleridir. (Koku yayma özellikli tekstiller, anti- bakteriyel özellikli tekstiller vb.) (Balkış, Ağaç, 2017:251).

2.1.5. Tekstil Tasarımında Tekstil Yüzeylerinin Boyutlarına Göre Sınıflandırılması

Tekstil ve moda tasarımında uygulanan yüzey değerlendirmeleri, kendi iç disiplinleri açısından özel bir kategoride değerlendirilebilir. Kâğıt üzerinde klasik yöntem (el çizimi) veya bilgisayar programı ile dijital çizim kullanılarak çalışılmış siluet üzerinde giysi tasarımı, iki boyutludur. Üç boyutlu dediğimizde için içine derinlik ve hacim de girer. Yani, eni, boyu, yüksekliği, hacmi ve derinliği olan yüzeyler üç boyutlu olarak adlandırılır. Temel sanat eğitiminde karton veya kâğıttan üçgen veya küp şeklinde hazırlanmış bir obje üç boyutlu ise, tekstil ve moda tasarımında herhangi bir prova mankeni üzerinde farklı tekstil materyalleri ile drape veya kalıp/biçki yöntemiyle hazırlanmış bir giysi tasarımı da üç boyutlu olarak değerlendirilebilir (Aydoğan, 2018: 122).

2.1.5.1. Tekstil Tasarımında İki Boyutlu Yüzey Düzenleme Teknikleri

İki boyut; en (genişlik) ve boydan (yükseklik) oluşmuş düzlemsel bir yüzeye sahip, derinliği ve üçüncü bir boyutu olmayan elemanlara denir. Örneğin kâğıt, iki boyutlu bir yüzeydir. Sadece eni ve boyu vardır (Aydoğan, 2018: 122).

Bu tip farklı pek çok malzeme kullanılarak oluşturulan iki boyutlu tekstil yüzey değerlendirmeleri, farklı boyama malzemeleri ile farklı 2 boyutlu yüzeyler üzerine çalışılan (kâğıt, duralit, fotoblok vb.) boyama teknikleridir. Bu tür desenler özellikle tekstil alanında bilgisayar teknolojisinin farklı desen çizim programları (photoshop, illüstratör, indesigne, coreldraw vb.) ile yapılabildiği gibi elle farklı boyama teknikleriyle de (karakalem, kuru boya, kuru-sulu boya, ecoline, kuru veya pastel tekniği gibi) yapılabilmektedir. Bu tarz çalışmalarda ortaya konulan desenler tekstil sektöründe metraj veya pano desen tasarım ihtiyacına göre kendi içinde yol alabilmektedir.

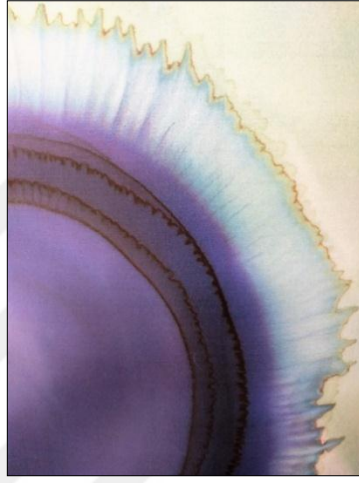

Şekil 105. : Ecoline ve Sulu Boya Tekniği ile Kağıt Üzerine Çalışılmış Emprime Desen Tasarımı
(Aydoğan, 1987)

Şekil 106. : Ecoline ve Sulu Boya Tekniği ile Kağıt Üzerine Çalışılmış Emprime Desen Tasarımı
(Aydoğan, 1987)

Oyman (2012:1), kullanılan malzemeler doğrultusunda, biçim ve yüzey dokusu unsurlarından oluşan iki ya da üç boyutlu, farklı yapıtlar ortaya çıktığını söylemektedir. Tekstil ve moda tasarımında da sanatçının yapıtına kaynaklık eden malzemelerin, zaman zaman sisal, yün, keten, kenevir, keçe, pamuk gibi geleneksel malzemelerden olabileceği gibi, kimi zaman da sınırları zorlayarak kâğıt ve ahşap liflerinin ayrıştırılarak kullanılması, metal, tel, naylon, folyo, akıllı ve teknik tekstiller de olabildiğini belirtmektedir.

Şekil 107. : Kumaş (İpek) Boyama Yöntemi ile Çalışılmış İki Boyutlu Tekstil Yüzeyi

Neue Zauberhafte Seidenmalerei, 1988, s. 6

Şekil 108. : Farklı Tekstil Malzemeleri Kullanılarak Çalışılmış Tekstil Yüzey Değerlendirmeleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/370772981810362515/> (10 Ocak 2019))

Şekil 109. : Farklı Tekstil Materyalleri ve Farklı Tekniklerle Çalışılmış Tekstil Yüzey Değerlendirmesi

(Aydoğan, 2015)

Tasarımcı, tasarımın temel yapı taşları üzerine, hayalinde oluşturduğu tasarımı yazıp çizebilen ve bu tasarımına detaylandırılmış bir prototip hazırlayarak üretime hazır hale getiren kişidir. Tasarımcı, tasarımın ana prensip, öge ve elemanlarını (doku, yön, hareket, zıtlık, renk, strüktür, dominant vb.) çok iyi kavramış olmalıdır. Yeri geldiğinde elle veya bilgisayar programlı çizimlerinde bu bilgileri doğrultusunda doğru ve etkili uygulamalar yapabilmelidir. Bir tasarımcının iki veya iç boyutlu herhangi bir tasarımını oluştururken kompozisyonun ana kurallarını ve bunları oluşturan kurgu, düzenleme, yerleştirme gibi temel kavramları özümsemiş olmalıdır. Bu önemli ayrıntılar, kişinin temelde desen bilgisinin olması ile de çok alakalıdır.

Doku kavramlarının önemi bu alanda yadsınamayacak derecede önemlidir. Sanatsal anlamda yüzey araştırma yöntem ve tekniklerinde ortaya konulan ürünlerde tasarımcının açık-koyu dengesi yani ışık- gölge etkisini gösterebilmesi ve bunları yüzeyde kurgulamaya bağlı yerleştirebilme ve düzenleme yetisi için, bilgi birikiminin estetik ve sanatsal açıdan son derece yeterli düzeye ulaşmış olması gerekir. Ortaya konulan eserlerde kullanılan farklı malzemeler arasındaki form çağrışımları, kompozisyonun bütünlüğü ve iki veya üç boyutlu kavramlarının yerine göre kombinasyonunu yakalama ve bunları profesyonel şekilde uygulayabilme son derece önemlidir. Bu kavramları kâğıt veya başka herhangi bir iki veya üç boyutlu yüzey üzerinde yerleştirilirken uyum, derinlik, espas, kompozisyon gibi pek çok

unsurun göz önüne alınması kaçınılmazdır.

Tekstil yüzeyleri sanatsal olarak değerlendirildiğinde kullanılan farklı tekstil materyallerinin renk grupları, ürünün görselliğini etkiler. Armoni, fon, kullanılan renklerin nötr ya da açık-koyuluğu, kontrast renklerin kullanımı ve buna bağlı daha pek çok unsur, ürüne bakacak gözlerin zevkini belirlemede önemli rol oynar

Şekil 110. : Farklı Kumaş Malzemeleriyle Hazırlanmış Tekstil Yüzey Düzenlemeleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/412009065898092572/> (7 Mart 2017))

Şekil 111. : Farklı Kumaş Malzemeleriyle Hazırlanmış Tekstil Yüzey Düzenlemeleri

(<https://artssake.tumblr.com/post/228525758797> (13 Mart 2017) (10 Ocak 2018))

2.1.5.2. Tekstil Tasarımında Üç Boyutlu Yüzey Düzenleme Teknikleri

Üç boyut, iki boyutlu yüzey tasarımına hacim (en, boy, yükseklik, genişlik, derinlik) getirebilme olayıdır. Diğer bir deyişle en, boy, yükseklik ve derinliği olan hacimsel yapılardır. Örneğin insan bedeni üç boyutludur. Eni, boyu, yüksekliği, derinliği ve hacimsel yapısı vardır. İki boyutlu olarak adlandırılan kâğıt yüzeyine farklı boyama teknik ve malzemeleriyle yapılan uygulamalar; tekstil ve moda tasarımında, prova veya gerçek mankeni giydirmeye aşamalarında üç boyutlu yüzey tasarımları olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Farklı boyama malzemeleri kullanmanın yanında, farklı kâğıtlarla (origami tekniği) veya farklı doğal/yapay objelerle (kolaj) de değişik üç boyutlu yüzey değerlendirmeleri de uygulanabilmektedir. Tekstil ve moda tasarımında Japon kâğıt katlama sanatı olarak bilinen Origami tekniği ile çalışılmış yüzeyler, üç boyutlu yüzey tasarımı olarak değerlendirilmektedir. Bu teknikte herhangi bir yapıştırıcı veya makas kullanılmadan; kâğıtların elverdiği ölçülerde katlama, kıvrırma, bükme, büzme gibi şekil alma özellikleri kullanılarak, farklı üç boyutlu yapılar meydana getirilebilmektedir.

Şekil 112. : Ağaç ve İpek Kumaş Kullanılarak Hazırlanmış Üç Boyutlu Tekstil Yüzeyi

(<https://tr.pinterest.com/pin/775533998311154187/> (8 Ocak 2017))

Şekil 113. : Origami Tekniği ile çalışılmış Üç Boyutlu İki Giysi Tasarımı

(<https://tr.pinterest.com/pin/465630048960241714/> (9 Mayıs 2019))

Kullanılan tüm görsel kuvvetler arasında yön ve hareket beraberliğinin olması, o düzenlemeye farklı bir anlam kazandırmaktadır. Çağdaş tekstil sanatçıları sürekli olarak tekstil teknikleri ve malzemeleri üzerinde arayış içindedirler. Oyman (2012: 1), tekstil sanatçılarının şimdiki yorumlamalarının teknik ve malzeme olarak tarihsel bir süreçte değiştiğini, bu değişimlerin sonucunda kullanılan malzemeler doğrultusunda biçim ve yüzey dokusu unsurlarından oluşan özgün ve kendine özgü iki ya da üç boyutlu, farklı yapıtlar ortaya çıktığını belirtmiştir. Üç boyutlu heykelsi tekstiller bu yaratıcı sürecin ve gelişimin sonuçlarıdır.

Şekil 114. : Farklı Tekstil Malzemeleri, Aksesuarları ve Kumaş Boyama Tekniği ile Birlikte Hazırlanmış Üç Boyutlu Bir Giysi Tasarımı

(<https://tr.pinterest.com/pin/518688082078707726/> (8 Ocak 2017))

Deri, süet, ipek ve yüksek teknoloji ürünler gibi kumaşlar üzerinde heykel kabartmalar, üç boyutlu düzenlemeler, bir lif mimarisi biçiminde düzenlenmektedir. Kullanılan tekstil malzemelerinin olanakları (kıvrırma, bükme, büzme, sıkıştırma, katlama, düğümlenme, pilileme, bağlama, drape vb.) veya olanaksızlıkları (kesme, dikme, çatma, sertleştirme, tiftitme, vb.) doğrultusunda çok daha değişik üç boyutlu tekstil yüzeyleri elde edilmektedir. Bu uygulamalara son zamanlarda doğal boyamacılığın (eco dye) ve doğal baskıcılığın da (ecoprint) eklenmesiyle zenginleştirilerek hazırlanan uygulamalar, günümüz tekstil tasarımcılarının son trendlerini oluşturmaktadır.

Şekil 115. : Üç Boyutlu Tekstil Yüzey Düzenlemeleri İçin Gerekli Malzemeler
(Creative Quilting, 1993, s. 7)

Gökaydın (2002: 32, 33), bir biçimde genişlik ve yükseklik farkının o biçime anlatım farkını getireceğini ifade ederken, bu biçimselliğin işlendikçe meydana çıkan üç boyutlu zenginlik ve çeşitlenmelerin bu düşünsel anlatım yollarının sayısız derecede artacağını belirtmektedir. Tasarım eğitiminin felsefesi gereği ortaya çıkan bu yapısal konstrüktif (konstriksiyon: Maddenin biçiminin belli kurallar doğrultusunda mekânda organize olma durumudur) çalışmaların, üç boyutlu biçimsellik alanındaki yeni buluşları da belirlediğini ifade etmektedir. Bu biçimler bilinçlenip kurallaşır. Farklı tekstil ve tekstili tamamlayan başka materyallerle yapılan düzenlemeler, yerleştirmeler, uygulamalar artarak çoğalır. Böylece bilinçlenme fonksiyonel bir güç kazanmış olur. Bu şekilde ortaya konulan üç boyutlu tekstil yapıları, görsellik açısından farklı yönlerden izlenebilme olanağına kavuşabilmektedir. Şekillerin ve malzemelerin hayvandan insana, maden ve kaynaklardan diğer ürünlere veya tam tersi sırayla dönüştüğü çağdaş ve heykelsi bir

tarzın ortaya çıktığı bir durum olan heykelsi tekstillerde yüksek teknolojik yenilikler sayesinde artık desenlerin yerini strüktürler ve rölyefler almaktadır Oyman (2012, s.24).

Şekil 116. : Yüksek Teknolojik Yenilikler Sayesinde Tasarlanmış Heykelsi Tekstil Örnekleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/796081671604599408/> (3 Ocak 2018))

Hem iki hem de üç boyutlu yüzeylerde çalışılan tekstil yüzey değerlendirmelerinin ortak noktası, ortaya konulan eserlerde tasarım kavramının prensipleri çerçevesinde, kullanılan farklı malzemeler arasındaki form, biçim ve kompozisyon bütünlüğünün profesyonel şekilde uygulanabilir olması gerekliliğidir. Uygulama yapan kişinin; aklında şekillendirdiği tekstil (kumaş deseni tasarımı vb.) veya moda tasarımını (giysi vb.), iki veya üç boyutlu bir zemine aktarabilmesinde, tasarım temel prensiplerini, tasar öğelerini doğru teknik, yöntem ve araçlarla (boyama teknikleri, fırça vb.) birleştirerek, kuramsal (teorik), pratik (uygulama) ve iletişim (sunum) hususlarında, yeni ve özgün önermelerde bulunabilme yetisinin olması gerekmektedir.

Şekil 117. : Organze Kumaşa Drape Yapılarak Çalışılmış İki ve Üç Boyutlu Tekstil Yüzey Değerlendirmeleri

(<https://tr.pinterest.com/pin/102527328993052413/> (5 Şubat 2019))

2.2. Tekstil Tasarımında Farklı Yüzey Düzenleme Tekniklerinin Tez Kapsamında Sınıflandırılması

Tezin bu bölümünde tekstil ve moda tasarımında kullanılan boyama, baskı ve dikiş teknikleri farklı araç/gereç/malzeme/uygulama yöntemleri düşünülerek sınıflandırılmıştır. “Yavaş moda” ve buna bağlı “yavaş tasarım” hareketine bağlı, el emeğine dayalı çalışılan farklı tekstil yüzey düzenleme yöntemlerinden bazıları, “Batik Tekniği” ile birlikte çalışılarak 9 parçalık kişiye özel kumaş tasarımları hazırlanmıştır. Tezin bu bölümünde bu tekniklerin ayrı ayrı tanımları ve genel özellikleri anlatılmıştır.

2.2.1. Tekstil ve Moda Tasarımında Boyama Teknikleri

Kumaş boyama teknikleri, Gutta Tekniği, Pentür Tekniği, Shibori Tekniği, Serti-Damla- Tekniği, kumaş üzerine Ebru Tekniği, Tuzlama tekniği, Tie-Dye (kumaş boyama) tekniği, Eco Dye Tekniği, bu tekniklerden birkaçıdır. Batik Tekniği “tjanting” mumlama kepeçeleri ile çalışıldığında bu grubun içinde yer alır.

2.2.2. Tekstil ve Moda Tasarımında Baskı Teknikleri

Bervanik Baskı Tekniği, Yazmacılık (ağaç baskı) Tekniği, Doğal Yöntemlerle Kumaş Baskı Tekniği (Eko Printing, Tataki Zome), Güneş Tekniği, Şablon Baskı Tekniği, Dijital Baskı, Transfer Baskı, Tepme (ıslak) Keçe Tekniği gibi teknikler mevcuttur. Batik Tekniği “tjamp” mumlama kepeçeleri ile baskı yapılarak çalışıldığında, bu grubun içinde yer alır.

2.2.3. Tekstil ve Moda Tasarımında Dikiş Teknikleri

Avalon Tekniği, Shenille Tekniği, Quilting (yorganlama) Tekniği, kırkyama/kırkpare (Patch-work) Tekniği, iğneli (kuru) keçe tekniği, el veya makine dikişi kullanılarak çalışılan tekniklerden birkaçıdır.

Tekstil yüzey düzenleme teknikleri yukarıda, uygulama yöntemlerine göre üç ana başlığa ayrılarak verilmiştir. Bu teknikler ayrıca aşağıdaki gibi uygulama yöntemleri ve geleneksellikleri de göz önünde bulundurularak şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1) Kapatma Maddesi ile Rezerve Boyama (Resist Dyeing) Teknikleri

1. Batik Tekniği (Doğal Maddelerle Kapama)
2. İkat Tekniği (Doğal Maddelerle Kapama)

2. Fiziksel İşlemlerle Uygulanan Rezerve Boyama Teknikleri

- 2.1. Shibori Tekniği
- 2.2. Bağlama Boyama Tekniği (Tie Dyeing)
- 2.3. İkat Tekniği (Bağlama/boyama)
  - 2.3.1. Çözgüden Bağlama/Boyamalı İkat Tekniği
  - 2.3.2. Atkıdan Bağlama/Boyamalı İkat Tekniği
  - 2.3.3. Hem Çözgüden Hem Atkıdan Bağlama/Boyamalı İkat Tekniği

3) Geleneksel El Sanatları

- 3.1. Keçe Tekniği
- 3.2. Klasik Türk Ebru Sanatı

4) Geleneksel Zanaatlar

- 4.1. Yorganlama (Quilting) Tekniği
- 4.2. Kırkyama/Kırk-pare (patch-work) Tekniği

5) Günümüz Kumaş Manipülasyon Teknikleri

- 5.1. Avalon Tekniği
- 5.2. Saçaklama (Schenille) Tekniği
- 5.3. İğneli (Kuru) Keçe Tekniği

6) Tekstil kumaş Boyama Teknikleri

- 6.1. Fırça Kumaş Boyama Tekniği
- 6.2. Pentür Tekniği
- 6.3. Gutta Tekniği
- 6.4. Tuzlama/Akıtma Tekniği

- 6.5. Sulu Boya Tekniği (Aquarelle)
- 6.6. Puskürtme Tekniği (Airbrush)
- 6.7. Antifüzan Tekniği
- 6.8. Alkol Tekniği
- 6.9. Güneş Tekniği
- 6.10. Şablon Tekniği
- 6.11. Holigrafi Tekniği
- 6.12. Dekopaj Tekniği
- 6.13. Pul Boyama Tekniği
- 6.14. Touch Tekstile Tekniği
- 6.15. Brod Express Tekniği
- 6.16. Star Tekniği
- 6.17. Pebeo Line Tekniği,
- 6.18. Pebeo Setaskrib Tekniği
- 6.19. Boncuk Boyası
- 6.20. Boyutlu Boya Tekniği
- 6.20. Tekstil Kalemleriyle Boyama Tekniği

7) Tekstil Baskı Teknikleri

- 7.1. El Baskı Tekniği (Kalıp baskı tekniği)
  - 7.1.1. Yazmacılık
  - 7.1.2. Bervanik Baskı Tekniği
  - 7.1.3. Batik Tekniği (Tjamp)
- 7.2. Doğal Bitki Baskı Tekniği (Eco Printing, Tataki Zome/Hopa Zome)
- 7.3. Parça Baskı Tekniği
- 7. 4. Metraj Baskı Tekniği

7.5. Transfer Baskı Tekniği (Süblime Baskı)

7.6. Dijital (printer) Baskı Tekniği

Konusu “Batik Tekniğinin Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleriyle Kullanımı Ve Uygulamaları” olarak belirlenen tezin bu bölümünde uygulamaları yapılan teknikler şöyledir:

1.Avalon Tekniği

2. Doğal Baskı (Eco Printing) Tekniği

- ✓ Demir Mordanlı Doğal Baskı (Ecoprinting) Tekniği
- ✓ Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Baskı (Eco Printing) Tekniği

3. Shibori Tekniği

- ✓ Feng Jiao/Dikişli Shibori Tekniği

4. Keçe Tekniği

- ✓ Tepme Keçe Tekniği (Geleneksel)
- ✓ İğneli/Kuru Keçe Tekniği

5. Ebru Sanatı

- ✓ Kumaş Üzerine Ebru (Marbling) Tekniği

6. İkat Tekniği

7. Dijital Tekstil Baskı Tekniği

8. Batik Tekniği

10.Ağaç baskı Tekniği

11. Yorganlama (Quilting) Tekniği

12. Kırkyama/Kırkpare (Patch-work) Tekniği

13. Bağlama boyama (Tie-dyeing)Tekniği

14. Saçaklama (Schenille)Tekniği

1.Avalon Tekniği

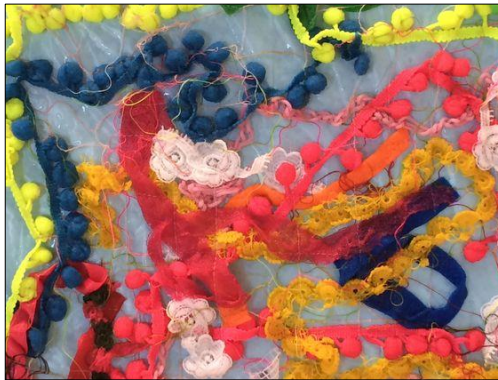
Farklı tekstil materyallerinin belli bir düzen çerçevesinde yerleştirilmesi ve üzerine kapatılan telanın kalın dikişlerle tutturulması ve telanın suda yıkanarak yok edilmesi hususuna dayanır.

Bu teknikte elde kalmış, bir işe yaramadığı düşünülen her türlü tekstil materyali (farklı kalınlıklarda iplikler, keçe parçaları, kumaş kırıkları vb.) kullanılabilir. Kullanılacak yere göre, düşünülen yüzeysel tasarım, suda eriyen bir tela yüzeyine, renk ve kompozisyonun belli kuralları çerçevesinde yerleştirilmelidir. Tela, bu malzemelerin üzerine tekrar kapatılarak makine veya el dikişi ile tutturma amaçlı dikilir. Dikiş olayı bitirdikten sonra, içinde elyaf veya ipliklerden oluşmuş kupon tela parçası çok fazla hırpalanmadan bol su ile yıkanmalıdır. Buradaki amaç, telanın su içerisinde erimesi gerekliliğidir. Tela eridiğinde ortada sadece tekstil malzemeleri ile tasarlanmış ürün kalacaktır. Bu kupon ürün, şeklinin bozulmaması için, asılmadan düz bir yüzey üzerinde kurutulmalıdır. Kuruyan Avalon tekstil ürünü, kullanılacak yere, gizli el dikişi veya makine dikişi ile monte edilebilir.

Şekil 118. : Avalon Tekniği (Tela ile kapatma aşaması)
(Aydoğan, 2015)

Şekil 119. : Avalon Tekniği, (Tela yıkama sonrası)
(Aydoğan, 2015)

2. Doğal Baskı (Eco Printing) Tekniği

Yaş veya kuru bitkilerin damarimsı doğal dokularının, dokunun iç ve dış yapısının renklerinin belli bazı işlemler (kaynatma, buharlama, çamurda, toprak altında ya da suda bekletme) neticesinde tekstil yüzeylerine transfer olması işlemi, doğal baskı (ecoprinting) olarak adlandırılan tekniğin en genel tanımı olabilir. “Ekolojik bitkisel baskı” olarak da adlandırılan doğal baskı (ecoprinting) tekniği, “ecodying veya natürel dye (doğal boyama) olarak da tanımlanabilir.

Doğal Baskı (ecoprinting) tekniği, 1958 Avustralya/Melbourne doğumlu, India Flint'in başlattığı, uyguladığı ve yaygınlaştırdığı doğal bir baskı tekniğidir. India Flint ailesinin, Letonya'dan Avustralya'ya göç etmesi, giderken paskalya bayram geleneklerindeki yumurta boyama seremonilerini de beraberlerinde götürmeleri, India Flint'in Paskalya yumurtasının dış kabuğuna bitkiler koyarak ince bir tekstil malzemesiyle sararak kaynatmasıyla, bitki dokusunun yumurta kabuğuna geçmesi ve bu düşünceden yola çıkarak bunu kumaşlara da uygulamaya başlaması ile doğmuştur.

Doğal Baskı (Ecoprinting) tekniği ile tekstil materyali yüzeyinde farklı ve güzel sonuçlar elde edebilmek, doğanın o muhteşem armonisini tekstil yüzeyinde görebilmek, ön hazırlık ve uygulama aşamalarında gerekli koşulların sağlanmasına bağlıdır. Bu aşamalarda, kullanılan doğal malzemelerin özellikleri de önemlidir. Bu teknikte elde edilen sonucun kalitesi, bitkinin çeşidine, pigmentine, kuru veya yaş olmasına, bitkinin toplandığı mevsime, bitkinin yetiştiiği arazinin özelliklerine, havanın nemine, tekstil materyalinin cinsine ve kendine has özelliğine, bu malzemenin ön hazırlığına, mordanlama metoduna, suyun Ph derecesine, malzemeyi kaynatma, buharlama ve bekleme sürelerine, uygulama yöntemine, uygulama sırasında yavaş, düzenli ve sabırlı çalışabilme disiplinine ve tüm bunların yanında aşamaların ve edinilen tecrübelerin detaylı bir şekilde not edilerek, hangi bitkinin hangi tekstil yüzeyine nasıl bir efekt verdiğinin, baskı ve boyama reçetelerinin kaydedilip arşivlenmesine bağlıdır.

Doğal baskı (Ecoprinting) tekniğinde en iyi renk ve doku efekti veren bitkiler, zeytin, nar, limon, çam ağacı, okaliptüs (sinerya), İncir, akçaağaç, fesleğen, palamut, ceviz, gül, sardunya, fesleğen, nane, asma, defne, karabiber, çam ağacı, süs eriği

(Japon eriği), sumak, pelit, eğrelti otu (aşk merdiveni) bitkilerinin yaprakları, dalları, kök ve çiçekleri sayılabilir.

Şekil 120. : Farklı Bitkilerle Çalışılmış Doğal Baskı (Ecoprinting) Tekniği ile Çalışılmış Bir Giysi Tasarımı

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691173117526/> (8 Ocak 2017))

Şekil 121. : Farklı Bitkilerle Çalışılmış Doğal Baskı (Ecoprinting) Tekniği ile Çalışılmış Bir Giysi Tasarımı

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691183226011/> (3 Mayıs 2019))

Bitkiler toplanır toplanmaz kullanılabilir veya önceden toplanıp kurutularak kullanılabilir ya da toplanıp bir süre suda bekletilerek yumuşaması sağlanabilir. Her bitkinin verdiği renk ve doku efekti, kullanılan tekstil materyalinin genel özellikleri ile doğru orantılıdır. Hangi kumaş cinsi yüzeyinde hangi bitkinin ne tür bir boyama ve baskı efekti vereceği, uzun çalışmalar neticesinde öğrenilir. Buna, uygulama

öncesi, uygulama sırası ve uygulama sonrası yapılan tüm işlemler de dâhildir. Bu teknikte, kullanımı sakıncalı olan bitkiler de olabilir. Zakkum gibi zehirli olan ve süt veren bazı zehirli bitkileri bu teknikte kullanırken çok dikkatli olmak gerekmektedir.

Bitkinin renk, doku ve pigmentlerinin kumaşa çıkması, (kumaşın cinsine göre) işlem öncesi, işlem sırası veya işlem sonrası olarak gruplandırılır ve ön mordanlama, beraber mordanlama ve son mordanlama şeklinde adlandırılır.

İpek ve yün gibi protein bazlı elyaflar, içinde protein olması sebebiyle mordan gerekmez. Ama istenirse daha iyi sonuç almak için yapılabilir. Ancak pamuk, keten, ramî gibi bitkisel bazlı tekstil yüzeylerinin içeriğinde protein olmadığı için, bitki renginin bu yüzeylere yapışabilmesi için, bu tekstil yüzeyine protein yüklemesi yapmak gerekebilir. Bitkisel bazlı tekstil yüzeylerine süt, soya sütü, yoğurt, hayvan jeli, yumurta ile protein yüklemesi yapılır. Elyaf mordanlama banyosundan alınarak sıkılarak açık havada kurumaya bırakılır. Böylece mordanlama işlemi tamamlanmış olur. Az kullanılan mordan maddesi kumaştaki boya kalıcılığını azaltırken, çok kullanılan mordan, kumaşın zarar görmesine sebep olabilir.

Şekil 122. : Demir Mordanlama ile İpek Tekstil Yüzeyi Üzerine Bitkilerin Yerleştirilmesi

<https://tr.pinterest.com/pin/134474738857779623/>

Şekil 123. : Tahta Çubuğa Sarılan Kumaşların Kaynatılması

<https://tr.pinterest.com/pin/677932550139231805/>

Şekil 124. : Bitkilerin Kumaş yüzeyinden Dikkatlice alınması

<https://tr.pinterest.com/pin/533606255836070331/>

(Aydoğan, 2017)

Tekstil yüzeyi ile birlikte bitkilerin de mordanlanarak yerleştirilmesi, doğal baskı (eco printing) tekniğinde çok daha net baskı yüzeyleri elde edilmesini sağlar.

Mordanlama işlemi, doğal baskı (eco printing) yapılacak tekstil yüzeyinin cinsine ve kullanılacak bitkinin çeşidine göre değişir. Farklı mordan maddeleri farklı renkler verir. Örneğin şapla yapılan mordanlama işlemi yeşilimsi bir renk, demir mordan ile kırmızımsı koyu renkler, alüminyum mordan ile siyah renk, bakır mordan ile yeşil renkli doğal baskılı (eco printing) yüzeyler elde edilebilir.

2.1. Tez Kapsamında Kişiyeye Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan Demir Mordanlı Doğal Boyama (eco printing) Tekniğı:

Doğal Boyama yönteminde farklı bitki yaprakları apresi alınmış ve mordanlanmış kumaş yüzeyine değişik kompozisyonlar oluşturacak şekilde yerleştirilip kumaş, katlanarak sıkıca sarılıp bağlanarak bohça haline getirilmiştir. Kullanılan bitkiler zeytin, defne, gül, limon ağacı yaprakları, eğrelti otu, fesleğen, nanedir. Bitkinin kumaş yüzeyine temasının artması için hazırlanan bohça, doğal iplerle sıkıca bağlanmıştır. Hazırlanan bu kumaş bohçası, paslanmaz çelik tencerede bir buçuk saat kadar kaynatılmıştır. Kaynamada suyun sıcaklığı, bitkinin pigmentini, kumaş yüzeyine transfer ederek doku ve renk efektleri bırakmasına sebep olmuştur. Tenceden çıkartılan kumaş bohçası soğutulup açılarak üzerindeki bitkiler temizlenmiş, hazırlanan bu kupon kumaş havalandırılmış ve ardından buharsız ütülenerek fiske edilmiş ve böylelikle giysi tasarımı yapılmaya hazır hale getirilmiştir.

2.2. Tez Kapsamında Kişiyeye Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Boyama Tekniğı:

Önceden yıkanarak apresi alınan doğal (pamuklu) kumaş/tülbent, masaya düz şekilde serilmiştir. Kumaş yüzeyine bitkinin renk ve doku pigmentinin tam manasıyla geçmesi için nemlendirilmiştir. Bitkiler (asma yaprağı, zeytin yaprağı, gül yaprağı, limon ağacı, ebegümece yaprakları) normal su ile ıslatılarak kumaş yüzeyinin yarısına boydan boya belli bir ahenk ve düzen içerisinde yerleştirilmiştir. Kumaşın diğer yarısı bitkilerin üzerine kapatılıp, kumaş kendi içinde tekrardan kapatılarak bohça şeklinde sarılmıştır. Bohça, pamuklu kalın bir iple çok sıkıştırılmadan bağlanmış ve bu bohça toprak altına gömülmüştür. Bu teknik, nemli ve yağışlı havalarda yapıldığından iyi bir sonuç alınmıştır. Toprağın nemi ile birlikte yağmur suyu ve normal su ile belli zaman aralıklarında toprak ıslatılmıştır. Havanın durumuna göre üç hafta kadar toprak altında bırakılmıştır. Çıkartıldığında içindeki tüm bitkiler temizlemiş, asılarak kurumaya bırakılmış ve buharsız sıcak ütü ile fiske edilmiştir.

Teker'e (2015, s. 291) göre Mali Cumhuriyeti'nde Bambara halkı çamur mordanlama işlemini şu şekilde yapmaktadır: "Bölgeye özgü demir içeren göletlerden alınan çamur, bir yıl toprak kap içerisinde az miktarda su ile bekletilmektedir. Bu sürede grimsi-siyah renk alan çamur, kullanıma hazır hale gelmektedir. Kullanım sırasında az bir miktar daha su ile karıştırılarak, bambu fırçalar ile herhangi bir ön tasarım olmaksızın bütün motifler kumaşa çizilmektedir. Kumaş rezerve işlemi öncesinde açık sarı renge boyanmaktadır. Çamur karışımı motiflerin etrafına küçük bir ahşap spatula ile uygulanmaktadır. Güneşe kuruması için bırakılan kumaşlar ara ara suda durularak fazla çamurun uzaklaşması sağlanmaktadır. Birkaç kez tekrarlanan durulama işleminden sonra ilk uygulanan motif çizimi yinelenmektedir. Sonrasında mordan maddesi olarak kullanılan ve kostik sodadan yapılan "savon de sodani" motiflere sürülmektedir. Bir hafta boyunca kurumaya bırakılan kumaşlar, sabunlu su ile yıkanarak istenilen siyah zeminde beyaz desenler elde edilmiş olmaktadır. Bu kıyafetler "Bògòlanfını/Bogolan" olarak isimlendirilmektedir".

3. Shibori Tekniği

Shibori, Japon geleneksel kumaş boyama sanatlarından birisidir. Kumaş sıkıca ilmeklenerek, katlanarak, kenetlenerek, pili yapılarak, kendi içinde veya boru üzerine sıkıştırılıp bağlanıp bükülerek, ayrıca farklı dikiş teknikleri ile dikilip büzülerek boyamaya hazırlanır. Bu uygulamadaki prensip, boyanın kumaş kırışıklıklarına nüfuz etmesine direnç oluşturması ve bu şekilde farklı efektler vermesidir. Shibori yöntemleri, farklı isimlerle uluslararası şu isimlerle anılmaktadır. <https://docplayer.biz.tr/5621421-Brnc-bolum-1-shibori.html> (Erişim tarihi: 30.05.2019):

Japonya

- Kanoko Shibori.....Sarılarak bağlama
- Kawamaki Shibori.....Dikişli
- Tajime Shibori.....Katlayarak mengeneleme
- Arashi Shibori.....Silindire sarılı

Afrika

- Adireeleso.....Sarılarak bağlama
- Adirealabere.....Dikişli
- Adireoniko.....Katlayarak mengeneleme

Endonezya

- Plangi.....Sarılarak bağlama
- Tritik..... Dikişli

Hindistan

- Bandhani.....Sarılarak bağlama
- Laheria..... Bir şey üzerine sarılmış

Çin

- Jiao-xie.....Sarılarak veya dikişli

Şekil 125. : İndigo boyama ile hazırlanmış Dikişli Shibori Tekniği

(<https://tr.pinterest.com/pin/831336412442905201/> (14 Mayıs 2019))

Şekil 126. : Dikişli Shibori Tekniğinin Yapım Aşaması

(Tie-Dye Batik and Karaasen Maken, 1976, s. 14)

Shibori kumaş boyama tekniğinin tarihsel gelişimi çok eski yıllara dayanmaktadır. Japonların bulduğu bu basit prensipten kaynaklanan Shibori boyama

teknığının başka hiçbir ülkede bu denli başarılı ve sanatsal bir değere ulaşamadığı söylenmektedir. Ancak yine de bu sanat dünyada uluslararası bir kimlik kazanmıştır.

Shibori tekniğinde boyanın kumaşa tam nüfuz edebilmesi için, hayvansal (yün, ipek) ve bitkisel (pamuk, keten vb.) doğal kökenli kumaşlar kullanılmaktadır.

“Shösü-in’de” muhafaza edilmiş tekstil örnekleri, üç farklı boyama tekniği ile çalışılmıştır: Bunlar:

1. Kökechi: Bağlama tekniği
2. Rökechi: Balmumu rezerv tekniği
3. Kyökech: kumaşın katlanıp tahta bloklar arasında mengene ile sıkıştırılması tekniği.

Şekil 127. : Boruya Sarılarak Büzme Tekniği ile Çalışılmış Bir Shibori Tekniği Örneği

(<https://www.etsy.com/listing> (26 Nisan 2017))

Shibori Boyamasında Kullanılan Boyar Maddeler:

1. Mordanlı boyalar
2. Küp Boya (Vat dye)
3. Asit Boya
4. Azoik Boya (Naftol)
5. Pigment Boya
6. Direkt Boya
7. Metal-Kompleks Boya
8. Reaktif Boya

Şekil 128. : Katlamalı ve Dikişli Şibori Örneği

(<http://www.pinterest.com/> (26 Nisan 2017))

Şekil 129. : Katlamalı ve Dikişli Çalışılan Şibori Örneğinin Açılmış Hali

(<http://foto.internetara.com/shibori> (26 Nisan 2017))

Şekil 130. : İndigo Boyama ile Çalışılmış Shibori Örneği

(<https://tr.pinterest.com/pin/293719206928748514/> (28 Mart 2019))

3.1. Tez Kapsamında Kişiyeye Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan Feng Jiao/Dikişli Shibori Tekniğı

Feng Jiao Shibori Tekniğı, Çin'de uygulanan dikme rezerve boyama işlemdir. Rezerve alanlar, kumaş üzerine aktarılan desenin dikilip büzülmesiyle oluşturulmaktadır. Genellikle pamuk ve ipeğe göre daha kalın kumaşlar kullanılması nedeni ile tek kat üzerinden dikme işlemi yapılmaktadır. Geleneksel dikiş teknikleri üzerinden geliştirilen farklı dikiş metotları da kullanılmaktadır. Desenin dış hatlarının dikilmesi ve kumaşın bu ip üzerinde büzülerek sıkıştırılması yolu ile oluşturulmaktadır (Teker, 2016: 40-41).

Kreasyonda kullanılan ipek kumaş belli bir düzen (birbirine paralel şekilde) içerisinde el dikiş tekniğı ile dikilmiş ve kendi içerisinde büzölüp sıkıştırılarak sabitlenmiştir. Kaynama suyuna birkaç barça ceviz yaprağı atılarak sonuçta doku efektine renk efekti de verilebilmesi sağlanmıştır. İki saat kadar kaynatılan kumaş, tencereden çıkartıldıktan sonra soğumaya bırakılmış ve sonrasında bir sökücü ile dikkatli bir şekilde çok sıkı büzölmüş kumaş parçası açılmış ve ütülenmeden o şekilde giysi yapılmaya hazır hale getirilmiştir.

4. Keçe Tekniğı

Keçecilik, köklü bir kültürel bir geçmişe sahip, bilinen en eski tekstil yüzeyidir. Yün lifinin keçeleşmesi olan fiziksel özelliğinden dolayı suyun nemi ve sıcaklığı ve sıkıştırma veya tepme işlemleri ile elyaf yüzeyindeki örtü hücrelerinin açılması ve birbirlerine grift bir şekilde tutunması ile şişer ve keçe oluşur. Keçe, yün veya keçi kılının basınç ve sıcak suyla sıkıştırılmasıyla oluşan; atkısı çözgüsü olmayan, dokunmamış bir kumaştır (Yalçınkaya, 2011:1931).

İlk defa nasıl yapıldığı ve kullanıldığı hakkında kesin veriler olmamasına rağmen; kullanımına ait en eski yazılı belge Homeros'un İlyada adlı eserindedir. 1071 Malazgirt Zaferi'nin ardından Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden konar-göçer Türk boyları, gelirken kültürlerini de getirmişlerdir. Getirdikleri el sanatının arasında keçecilik sanatı da bulunmaktadır (Yalçınkaya, 2011:1931).

Şekil 131. : Tepme Keçe ile Yapılmış Bir Çalışma

(<https://hthayat.haberturk.com>, (15 Mart 2017))

Geçmişten günümüze kullanım alanının genişliği nedeniyle de keçe, her zaman günlük yaşamın bir parçası olarak varlığını sürdürmüştür. Bir dönem için kullanım alanları azalan keçenin; birçok çeşidi günümüzde turistik ve hediyelik eşya üretiminde başrolü oynamaktadır. Birçok Türk, Avrupalı ve Amerikalı sanatçı keçe malzeme kullanmakta; tasarımın sınırları zorlanmakta, ressamlar ve heykeltıraşlar keçeyle inanılmaz sanat eserleri yaratmaktadırlar.

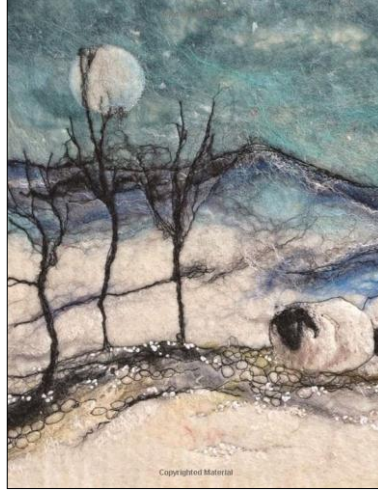

Şekil 132. : Kuru Keçe Tekniği ile Çalışılmış Örnek Pano Çalışma “Nazar 2”

(Aydoğan, 2017)

4.1. Tez Kapsamında Kişiyeye Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan Tepme Keçe Tekniği (Geleneksel)

Tepme keçe yapımı üç aşamada tamamlanan bir işlemdir. Birinci işlemde kullanılacak yünün atımı yapılarak, desenli keçe yapılacaksa kullanılacak desen hazırlanır. İkinci işlemde ise yünün saçımı, desen oluşturma ve pişirme işlemleri gerçekleştirilir. Son olarak üçüncü işlem de ise keçe yıkanıp kurutur. Bu son işleme bitirme işlemi de denmektedir.

Şekil 135. : Tepme Keçe Örneği

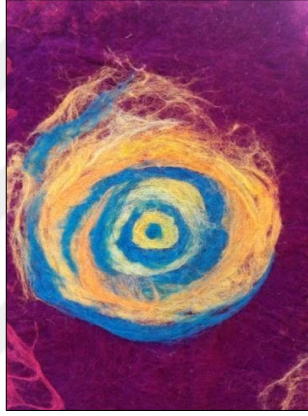
(<https://tr.pinterest.com/pin/454511787380451058/> (16 Mart 2018))

Keçe yapımında mayıs ayı kırkımdan (ilk kırkımdan) elde edilen koyunyünleri kullanılmaktadır. Yün kırkımdan sonra pıtrak ve pisliklerden temizlenmesi için iyice didiklenir ve ardından yay ve tokmakla lifler birbirinden tamamen ayrılana kadar atılır. Yere serilen bir hasır zemin üzerine, keçe ustasının daha önce yapmış olduğu iyice dövülmüş “pasta” ismi verilen renkli keçeler desene göre kesilerek yerleştirilir ve üzerine motifleri tamamen kapatacak şekilde eşit oranda yün serpilir.

Yün serpilme işlemi bittikten sonra süpürge yardımı ile yünün üzeri ılık sabunlu su serpilir ve hazırlanan yün hasırla birlikte sarılarak rulo yapılır. Hazırlanan rulo tepme işleminde dağılmaması için iple sarılarak sıkıca bağlanır ve tepme işlemine geçilir. Tepme işlemi 30-40 dakika ayakla yapılan bir işlemdir. Bu işlemde hazırlanan birkaç kişinin ritimli hareketleri ile gerçekleştirilir. Tek ayakla ve sert adımla üzerine basılan rulo, bir ileri bir geri hareket ettirilerek zemin boyunca tepilir.

Günümüzde, gelenekselliğin dışında hobi amaçlı da uygulanan ve yapımı tepme keçe ile benzerlik gösteren, ıslak keçe olarak da adlandırılan teknikte, pıtpıtlı naylon, tülbent bezi, doğal yeşil sabun, boş cam sil şişesi, piyasada bulunan farklı renklerde yün keçeler, denizde yüzmede kullanılan makarna/sosis denilen aparat bu tekniğin çalışılmasında kullanılacak malzemelerdir. Klasik yöntem tepme keçe örnekleri büyük boylarda çalışılırken, hobi amaçlı yapılan ıslak keçe çalışmaları daha küçük ebatlarda, pano veya çanta gibi tekstil ürünü olarak çalışılabilmektedir. Bir

masa üzerine serilen pıtpıtlı naylon üzerine tülbent kumaş seriler ve üzerine yün keçeler, önceden düşünülmüş desenin özelliğine göre tiftilerek atkı ve çözgü yönünde hem birbiri üzeri kapatacak ve birbirini kenetleyecek şekilde kat kat yerleştirilir. Desene göre yerleştirilen yün elyafın üzerine, doğal yeşil sabunlu su püskürtülür. Hazırlanan bu yüzeyin bir kenarından pıtpıtlı naylon da için de kalacak şekilde makarna/sosis aparatı sarılarak sıkıştırılarak sarılır ve bağlanır. Hazırlanan rulo, el veya ayak yardımıyla tepme de denilen işleme tabi tutulur. Bu işlem ne kadar çok uygulanırsa yün keçe o kadar pişirilmiş ve birbirine geçerek dokusuz bir yüzey haline getirilmiş olur. Tepme ile sıkıştırma işlemi bittikten sonra ipler çözülerek elde edilen yün kupon parça durulanarak kurutulur.

Şekil 136. : Islak Keçe Tekniği ile Çalışılmış Örnek Pano (Nazar 1)
(Aydoğan, 2017)

4.2. Tez Kapsamında Kişiyeye Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan İğneli/kuru Keçe Tekniği

Geleneksel keçe tekniğinde (ıslak/tepme keçe) kullanılan sabun, su gibi malzemeler yerine bu teknikte, tekli ve çoklu keçe iğnesi, fırça aparatı ve renkli yünler kullanılmaktadır. Bu tez kapsamında hazırlanan kreasyonda Janome FM 724 marka keçe makinesi kullanılmıştır. Makine ile çalışılan bu teknik, iğneli kuru keçe tekniğinden çok daha hızlı ve seri bir şekilde çalışılıyor olması sebebiyle her zaman avantajlıdır. Keçe yünleri ince tabakalar halinde bir sıra yatay bir sıra dikey gelecek şekilde hazırlanır. Alt kısmında tasarıma yönelik olması gereken kumaş parçası ile birlikte keçe makinesinin altına verilerek elyaf lar birbirine kaynaşmaya dek, makinenin otomatik darbeleriyle dövülür ve sabitlenir. Bu şekilde hazırlanan iğneli keçe

örnekleri aplike şeklinde veya olduğu haliyle giysi üzerine sabitlenmiştir.

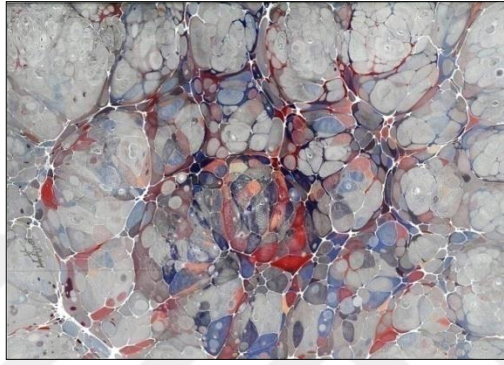
5. Ebru Sanatı

Günümüzde, genellikle kâğıt süsleme sanatı olarak bilinen Ebru, en eski Türk sanatlarından biridir. Nerede ve ne zaman başladığını henüz kesin olarak bilmemektedir. Ebru tarihçileri, bugün bilinen çok renkli Ebruların, birçok medeniyetin merkezi durumunda olan Orta Asya'da, Türkistan'da doğduğunu söylemektedirler (Barutçugil, 2009, 1). Şemseddin Sami Kamus-ı Türkî adlı eserinde ebrunun kaynağını XV. yy. Türkistan'da Çağatay devri olarak göstermiştir. Türkistan'da doğduğu belirtilen ebru, burada fazla bir gelişme göstermeden İpek yolu ile Anadolu'ya ebru ismini alarak geçmiş ve burada en güzel örnekleri verilmiştir. Yazı, Kıt'a, levha, minyatür kenarlarında ve ciltlerin ön ve arka kapak içlerinde çok kullanılmıştır. Türk ebrusunun tarihi gelişimi göz önüne alındığında 8. ve 9.yy.' dan başlayarak yapıldığı da tahmin edilmektedir. Her ne kadar çok eski tarihli kitapların cilt kapaklarının içlerinde yan kâğıdı olarak ebru kullanılmışsa da bunlar cildin, kitabın yazım tarihinden daha sonraki bir tarihte onarılması sırasında yapıştırılmış olabileceğinden, o kitapta kullanılan ebrunun yapım tarihi konusunda bir fikir veremez. Bir ebrunun yapım tarihinin kesin olarak söylenebilmesi için ancak ebru üzerine tarih atılması delil olarak kabul edilmektedir. Tarihlenebilen en eski ebrular, Topkapı Sarayı'nda bulunan Arifi'nin 1539 tarihli "Guy-ı Çevgan" adlı eserindeki ebrular, Heratlı Mir Ali'nin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan 1539 tarihli iki kıtasının bulunduğu ebrular, Uğur Derman koleksiyonunda bulunan Maliki Deylemi'ye ait bir kıt'anın yazıldığı 1554 tarihli ebrulardır.

Ebru sanatında oluşan desenler ustasının mutlak iradesinin dışında gelişir. Battal ebru yapmak isteyen bir zanaatkâr fırçası ile boyaları suyun üzerine serper. Suyu düşen damlaların kesin büyüklükleri, iç içe girmeleri, aralarındaki boşlukların ayarlanması, yani yüzde yüz kontrol edilebilir desenler oluşturması mümkün değildir (Barutçugil, 2007,17). Ebru sanatçılarından olan Timuçin Tanarşlan da ebrunun tanımını yaparken Battal ebruda oluşan "mermer" ve "damar" görünümüne şöyle bir tanım getirmiştir: "Görmek isteyen bir gözle bakıldığında insana gökyüzünde ahenkli bir bulut kümesi, bir mermer kesitindeki harelili billurlar veya bir damar, bazen suya susamış toprağın yüzündeki çatlaklar manzumesi, bazen bir avuç kumda oluşmuş ahenkli bir desen, bazen rengârenk bir çiçek bahçesi etkilerini aktarabilen ve

sanatkâra sonsuz anlatım imkânları sağlayan, her devre uyan bir sanattır” (Tanarslan, 1988, s.13).

Uysal ve Teker, Battal Ebrunun mermer görüntüsüne şu şekilde bir tanımlama getirmişlerdir: “Ebru, battal ebrunun mermere benzeyen damarlı yapısından dolayı dünyanın birçok yerinde “Türk Mermer Kâğıdı / Turkish Marbled Paper” olarak bilinmekle beraber, kitre veya benzeri maddelerle yoğunluğu artırılmış su üzerine özel fırçalar yardımıyla boyaların serpilip orada meydana gelen desenlerin kâğıda alınmasıyla oluşan bir sanattır” (Uysal, Teker, 2012, s:10).

Şekil 133. : Mineli Battal Ebrusu

(Aydoğan, 2002)

Battal Ebrusu, boyaların sadece fırça yardımıyla kitre üzerine serpilmesiyle oluşturulan ve "biz" ya da "tarak" gibi herhangi bir yardımcı ebru malzemesiyle müdahale edilmeden yapılan, kitre üzerine düşen damlaların farklı büyüklüklerle oluşturduğu mermer desenli ebru çeşididir.

Ebru yapımında kullanılan malzemelerin ve araç gereçlerin geleneği, yüzyıllar öncesinde yaşamış ebru ustalarından günümüze gelmiş rivayetlerden bilinmektedir. Ressamın tuval üzerinde yaptığı ebru sanatçısı su yüzünde yapmak zorundadır. Ebru yapmak isteyen, eskiden olduğu gibi bugünde teknesini, boyasını ve diğer malzemelerini baştan sona kendisi hazırlamalıdır.

Battal ebrusu yapımında da ebru çalışılırken kullanılan malzemelerin tamamına ihtiyaç vardır. Ebruda sanatçının kullandığı ana malzemeler, geven otu veya karagenden (deniz yosunu) yapılan kitreli su, sığır ödünden hazırlanan boyaların açılımını, birbirine karışmamasını ve boyanın kâğıda yapışmasını sağlayan

öd ile farklı renklerdeki doğal boyalar ve aşağı yukarı 90 gr. ağırlığında olması gereken ebru kâğıtlarıdır. Ebru çalışılırken kullanılan ana malzemelerin yanında kitreyi içine koymaya yarayan tekne, kitre yüzeyinde boyalara şekil vererek desen oluşturmaya yardımcı olan farklı kalınlıklardaki biz, yine boyalara farklı desenler vermeye yarayan farklı kalınlıklardaki tarak, toz boyaları ezmeye yarayan 5mm. kalınlığında kenarları zımparalanmış mermer veya cam satıh, toz boyaları ezmeye yarayan destezeng denilen mermerden yapılmış el taşı, ezilen boyaları toplamaya yarayan spatula da ebru yapımında gerekli olan diğer yardımcı malzemelerdir.

Bir ebru heveslisinin bu sanatın inceliklerine hâkim olabilmesi için farklı ebrulardan en az 4000 ila 5000 adet ebru üretmesi gerekir (Özemre, 2007, s. 93).

Serpme esnasında el hareketinin ritmik olmasına ve boyanın su yüzünde homojen olarak dağılmasına dikkat edilmelidir. Klasik ebruda renk versiyonu, genellikle koyu renkten açığa doğru sıralanmaktadır. Suya serpilene boyalar, içindeki ödün derecesine göre Kitreli suyun üstünde yayılmaya başlar ve renkler birbirinin arasına girer. Ödün bir vazifesi de boyaların birbirine karışmadan, ayrı ayrı renklerini koruyabilmelerini sağlamaktır. Ebru yapan kişi, tekne de oluşan şekillere bir noktadan sonra uymak zorundadır. Bunda Kitreli suyun yoğunluğu, kirlilik derecesi, boyaların öd ile karışma derecesi, havanın sıcaklığı ve nemi önemli rol oynamaktadır (Derman, 1994, s.56). Battal, yapılan işlem bakımından en basit ebru olmasına rağmen sonuç itibarıyla yapımı en zor olan ebrudur. Kumlu ebru dışında bütün ebruların yapımında ilk işlem Battal ebrudur. Ebrucunun bütün ustalığı yaptığı battal ebrulardan belli olur, çünkü ardarda atılan boyaların öd ayarları doğru yapılmazsa ya kitre yüzeyinde boyalar arasında kalan renksiz damarlar mermer damarından daha büyük olur. Boyalar sıyrılırken akar ve birbirine karışır. Batılı ebrucular, boyaların böyle akmasından kurtulmak ve işi kolaylaştırmak için kâğıdı ebrulamadan önce şapla terbiye ederek boyaların akmasını engellemeye çalışmaktadırlar (<http://www.geleneksel-ebru.com>, Erişim tarihi: 18.6.2018).

5.1. Tez Kapsamında Kişiy e Özel Kumaş Tasarımlarında Kullanılan Kumaş Üzerine Ebru Tekniği (Marbling)

Kumaş üzerine ebru çalışması, belli başlı ön hazırlıkların yerine getirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Kreasyonda kullanılacak ipek saten kumaş, öncelikle su

içerisinde eritilen şapa yatırılmıştır. Buradaki amaç, kumaş yüzeyindeki aprenin giderilerek boyaların kumaşa daha iyi tutunmasını sağlamaktır. Kumaş yüzeyine ebru çalışmasında kullanılacak tekne, kumaş büyüklüğüyle aynı olması gerekmektedir. Bu şekilde çalışılan kumaşlar “kupon kumaş” olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde kullanılan karagen/deniz yosunundan hazırlanan kitre, ipek keseden süzülerek tekne içerisine alınmış ve üzeri beyaz kâğıtlarla kapatılarak kitrenin bir süre dinlenmesi sağlanmıştır. Bu esnada boyalar hazırlanmıştır. Marbling olarak satılan hazır ebru kumaş boyaları kullanılmıştır. Tekstil ebrusunda genellikle ipek saten kumaşlar, krep kumaşlar, sentetik veya ipek tafta kumaşlar, pamuklu kumaşlar (Amerikan bezi) kullanılabilmektedir. Pamuklu ve yünlü kumaşlar için geçerli bir durum olan doğal kumaşlar, yapılarından ötürü kitreyi çok fazla emebilmektedir. Bu sebepten, tekstil ebrusunda daha ziyade sentetik kumaşlar kullanılması uygundur. Burada kullanılan kumaşlar, cinslerine göre farklı ebru boyaları ile boyanabilmektedirler. Tekstil için özel üretilen pigment boyalar, akrilik boyalar ve toprak boyalar tekstil ebrusunda kullanılan boyalardır. Kumaş ebrusu, klasik Türk ebrusu gibi tek kişinin çalışabileceği bir teknik değildir. Kumaş ebrusu birkaç kişi ile birlikte yapılmalıdır. Terbiyeleri ve öd ayarları yapılmış boyalar, gül dalı ve at kılından hazırlanmış ebru fırçaları ile kitre yüzeyine atılır. Burada öncelikle tek renk battal ebrusu atılmış ve bir fon (mavi renk) çalışılmıştır. İkinci renk olan krem renginin ödü biraz fazlaştırılarak yüzeyde açılması sağlanmıştır. Boya atma işlemi bittikten sonra teknenin iki ucuna karşılıklı iki kişinin geçmesi ve kumaşı aynı anda kitre yüzeyine bırakılması gerçekleştirilmiştir. Kısa bir süre beklendikten sonra kumaş tekne milinden sıyrılarak dikkatlice çıkartılmış ve kuruması için düzgün bir şekilde asılmıştır. Bu esnada kumaş yüzeyi yukarıdan aşağı doğru suyla yıkanmış ve böylece üzerindeki fazla kitre ve boya artıkları giderilmiştir. Kuruyan kumaş kızgın buharsız ütü ile ütülenerak fiske işlemi de tamamlanmış ve giyside kullanılmak üzere hazır hale getirilmiştir.

Şekil 134. : Şifon Kumaş Üzerine Çalışılmış Ebru Tekniği
(Aydoğan, 2004)

6. İkat Tekniği (1. Bölümün 1.8.2.3.'de anlatılmıştır)

7. Dijital Tekstil Baskı Tekniği

Tekstil yüzeylerini desenleme de ve boyutlandırılmış görüntü kazanmasında kullanılan yöntemlerden biri de baskıcılıktır. Baskıcılık lokal boyama, renklendirme, bazen boyanmış yüzeyin renklerinin aşındırılması şeklinde, bazen de lokal renk gelişimini önlemek yoluyla olmaktadır. Baskıda, tekstil mamulüne, ölçülü ve duyarlı bir şekilde yapılan, tasarlanmış deseni uygulama belirli teknik ve renklendirici kullanma söz konusudur (Akpınarlı ve Bulat, 2016:175).

Baskıcılıkta kullanılan çeşitli yöntemlerden birisi de günümüz ve geleceğin ilerleyen teknolojik gelişmelere paralel ortaya çıkan dijital teknolojilerin başında gelen dijital tekstil baskıcılığıdır. Dijital tekstil baskı teknolojisinin en önemli özelliği de renk sırlamasının olmamasının yanında, her türlü desen ve renk varyantlarının en ince detaylarına kadar gerçekçi ve net şekilde basılabilmesidir.

Dijital baskı teknolojisinin esası, baskı desenlerinin bilgisayarda yaratılarak şablon ve renk ayrımları kullanılmaksızın bilgisayardan baskı makinesine gönderilmesi ve daha sonra mürekkebin, deseni oluşturmak üzere damlacıklar halinde çok ince düzenlerden kontrollü olarak tekstil yüzeyi üzerine püskürtülmesi işlemidir (Sarı, 2014: 95).

2000’li yılların ikinci yarısından sonra yaygınlaşan ve son derece detaylı ve sınırsız renk basabilme özelliğine sahip olmasından dolayı dijital baskı tekniği, günümüz ve gelecek tekstil sektörü için son derece önemlidir. Sublimasyon kâğıt ve direkt kumaşa (directto garment) olarak ikiye ayrılan dijital tekstil baskı tekniği, uzun vadede ekonomik olmasının yanında, tuşe ve kullanım açısından, daha uzun soluklu bir baskı tipidir. Farklı yüzeylere göre asit, pigment, dispers ve reaktif boyalar kullanılarak tekstil dijital baskısı yapılmaktadır. Yüzey (kumaş), baskı öncesi hazırlık işlemlerine tabi tutularak baskıya uyumlu bir hale getirilmektedir. Makinelerde cmyk (cyan-magenta-yellow-black) ve beyaz mürekkep kullanılır. Nossle kanallarından geçen bu mürekkep karışımıyla sonsuz sayıda renk elde edilebilmektedir (<http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/dijital-tekstil-baski.html>, Erişim tarihi: 18.05.2019).

8. Batik Tekniği

Bu tezin ana konusu olan “Batik tekniği”, tezin birinci bölümünün tamamında, her yönüyle detaylı olarak anlatılmıştır. Bu kısımda sadece genel bir tanımını tekrar vermek yeterli olacaktır.

Batik, “rezerve yöntemi ile çalışılmış ilk ve en temel kumaş boyama ve desen bezeme tekniğidir. %100 doğal elyaftan oluşmuş bez ayağı dokuma örgüsü üzerine, istenilen kısımlarda renklerin emilmesini önleyen bir rezerve maddesi ile kumaşın kendi doğal renginin özel araç gereçlerle kapatılarak desenlenmesinin ardından, doğal boyar maddeler kullanılarak boyaya daldırma ve kapama şeklinde, işlem bitinceye kadar süren kumaş boyama, bezeme ve el baskı tekniğidir.

9. Ağaç baskı Tekniği (Yazmacılık) (1. Bölümün 1.8.2.2.’de anlatılmıştır)

10. Yorganlama Tekniği (Quilting)

Yorgan sözcüğünün en eski söylenişi, “yogurkan” şeklindedir ve Uygur kaynaklarında bulunmaktadır. Kaşgarlı Mahmut’un 1073 yılında tamamladığı Divan-ı Lügat-it Türk adlı eserde “yorgan” sözcüğü, “yogurkan” şeklinde kayıtlıdır. 13. Yüzyıl sonu ile 14. Yüzyıl başlarında yazıldığı sanılan İbnü Mühenna Lügati ile 14. Yüzyılın başında yazılan Abu Heyyan Lügati’nde “yorgan” sözcüğü, bugünkü yazılışıyla yer almaktadır (Duman, 2007: 9).

Yorganın İngilizcesi "quilt" sözcüğü, Latince "Culcita", yani yastıktan gelmektedir. Quilt, birinci yüzü işlemeli olan üç katlı dokumanın adıdır. Dünyanın pek çok yerinde aynı estetik kaygılarla, farklı yöntemlerle dikilmektedir. Her ülkenin kendine has bir quilting/yorganlama tekniği vardır. İngilizce bir kelime olan "quilting" Türkçe' de; isim olarak kullanıldığında, "pamuk doldurup dikme, yorgan gibi dikme, yorgancılık, yorganlık malzeme" anlamına gelmektedir.

Şekil 137. : Quilting Tekniği İçin Gerekli Malzemeler
(Country Crafts Quilting, 1992, s. 14-15)

Artan giysi parçalarının tasarrufa yönelik yeniden değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan bir el işi sanatıdır. İki kumaş arasında elyaf, keçe, sünger gibi dolgu malzemesi konularak muhtelif desenlerde çok iğneli kapitone makinelerinde dikilip birleştirilmesi ile uygulanmaktadır.

Asya, Afrika ve Avrupa da tıpkı Türkler de olduğu gibi önemli bir çeyiz eşyası olmuştur. Yorganlama tekniğinde dikiş yüksüğü, makas, dikiş ipliği, dikiş makinesi, mezura, motif şablonları, yay, tokmak gibi malzemeler kullanılır.

Geleneksel yorganlama tekniğinde dikişler el ile yapılır. Yorganlama dikişi denilen bu dikiş, üzerinde çalışılan kumaşın cinsine uygun pamuklu veya sentetik ipliklerle yorgan iğnesi kullanılarak uygulanır. El dikişi ile yorganlama denilen bu çeşidin yanında dikiş makinesi kullanılarak yapılan yorganlama çeşitleri de mevcuttur.

Şekil 138. : Dikiş Makinesi Kullanılarak Yapılan Yorganlama (Quilting) Tekniği

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691173324376/> (16 Haziran 2017))

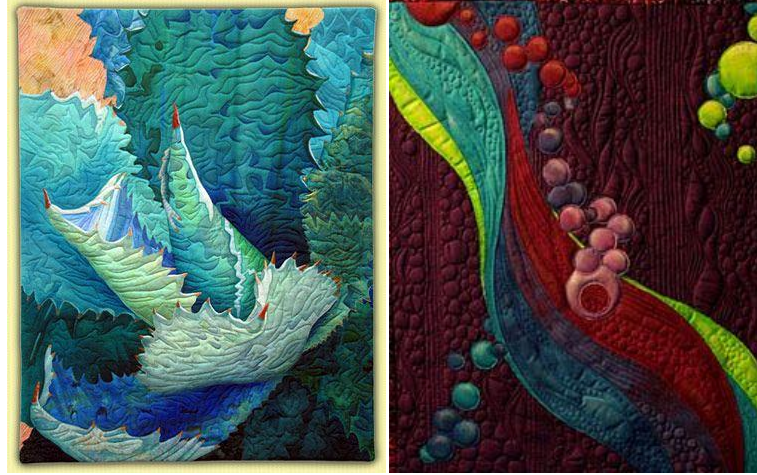
Şekil 139. : Dikiş Makinesi Kullanılarak çalışılmış Yorganlama (Quilting) Tekniği

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691173324387/> (16 Haziran 2017))

Yorganlamada uygulanacak desen, çalışılmak istenen desenin özelliğine göre farklı malzemelerle çalışılmaktadır. Bunlar: Mulaj kâğıdıyla, karbon kâğıdı kullanarak, kopyalama yöntemiyle, teyelleme yöntemiyle, iğneleme ve tozlama yöntemiyle, kâğıt bantla desen çıkarma ve kalıp ve şablon kullanılarak olabilmektedir.

Yorganlama, örtüyü oluşturan örtü yüzü, elyaf katmanı ve astar kumaşından oluşan üç katın birbirine dikilmesiyle yapılır. Buna *sandviç* de denir. Çalışılmak istenilen desene, desenin özelliğine ve kişinin zevkine ve tasarımına göre yorganlama dikişi uygulamaları yapılır. Bu uygulamaların üzerine çeşitli süslemeler (basit nakış iğneleri, kurdele işi, düğme, boncuk vb.) yapılabilir. Bu şekilde elde edilen ürünler pek çok yerlerde farklı fonksiyonlarda kullanılmaktadır.

Ortaya çıkarılan tekstil yüzeylerine zamanla farklı malzemeler ve değişik dikiş teknikleri ile eklemeler yapılmış, böylece bu yüzeyler tek düzelikten çıkartılarak daha orijinal daha estetik ve hatta daha sanatsal ürünler olarak ortaya çıkmıştır. Savaş ve yokluk zamanlarının getirdiği bir psikoloji ve etkileşim ile şekillenen bu çalışmalar, tüm ülkelerde farklı sentezlerle uygulanan ve yamadan sanata uzanan bir gelişim süreci izlemiştir.

Şekil 140. : Farklı Kumaş Parçalarıyla Hazırlanmış Sanatsal Yorganlama (Quilting) Çalışması

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691174579546/> (16 Mayıs 2019))

Şekil 141. : Farklı Kumaş Parçalarıyla Hazırlanmış Sanatsal Yorganlama (Quilting) Çalışması

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691171317433/> (16 Mayıs 2019))

Geleneksel yöntem olarak el dikişi ile çalışılması gereken Quilting tekniğinde yorganlama günümüzde, daha ziyade dikiş makinesi ile yapılmaktadır. Buradaki amaç hem daha düzgün tekstil yüzeyleri ortaya koymak hem de zamandan tasarruf etmektir. Dikiş makinesinin farklı dikiş ayakları kullanılarak çok farklı dikiş çeşitleri ile çalışılabilir.

11. Kırkyama/ Kırk Pare Tekniği (Patch-Work)

Patch-work olarak da bilinen kırkyama tekniğinin tarihçesi çok eskiye dayanmaktadır. Bu tekniğin ilk izlerine Orta Asya ve Mısır'da rastlanmaktadır. En eski patch-work işi bir İskit Kabile Reisi'nin mezarında bulunmuştur (M.Ö. 100 – M.S. 100). Bulunan bu parçanın üzerinde hayvan şekilleri yer almaktadır. Budist rahiplerin de yamalarla yapılmış giysiler kullandıkları, İpek Yolu yolcularının yol üzerindeki mabetlere kumaş parçaları bıraktıkları ve bu parçalarla çeşitli örtü ve objeler yapıldığı Marko Polo'nun gezi yazılarında yazmaktadır. Anadolu kültüründe de var olan patchwork Anadolu'da bilinen ismiyle kırkyama sanatı, Selçuklular zamanına dayanır. Selçuklular zamanında geçme işi olarak adlandırılan bu çalışmalar, daha sonraları Osmanlı toprakları içerisinde yer alan Bosna bölgesinde gelişim göstermiştir. Bosna'nın o zaman ki başkenti Banjaluka'da icra edilen bu sanat, uzun yıllar o bölgenin adıyla anılmıştır. Bu sanatın İpek Yolu ile Asya'dan

Avrupa'ya geçtiği, oradan da Amerika'ya kadar gittiği ve “patchwork” adını aldığı söylenmektedir. Osmanlı döneminde en güzel örnekler çadır ve gölgeliklerde görülmektedir. Saray nakkaş hanesi tarafından yönlendirilen ve devrin sanat akımları doğrultusunda applike desenlerle süslenen çadırlar, saray ve köşklerin dış mekâna taşınmış örnekleri olduğundan epey detaylıdır.

Şekil 142. : Katedral Penceresi” Motifli Kırkyama Çalışması

(<https://tr.pinterest.com/pin/231653974554244370/> (17 Mayıs 2017))

Kırk pare, Anadolu'da bugün de yapılan bir halk sanatı ürünüdür. Giyim eşyası yapımında veya iç mekân ürünü olarak dekoratif sanatlarda da kırk pare tekniğinden yararlanılmaktadır. Giysi kesiminden artan parçalar geometrik biçimlerde kesilir ve yine geometrik bir düzenlemeyle bir araya getirilip birleştirilerek arkası tek parça bir kumaşa astarlanır. Yama parçaları, elde oyulgama, elde makine dikişi, elde gizli çırpma dikişi, ara teyeli ile birleştirilmektedir. Elyafılama ve yorganlama aşamalarında hayalet iplik kullanılarak dikiş yerleri gözükmeyecek şekilde gizli dikiş ile çalışılmaktadır. Bu teknikte kumaş cinslerinin birbirine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Daha ziyade kaymayan, pamuklu ve tok kumaşlarla çalışılması uygun olacaktır. Ayrıca renk uyumu da çok önemlidir. Renk ve desen bakımından birbirleriyle uyumlu kumaşların kombine edilmesi, her zaman iyi sonuçlar vermektedir. Parçaların birleştirilmesinde pamuklu kumaşa uygun renklere iplikler kullanılmalıdır.

Şekil 143. : Renkli Kumaşlarla Çalışılmış Kırkyama Örneği
<https://tr.pinterest.com/pin/135882113733674884/> (16 Mayıs 2017)

12. Bağlama Boyama Tekniği (Tie-Dyeing)

Bağlama-boyama olarak da adlandırılan tie-dye, mekanik rezerv boyama teknikleri içerisinde en temel yöntemdir. Kumaşın desene göre istenilen kısımları iplik ya da tel yardımıyla bağlanmakta ve boyanın açıkta kalan kısımlara nüfuz etmesi sağlanarak, desenlendirme işlemi gerçekleştirilmektedir.

Bağlama-boyama tekniği içerisinde yer alan ve uygulandıkları coğrafyalara göre şekil ve isim alan yöntemlerin ana başlıkları aşağıda açıklanmaktadır (Teker, 2017:3).

1. Bandhani/Bandhana
2. Chunri
3. Pelangi/Plangi
4. Zha Jiao
5. Shibori
6. Adire Oniko

Şekil 144. : Tie-Dyeing Tekniği ile Çalışılmış Farklı Kupon Kumaşlar

(<http://www.bystephanielynn.com/2015/06/tie-dye-folding-techniques-16-vibrant-tie-dye-patterns-tiedyeyoursummer.html> (14 Mayıs 2019))

Bağlama Boyama (Tie-Dyeing) Tekniğinde güzel sonuçlar elde edilebilmesi için kumaşın önceden mordanlanması uygun olacaktır. Mordanlanan kumaş, üzerindeki apresi gittiği için boyayı daha iyi emecektir. Mordanlamanın yanında kumaş boyamadan önce bağlama öncesi ve sonrası nemli tutulursa, boyamada abraj (hareli/dalgalı) görüntüler olmaz. Kumaş, boyama sonrası soğuk su altında durulanmalıdır. İki veya daha fazla renkle boyama yapılacağına, kumaş en açık renkten başlayıp boyanır sonra kurutulur sonra tekrar ikinci bir renge boyanabilir.

Şekil 145. : Tie-Dyeing Tekniği İçin Kullanılan Hazır Boyalar

(<http://worthitevents.blogspot.com/2014/06/tie-dye-your-summer.html>, (16 Mayıs 2018))

Şekil 146. : Tie-Dyeing Tekniğinin Yapılış Aşamaları

(<http://worthitevents.blogspot.com/2014/06/tie-dye-your-summer.html>, (16 Mayıs 2018))

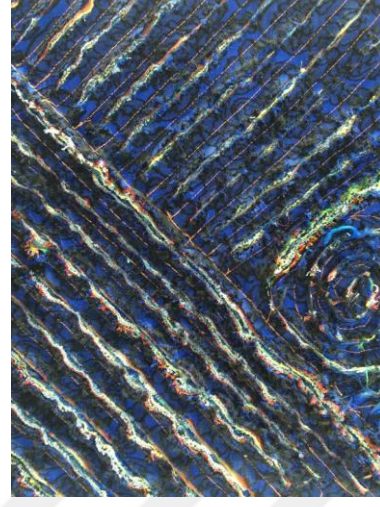
Şekil 147. : Tie-Dyeing Tekniği ile Yapılmış Uygulama Örnekleri (T-shirt)

(<https://tr.pinterest.com/pin/447967494175998639/> (16 Mayıs 2018))

13. Saçaklama Tekniği (Schenille)

Saçaklama olarak da adlandırılabilen Schenille tekniğinde de yine elde kalmış kumaş parçaları kullanılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kullanılacak kumaş parçalarının tek tip ve tiftme/saçaklama özelliğinin olması gerekliliğidir. Pamuklu veya saten kumaşlar, bu teknik için idealdir. Kumaşlar, kullanılacak yerin özelliğine göre belli bir fon kumaş üzerine, renk uyumları da gözetilerek üst üste konulmalıdır. Bu aşamadan sonra en üstte kalan kumaş üzerinden farklı yönlerde makine dikişi ile tutturulmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli kısım, dikişe kumaşın en orta yerinden başlanması gerekliliğidir. Bu yapılmadığı, kenarlardan dikişe başlanıldığında kumaşın ortasında toplanma

olabilmektedir.

Şekil 148. : Schenille Tekniği ile Hazırlanmış Örnek

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691179161732/> (19 Mayıs 2019))

Şekil 149. : Kot Kumaşları Kullanılarak Hazırlanmış Schenille Tekniği

(<https://tr.pinterest.com/pin/559642691171255634/> (19 Mayıs 2019))

Dikişe ortadan başlanılarak kenarlara doğru bir yol izlenerek yapıldığında, düzgün kupon tekstil yüzeyleri elde edilebilecektir. Dikiş işleminden sonra keskin bir makas yardımı ile tüm kumaşlar aynı anda dikilen yerlerin arasından dikkatlice kesilmelidir. Kesim işleminden sonra kuru keçe tekniğinde kullanılan fırça yardımı ile kesilen kısımlara saçaklama/tiftitme işlemi uygulanmalıdır.

III. BÖLÜM

3. BATIK TEKNİĞİ VE FARKLI TEKSTİL YÜZEY DÜZENLEME YÖNTEMLERİYLE HAZIRLANMIŞ ÖRNEKLERİN KREASYON AŞAMALARI

3.1. Tasarım, Hazırlık ve Uygulama Aşamaları Süreç Analizi

3.1.1. Tasarım Aşamaları Süreç Analizi

Konusu “Batik Tekniğinin Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleriyle Kullanımı Ve Uygulamaları” olarak belirlenen Yüksek Lisans Tezinde, “Ezoterik İnisiasyon” temasından yola çıkılmıştır. Tasarımlarda, döngülerini çözmeye çalışan ve bu süreçte kendi varlığını ortaya koyabilme çabası içerisinde olan kadının yaşadıkları, farklı tekstil yüzey düzenleme teknikleri ile yansıtılmaya çalışılmıştır. Yaşantımızın her bir aşamasında, o evreyi betimleyen bir tekstil yüzey tekniği, batik tekniği ile birlikte kombine edilerek, farklı tekstil yüzey tasarımları oluşturulmuştur.

Proje: “Ezoterik İnisiasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlemeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın Özeti: Ezoterik İnisiasyon tema/Konseptli tasarımların tanımlaması, şu üç kelime ile özetlenmiştir:

- Varoluş/Doğum
- Hayat/Yaşam
- Yok oluş/Ölüm

3.1.1.1. Ezoterik İnisiasyon’un Tanımı

İnisiasyon, Latincedeki “initium” sözcüğünden türemiştir. “İnitie” yola koyulmuş, başlamış demektir. Ezoterizm ise bilgilerin ve görgülerin kapalı bir topluluk içinde, aşamalı olarak verildiği çalışma ve öğretisi sistemidir. Ezoterizm sözcüğünün, eski Yunancada “içeri almak” anlamına gelen “eisotero” sözcüğünden türediği söylenmektedir. Ezoterik inisiasyon; bireyde varlığın bir alt aşamasından

bir üst aşamasına geçişinin ruhsal olarak gerçekleştirilmesine yönelik süreçtir (Yüksel, 2011:38). Ezoterik inisiyasyon yolculuğunun hedefi, gerçek bilgiye, hakikate ulaşmaktır. İnsanın doğa ve toplum içinde kendi özgünlüğünün ayırımına varması demektir. Bu farkındalık kavramı, ezoterik anlayışa göre “bilinçlenme” anlamına gelmektedir. Bu durumu bir yolculuk olarak betimleyen Yüksel, bu yolu kendini bilme, bulma, idrak etme ve gerçekleştirme yolu olarak tanımlamaktadır ve bu yolun; sevgi, bilgi ve ruhunu yüceltme yolu olduğunu belirtmektedir (Yüksel, 2011: 11).

Ezoterik sistemlerde bazı düşünme kuralları vardır. Ezoterik inisiyasyon insanı, inisiyasyon yolu ile daha iyiye, daha güzele, daha doğruya, daha donanımlı yapmaya çalışan bir öğretidir. Topluma daha faydalı bir insan haline getirmek için, kişiye bir görev duygusu vermeyi amaçlar. Yüksel, bu konu ile ilgili “kişinin kendi kendisini gerçekleştirilmesi gerektiğini” savunurken ezoterik sistemlerde herkesin kendi vicdanları ile baş başa kalmasını, sorularını aklının ve sezgilerinin önderliğinde, başkalarının cevaplarını kullanmaksızın, kendi başına çözmek durumunda olduğunu belirtmektedir. İnisiyasyon bir anlamda kendini adamak, bir yola baş koymak” anlamına gelmektedir İnisiyasyon sisteminde ilk şart kendi evimizi yani bedenimizi iyice tanımamızdır Ezoterik- inisiyatik yolun öğrencisi kendinin olması gerektiği yeri bilir ve ona ulaşmak için çalışır Dinamik denge, yaşamın temel kuralıdır

3.1.1.2. Ezoterik İnisiyasyon ve Kadının Döngüsel Çözümlemeleri

Ezoterik inisiyasyon, bireyde varlığın bir alt aşamasından bir üst aşamasına geçişinin ruhsal olarak gerçekleştirilmesine yönelik süreç olduğuna göre bu, bir yaşam silsilesi içerisinde devam eder. Doğum öncesi başlar ve ölene dek sürer. Tüm bu döngüsel süreçlerimiz yaşantımız içerisinde devam ederken sürekli bir kargaşa, düğümlenme ve ardından çözülme, hatta bazen kör düğüm olup çözülememe durumları ile karşımıza çıkar. Her yaşanmışlık, her acı, her mutluluk bir gün gelir, mutlaka sona erer.

Rainer Maria Rilke;“Kalbinde çözülmeyen kalan her şey için sabırlı ol. Cevapları şimdi arama. Şu anda cevaplar sana verilmez, çünkü sen henüz onlarla yaşayamazsın. Bu, her şeyi o an yaşama meselesidir. Şu anda soruyu yaşayan gerekiyor. Belki daha ileride, farkına bile varmadan, günün birinde kendini cevabı

yaşarken bulacaksın” sözleriyle her biten durum karşısında sabırla beklenmesi ve bu gibi durumların belki de hayatımızda yeni birer başlangıç olabileceğinin altını çizmiştir(<https://okuryazarlar.tumblr.com/post/71884011661>, Erişim tarihi: 28.95.2019).

Ezoterik İnisiasyon tema/konseptli koleksiyonda, yaşam bu süreçlerde çalkalanırken şu üç soruya cevap aranmıştır:

1. Bu süreçlerden geçerken yaşam döngülerimizi nasıl yönlendiriyoruz?
2. Düşüm mü yapıyoruz, yoksa çözmeye mi çalışıyoruz?
3. Çözmeye çalışırken bedenimiz ve özellikle de ruhumuz ne gibi süreçler yaşıyor?

3.1.1.3. Ezoterik İnisiasyon, Döngüsel Çözümler ve Yaş Halkaları

Kreasyon adı, “Kadının Döngüsel Çözümleri” olarak düşünülen Ezoterik İnisiasyon ana temalı tasarımlarda çıkış noktası, ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları” olarak belirlenmiştir. Çıkış noktasının doğadan esinlenilerek çalışılmasının sebepleri şöyledir: Alpat (2012: 46), “yavaş tasarım” kavramının, yeni bir kavram olduğunu, bu kavramın henüz tasarım düşüncesinde rölatif olarak geliştirilmekte ve tanımlanmakta olduğunu savunmaktadır. Doğal malzemeye dayalı tekstil üretimine bir nevi geri dönüş olarak tanımlanabilecek olan bazı tekstil yüzey değerlendirmeleri (örn: ecoprinting), yavaş hareket ve yavaş tasarıma bağlı kalıcılığı ve devamlılığı (Alpat, 2012: 46) amaçladığından “Yavaş Moda” ile de aynı paralellikte düşünülebilmektedir. “Yavaş tasarım”, doğanın kendi zaman döngülerini de düşünüp, bunu inceleyerek ve doğayla özdeşleşerek yaşamak ve tasarlamaktır. “Yavaş moda tasarımı”, uzun süreçlerde ve döngülerde insan davranışlarını etkileyebilecektir.

Şekil 150. : Ağaç Gövdesindeki Dikey Yaş Halkaları

(<https://tr.pinterest.com/pin/247557310737998841/> (30.05.2019))

Şekil 151. : Ağaç Gövdesindeki Yuvarlak Yaş Halkaları

(<https://tr.pinterest.com/pin/528469337494648913/> (30.05.2019))

Döngü kavramı, kökleri mitolojiye kadar uzanan bir gerçekliği ifade etmektedir (Bal, 2009:161). Onlar her yeredir. Her koşula adapte olmuşlardır. Ilıman ve tropik alanlarda, kurak bölgelerde, yağmur ormanlarında, yüksek dağlarda görülebilmektedir. Ağaçlar, doğada kendiliğinden üreyip çoğaldıkları gibi, yerleşimleri güzelleştirmek için de yetiştirilir. Saksı içinde yetiştirilen bonsailerden devasa ölçülerdeki sekoyalara kadar her boyuttadırlar. Bazıları diplerine düşen tohumlarıyla yeniden hayat bulur, bazıları meyvelerini yiyen hayvanların dışkılarıyla taşındıkları uzaklarda yeşerir. Bazı türler kanatlı tohumlar geliştirmiştir, onlar rüzgârlarla yayılır ve çoğalırlar. Çoğunluğu yüzyıllarca, bazıları binlerce yıl yaşar. Farkında olmasak da onlar geçmişimize ait birçok bilgiyi dokularında taşırlar. Odunsu doku bitkinin yaşlandıkça daha dik durabilmesini, daha çok dal oluşturabilmesini ve ihtiyacı olan güneş ışığına ulaşabilmek için rakiplerine göre avantajlı olmasını sağlamıştır. Her mevsim ağacın boyuna uzamasıyla birlikte gövdesi de genişler. Gövde kabuğunun hemen altında çepeçevre kambiyum dokusu yer almaktadır. Kambiyumdaki hücrelerin her yıl büyüme mevsiminde bölünmesiyle, gövdeyi saran ve dışarıya doğru büyüyen yeni bir tabaka meydana gelir. Bu tabaka büyüme halkasını oluşturur ve aynı zamanda uzamakta olan gövdeyi güçlendirmek

için çapının da artmasını sağlar. Yağış, kuraklık, yangın, hatta volkanik faaliyetler gibi birçok çevresel faktörün, halka kalınlıklarında, şekillerinde ve renklerinde değişikliklere sebep olduğu belirlenmiştir. Dendrokronoloji, bir ağacın odunundaki bu halkaların oluştuğu yılın belirlenmesi, bu halkaların ardışık diziliminin o bölgedeki diğer örneklerle eşleştirilmesi ve geniş bir zaman dilimini kapsayacak şekilde halka diziliş sıralarının oluşturulması için yapılan çalışmaların bütünüdür.

Şekil152. : Ağaç Yaş Halkaları

(<http://www.tipacilar.com/dendrokronoloji-agac-halkalarinin-bize-anlattiklari/> (19 Ocak 2017))

“Dendrokronoloji” en basit tanımıyla ağaç gövdesinin gelişimiyle oluşan yıl halkalarının her birinin oluştuğu tarihi belirleyen, bunları birbirleriyle ilişkilendirerek kronolojik sıraya dizen çalışma yöntemidir. Dendrokronoloji ağaç yıl halkalarının taşıdığı bilgileri kullanarak, geçmişte yaşanmış birçok doğa olayının aydınlatılmasında veya geçmişte gerçekleştiği bilinen bir olayın kesin tarihinin belirlenmesinde, diğer bilimsel disiplinlere önemli bilgiler sağlamaktadır (<http://www.tipacilar.com/dendrokronoloji-agac-halkalarininbizeanlattiklari/>) (Erişim tarihi: 19 Ocak 2017).

3.1.1.4. Çıkış Noktasına Uygun Dokusal Tekstil Yüzey Düzenleme Tekniğinde Aşamalar

Ezoterik inisiyasyon, bireyde varlığın bir alt aşamasından bir üst aşamasına geçişinin ruhsal olarak gerçekleştirmesine yönelik süreç olduğuna göre bu, bir yaşam silsilesi içerisinde devam etmektedir. Doğum öncesi başlar, yaşam boyunca devam eder, ölümle son bulur. “Batik Tekniğinin Farklı Tekstil Yüzey Düzenleme Yöntemleriyle Kullanımı Ve Uygulamaları” başlıklı yüksek lisans tezinin uygulamaları, “kadın” konsepti üzerinden hazırlanmıştır. Döngülerini çözmeye çalışan ve bu süreçte kendi varlığını ortaya koyabilme çabası içerisinde olan kadının

neler yaşadığı, tekstil yüzey düzenleme yöntemleri üzerinden betimlenmiştir. Farklı tekstil materyallerini farklı tekstil teknikleri ile birlikte kullanarak önce iki boyutlu tekstil yüzeyleri oluşturulmuştur. Bu iki boyutlu yüzeyler, aşağıda maddeler halinde sıralanmış olan yaşam süreçlerimize yönelik tasarlanmıştır.

Giysi tasarımları, prova mankenleri üzerinde “drape” yöntemiyle, iğneleme ve el dikişi tekniği birlikte kullanılarak sunuma hazır hale getirilmiştir. Gereken yerlerde, farklı tekstil materyalleri ve süslemeler ile birlikte, doğal malzemelerden çalışılmış aksesuarlar da eklenerek, tasarımların renk, form ve biçim yönleri desteklenmiştir.

Tasarımlarda, dünün çocukları ve gençleri, bu günün orta yaşlıları diye nitelendirebileceğimiz kadın konsepti üzerinden; bir kadının yaşadıkları, sosyal çalkantıları, devinimleri, bunalımları ve sürekli olarak bir şeye, bir yere yetişme, çağın hızına ayak uydurabilme süreçlerinde, çoğu zaman kendini arka plana atarak; eşi, çocukları ve ailesine öncelik verme şeklinde yaşayarak; uzun, meşakkatli ve son derece yorucu olan gündemi yakalama çabası neticesinde, ruhsal ve bedensel gücüne ve buna bağlı yaşanmışlıklarına, farklı tekstil manipülasyon teknikleri ile bir gönderme yapılmak istenmiştir. Doğumdan ölüme dek geçen süreç içerisinde yer alan kadının tüm yaşanmışlıkları, dokuz yaşam temasına bağlı, farklı tekstil yüzey yöntemleriyle anlatılmaya çalışılmıştır. Kadının yaşantısının her bir aşaması, o evreyi betimleyen bir tekstil yüzey tekniği, batik tekniği ile birlikte kombine edilerek ortaya konulmuştur.

Yaşamsal evreleri ile birlikte temaya bağlı süreçleri tanımlayan tekstil yüzey teknikleri, ana başlıklar halinde şu şekildedir:

1. **Üreme/Doğum/Bebeklik/Çocukluk:** Avalon+Doğal Baskı (Toprak/Çamur Mordanlı) +Shibori (Feng Jiao/Dikişli)+İğneli/Kuru Keçe +Batik
2. **Gençlik/Eğitim Hayatı:** Ebru (Marbling/Kumaş Ebrusu)+İkat+Batik
3. **İş hayatı:** Dijital Tekstil Baskısı + Batik
4. **Aşk hayatı:** Batik.
5. **Evlilik/Aile:** Tepme keçe+Yorganlama (Quilting)+ Batik
6. **Ayrılık:** Ağaç Baskı (Yazmacılık) + Batik

7. **Yeniden Doğuş:** Ecoprinting (Demir mordanlı)
8. **Yaşlılık:** Kırkyama + Batik
9. **Sağlık/ Ölüm:** Tie-Dyeing + Schenille +Batik

3.2.1. Hazırlık Aşamaları Süreç Analizi

3.2.1.1. Kumaş Manipülasyon Yöntemleri (Fabric Manipulation)

Tekstil ve moda tasarımında kumaş yüzeyinde kullanılan büzgü, dikiş, drape, katlama, kıvrırma vb. gibi hareketlerin yanı sıra, metraj baskı desenleri ile de ritimsel görsel efektler yakalana bilinir. Farklı kumaş manipülasyon yöntemleri (fabric manipulation) ile tekstil yüzeylerinde ritim hareketleri oluşturulabilir. Bunun için; tiftme, büzme, ilmikleme, katlama, kenetleme, pili yapma, sıkıştırma, bağlama, bükme gibi tekstil teknikleri kullanıla bilir. Ayrıca farklı dikiş teknikleri (dikilip büzülerek) veya tye dye (shibori vb.) gibi kumaş boyama yöntemleri ile de tekstil yüzeylerinde renklerle de ritimsel hareketler oluşturula bilinir.

Manipülasyon İngilizce bir kelime olup Türkçeye “süsleme” olarak çevrilmektedir. Manipülasyon en genel tanımıyla, bir verinin niyet doğrultusunda gösterilmek istenen amaca uygun biçimde yeniden düzenlenerek ortaya konmasıdır. Manipülasyon zaman içinde, insanoğlunun tasarım ufkunun genişlemesiyle çok çeşitli şekiller kazanmış; işleme, giyim, süsleme teknikleri içinde yer edinmiştir. Farklı teknik ve materyallerle yapılabilen tekstil manipülasyon örnekleri, bu tez kapsamında kadının farklı döngüsel çözümlenmeleri doğrultusunda üremeden başlayıp ölümüne dek süregelen yaşam dönemlerini, bir ağacın yaş halkalarından esinlenilerek desen olarak kullanışmış ve bu şekilde giysiler için kullanılacak tekstil yüzey tasarımları oluşturulmuştur.

Her döneme ait düşünülen tekstil yüzey tasarımları, kadının yaşam döngüsüne uygun olarak düşünüldüğünde, aşağıdaki sıraya göre hazırlanmıştır.

1. ÜREME/DOĞUM/BEBEKLİK/ÇOCUKLUK: Avalon, Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Baskı(Eco Printing), Shibori (Feng Jiao/Dikişli) ve İğneli/Kuru Keçe Teknikleri

Üreme: Yaşamın ilk oluşum evresidir. İnsanların, nesillerini devam ettirebilmeleri için, kadın ve erkek cinsine ihtiyaç vardır. İnsanların üreme sistemi,

ergenlik dönemiyle normal fonksiyonunu kazanmaya başlar. Birbirinden farklı olan kadın ve erkek üreme sistemlerinin birlikte işlev görmeleri, insan neslinin devamını sağlamaktadır.

Bu aşamada Batik, “Avalon tekniği” ile birlikte kullanılmıştır. Avalon tekniğinin karmakarışıklığı, keşmekeşliği ve kullanılan tekstil materyallerinin belli bir kompozisyon çerçevesinde üst üste yerleştirilmesiyle oluşturduğu kaos, üreme döngüsünü temsil etmektedir.

Avalon Tekniği:

Şekil 153. : Pantone Renklerine Uygun Makara İplikleri ile Oluşturulmuş Avalon Tekniği
(Aydoğan, 2017)

Avalon, suda eriyen tela üzerine, farklı tekstil materyallerinin (farklı kalınlıklarda iplikler, keçe parçaları, kumaş kırıkları vb.) belli bir düzen çerçevesinde yerleştirilmesi ve üzerine kapatılan telanın kalın dikişlerle tutturulması ve telanın suda yıkanarak yok edilmesi hususuna dayanmaktadır.

Bu tasarımda, kreasyon temasına uygun olarak kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, lacivert renkli makara iplikleri kullanılmıştır.

Doğum: Berk Yüksel, “Kendini Bilmek ve Ezoterik Bakış” isimli kitabında, doğum konusunu şu şekilde anlatmıştır. “Aslında insanoğlu, istese de istemese de tekrar tekrar doğar ve ölür. Bedenimizde her an milyonlarca hücre ölüyor, milyonlarca hücre yeniden doğuyor. Her yedi senede bir, beden olarak beyin hücreleri hariç, tamamen yenilenmekteyiz. Hücreler yaşarken tekrar doğuşları yaşamaktadır”. Mevlâna şöyle der:” Her nefeste dünya yenilenir. Fakat biz bu

dünyayı öylece durur gördüğümüzden, bu yenilenmeden haberdar değiliz (Yüksel:2011,63).

Tasarımların bu ilk aşamasında, “toprak/çamur mordanlı Eco Printing tekniği” kullanılmıştır. “Toraktan geldik, toprağa döneceğiz” ana teması üzerinden hazırlanan bu tasarımda, doğum olayı olduğundan, son aşamada ana karnından bizi ayıran en önemli yaşamsal organı yani bebek kordonunu temsil eden tekstil elyafı kullanılmıştır. Grek mitolojisindeki üç kader tanrıçalarından olan ve bireysel yaşamın ağını ören tanrıça Klotho’nun adı, klasik ‘Klothoid sarmalı olarak da adlandırılmaktadır. Klotho, Zeus’la Themis’in kızları olan kader (yazgı) tanrıçaları, Moira’lardan biridir. Diğerleri Lakheisis (alinyazısı tanrıçası) ve Atrapos’tur (ölüm tanrıçası). Adı “bükme”, “dokumak” anlamına gelen Klotho hayat ipliğini bükme olarak bilinmektedir. Moria ise ‘pay’ ya da “pay veren” anlamına gelmektedir. Hesiodos’ta; ‘yaşam paylarımızı düzenleyenler’ olarak anılmaktadır. Alın yazısı ve kader üstüne Yunan çağının ilk görüşü şudur: “İnsan ana karnından doğar doğmaz kader onun ipliğini bükmeye koyulur. Üç Moira, her insanın ipliğini bükme dururlar, günün birinde de keserler, o anda insan ölür. Bu özellikleriyle Zeus’tan da daha güçlü oldukları söylenir. Onlar yarı dinsel yarı filozofik bir görüşün canlandırılmış imgeleridir” (Bal, 2009; 161).

Bebek kordonunu temsil eden bükülmüş bir tekstil elyafı, bu hikâyeden yola çıkılarak kullanılmış ve giysi üzerinde dominant (baskın olan) olarak yerini almıştır.

Şekil 154. : Bebek Kordonunu Temsil Eden Bükülmüş Bir Tekstil Elyafı
(Aydoğan, 2017)

Toprak/Çamur Mordanlı Eco Printing Tekniği: Bu tekniğin detaylı açıklaması, tezin ikinci bölümündedir. Burada sadece uygulama fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 155. : BohçalamaYöntemiyle Hazırlanmış Bağlanmış Tülbent Kumaş

Şekil 156. : BohçalamaYöntemiyle Hazırlanmış Üzerinde Bitkilerle Görülen Tülbent Kumaş

Şekil 157. : Bohçalama Yöntemiyle Hazırlanmış Tülbent Kumaşın Çözülme Aşaması

(Aydoğan, 2017)

Şekil 158. : Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Boyama Tekniği ile Uygulaması Tamamlanmış Kupon Poplin Kumaş

Şekil 159. : Toprak/Çamur Mordanlı Doğal Boyama Tekniği ile Uygulaması Tamamlanmış Kupon Tülbent Kumaş

(Aydoğan, 2017)

Bebeklik: Bebeklikle doğuştan gelen emme, ağlama, dışkılama, yüzme gibi ilk reflexler ve bunun yanında henüz hiçbir sorumluluk olmadan süregelen tozpembe bir hayat, belki de yaşantımızın en rahat dönemini teşkil etmektedir. Burnu da aksa, altına da yapsa, gaz da çıkarsa, sürekli ağlasa da herkes bebekleri çok seviyor ve bu durumlar hiç kimseyi rahatsız etmiyor. Herkes o bebeğin rahat etmesi için etrafında pervane oluyor. Sabırla, nakış gibi işlenerek büyütülen bebekler ve/veya gereken ilgi ve alaka gösterilmeden kendi haline bırakılarak büyütülen çocuklar.

Tasarımın bu aşaması şu üç kelime ile özetlenebilir: Şans Değişim, Devinim

Shibori (Dikişli/Feng Jiao) Tekniği: Bu aşamada Dikişli (Feng Jiao) Shibori tekniği kullanılmıştır. Kullanılan dikişli Shibori Tekniği, yeni doğan bir bebeğin ilk doğduğu andaki buruşuk, kırışık tenini; kullanılan vual ipek kumaş da bebeğin hassas, narin tenini temsil etmektedir. Kumaş sıkıca sıkıştırılarak dikilmiş ve bu şekilde kaynatılarak efekt verilmeye çalışılmıştır. Shibori tekniği ile Dikişli/Feng Jiao tekniğinin detaylı açıklaması, tezin ikinci bölümünde yer almaktadır.

Şekil 160. : Dikişli (Feng Jiao) Shibori Tekniği (Öncesi)

Şekil 161. : Dikişli (Feng Jiao) Shibori Tekniği (Sonrası)

(Aydoğan, 2017)

Çocukluk: Bu aşamada hayat karşısında katılma süreçleri başlamaktadır. Çocuklukta verilen ilk sorumluluklar ve bunun karşısında isyanlar, hırçınlıklar düşünüldüğünde; tekli, çoklu ve makine ile çalışılan iğneli kuru keçe tekniği kullanılmıştır. Kuru keçe tekniğinin seçilmesinin sebebi, çocukluk döneminde her şeyin henüz kupkuru, saf, katıksız ve doğal olması durumundan dolayıdır.

Kuru/İğneli Keçe Tekniği: Bu tekniğin detaylı açıklaması, tezin ikinci bölümündedir.

Şekil 162. : Janome Keçe Makinesi ile Kuru Keçe Çalışması (yakından görüntüsü)

Şekil 163. : Janome Keçe Makinesi ile Kuru Keçe Çalışması

(Aydoğan, 2017)

2. GENÇLİK/EĞİTİM HAYATI: Ebru (Marbling/Kumaş Ebrusu), İkat ve Batik Teknikleri

Tasarımın bu aşamasında bir kadının eğitim hayatındaki sıkıntıları, stresleri, köşeleri, sınav kaygıları; ebeveyn, eğitimci ve öğrenci arasında uzun yıllar devam eden iç içe geçmiş beklentileri, ikat tekniğinin kendine özgü sert ve keskin hatları ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Eğitim süreci ile birlikte artan sorumluluklar, ne yapacağını bilememe, kaygılarla dolu gelecek hayali gibi sorunlar düşüldüğünde bu aşama, şu üç kelime ile tanımlanmaya çalışılmıştır: Stres, Zorlama, Dip.

Şekil 164. : Kumaş Yüzeyine Uygulanmış Ebru Tekniği İle Hazırlanmış Kupon Kumaş
Şekil 165. : Kumaş Yüzeyine Uygulanmış Ebru Tekniğinin Üzerine Batik Çalışmasının Yapılması

(Aydoğan, 2017)

İkat Tekniği: İkat tekniğinde batik ve tekniğinin aksine kumaş yerine çözümlü veya atkı iplikleri kullanılmaktadır. Dokumayı oluşturan çözümlü veya atkı ipliklerinin istenilen desen özelliğine göre yer yer farklı malzemelerle (balmumu/parafin karışımı, iplik vb.) kapatılıp korunarak belli bir renk sırasına göre boyanması esasına dayanan bir çeşit resistli boyama tekniğidir. Malaya dilinde İkat, “düğümlenmiş” ya da “bağlanmış” anlamına gelmektedir. Tezin ikinci bölümünde daha detaylıca anlatılmış olan bu teknik, statü sembolünü, güç, refah ve prestiji temsil etmektedir. Kreasyonun bu aşamasında, yarının çalışan ve üreten kadını ve gelecek nesillerin anne adayları olacak olan bugünün genç kızlarına katkısı olabilmesi adına, bu teknikle birlikte ebru sanatının birlikte kullanılması uygun görülmüştür. Şu üç kelime, tasarımın bu aşamasını temsil eder şekilde düşünülmüştür: Güç, Refah, Prestij.

Ezoterik yol, olgun, güçlü, erdemli ve kişilikli insanların yoludur. Hayatında mutlak iradeyi geliştirebilme ve karar verebilme gücüne haiz olmanın yoludur. Kişi kararını aklı ile yüreği ile onaylayıp, vicdanı ile tartıp düşünerek verecek gerisi peşinden gelecektir. Yolun amacı anlamlı bir yaşamdır, onu hak etmek içinse kendi içimizdeki olumsuzluklarla büyük bir savaş vermemiz gerekir. Bu yol kendi kendini fethedebilmenin yoludur (Yüksel, 201: 17). Buradan yola çıkılarak öğrenim hayatı içerisinde bulunan öğrenciler; (Aydoğan, 2018: 16) her şeyden önce meraklı ve cesaretli olmalıdırlar. İnsan, merakının peşinden giderse, karşılaştığı olumsuzluklara rağmen cesaretini yitirmezse günün birinde başarıyı mutlaka yakalayacaktır. Ayrıca azimli ve sabırlı olmalıdırlar. Bugüne odaklanarak gelecek için mutlaka hedef belirlemelidirler. Hedefi olmayan birisine hiç kimse yardım edemez. “Nereye gittiğini bilen insana dünya çekilir yol verir” derler. Hayal güçlerinin kuvvetine inanmalıdırlar. Hata yapmaktan korkmamalıdırlar. Yaptıkları her hatanın kendilerine iyi birer hayat dersi olarak geri döneceğinin bilincinde olmalıdırlar. Günümüz artık her alanda bilişim ve teknoloji çağıdır. Dolayısı ile teknolojinin gerektirdiği tüm temel teknik ve uygulamalı yenilikleri kendi branşlarına adapte ederek çağın gerekliliğini yakalamalıdırlar. Çalışmamak için sürekli bahaneler bulmak kişiyi sadece geriye, tembelliğe ve vakit kaybına götürür. Kanaat etmek mutluluk, mücadele etmek başarı getirir. Mücadeleci olmak önemli bir etkidir. Yabancı dil bilmenin gerekliliğinin ve öneminin de farkında olmalıdırlar ve bunun için de ne gerekiyorsa yapmalıdırlar. Erdemli olmaktan asla taviz vermeden belirledikleri stratejileri her ne ise ona yönelik olarak kendilerini sürekli bilgi temelli donatmalıdırlar. Bunun için de bol okuyan ve araştıran bir yapıya sahip olmalıdırlar. Başarıyı yakalamanın en önemli kriterlerinden birisi motivasyonun her zaman en üst düzeyde tutulabilmektir. Bu, zordur ama asla imkânsız değildir. Her şart ve koşulda motivasyonunu yukarıda tutabilmeyi başaran kişi, zaten çoktan yola koyulmuş demektir.

Bu tasarımda, İkat tekniği ile birlikte, Ebru sanatıyla çalışılmış kupon kumaş, birlikte kullanılmıştır. Burada Ebru tekniğinin kullanılmasının nedeni, gençlikten yetişkin ergenliğe geçiş zamanlarında gösterilmesi gereken sevgi, sabır ve sebatlı olabilme hallerinin, ebru çalışılırken de gösterilmesi gerekliliğidir. Ebru yapmak, suya sadece boya atmak değildir Burada önemli olan suyun yüzünde oluşanlarla,

teknenin dibinde olabilenleri fark edebilmektir. Suyun yüzünde olanlar, ebrudaki boya ların açılımıdır. Ebrudaki boyalar, her şeyiyle tam bir olgunluğa erişmişse açılacağı yeri bilir. Bu olay, boya ların ve kitrenin hazırlık aşamalarında çok iyi terbiye edilmiş olmasına bağlıdır. Terbiye ve öd ayarları gibi hassas bir takım ince detaylar gerektiği gibi yapılmamışsa eğer, ebru yapımının sonraki aşamalarında pek çok olumsuzluk, çalışan kişiyi bekliyor demektir. Örneğin, öd ayarı iyi hazırlanmamış boyalar, hiç umulmadık bir anda kitre yüzeyinde sıkışma yaparak ip gibi tekne dibine çökebilir. İnsan ilişkileri de buna benzer. Haddini bilen insanlar asla dibe çökmez. Terbiyesi, kıvamı yerinde, nefsi eğitilmiş ve kişiliği tam oturmuş kişilerde, ilişki yumakları her zaman doğru yoldadır. Bu da toplum içinde uyumu ve öncülüğü getirir. Eğer kişinin tüm uzuvları gerçekten açık olup, kendine katacaklarını almaya müsait ise, içselliği ve maneviyatı ile bu duruma gerçekten hazır ise, ebru yapmak da o kişiyi terbiye eder, etmelidir de! Ebru sanatı icra edilirken “ben” olayı yoktur “biz” olayı vardır (buradaki biz, ebru yapımında yardımcı malzeme olarak kullanılan *biz* değildir). Yani ebru çalışılırken kullanılan tüm malzemeler, birbirleriyle belirli bir düzeyde ve belirli bir oranda uyum içerisinde olmalıdır. Bu uyumu bozan en küçük bir dengesizlik veya orantısızlık, doğru ve güzel bir ebrunun çıkmasını engeller. Hiçbir ebru malzemesi tek başına iyi bir ebruyu meydana getirmek için yeterli değildir. Ebrunun tüm malzemeleri birbirlerini tamamlar. Ebrudaki malzemelerin birbirleriyle olan o muhteşem alışverişi düşünüldüğünde bu özellik, insan ilişkileri içerisinde de yapıcı ve anlamlı etkileşimler kurabilmeyi, sevmeyi, sabırlı olmayı, paylaşmayı, “ben” egosundan kurtularak “biz” diyebilme olgunluğu ve anlayışını gösterebilmeyi öğretir.

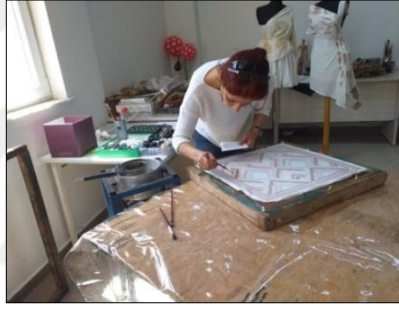
Batı sanatı göze hitap eder, yüzeyseldir. Doğu sanatı daha derindir. Gönle hitap eder, ibadet gibi icra edilir. Gönül, kan pompası olan kalpten farklıdır. Sevgi dolan kalbin adı, gönüldür. Gönül sahibi olan bir kişi, iftira, dedikodu, hasetlik, kin, nefret gurur, kibir gibi birçok manevi hastalıktan kurtulmuş, hilm sahibi (huylarda meydana gelen yumuşaklık) olmuş demektir. Doğu sanatın özü: “İlahi güzellik arayışıdır” (Barutçugil, 2007: 20).

Bu vasıflara haiz olarak yetişmiş bir kişinin, tasarımın bir sonraki aşamasında çalışma hayatına atılması ve bundan sonraki süreçlerinde yaşayacaklarının bir teminatı olabilir. Buradaki giysi tasarımında ikat tekniği, giysinin sadece üst

bedeninde kullanılmıştır. Ebru tekniği ile çalışılmış kupon kumaş ise tasarımların bir sonraki aşamasına geçiş olması düşünülerek, giysinin yan parçası olarak tasarlanmıştır.

Şekil 166. : İkat Tekniği Efektini Verilerek Baskı Yapılmış Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2017)

Şekil 167. : İkat Tekniği Üzerine Batik Çalışması Yapılması
(Aydoğan, 2017)

Şekil 168. : Mumlaması Tamamlanmış İkat Tekniği Kupon Kumaş

Şekil 169. : Mumlaması Tamamlanmış İkat Tekniği Kupon Kumaşının Ütüyle Mumlarından Arındırılması ve Fiske İşleminin Yapılması

Şekil 170. : İkat Tekniği Üzerine Batik Tekniği Uygulanmış Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2017)

3. İŞ HAYATI: Dijital Tekstil Baskısı ve Batik Tekniği

Tasarımın bu aşamasında kadının gençlik ve eğitim hayatından çıkıp sektörlerde çalışmaya başlaması ve bu süreçlerde yaşadıkları çok genel anlamda şu şekilde özetlenebilir:

- Hedefler, idealler, beklentiler ve yaşananlar,
- İş hayatının renkliliğinin (güzelliğinin) yanında karanlığının da olabilme ihtimali
- Bu yaşananlar birbirleri ile örtüşüyor mu? Birbirlerini tamamlıyor mu?
- Ya da tam tersi, çakışıyor mu?
- Çalışma hayatımız bizi mutlu mu ediyor, yoksa mutsuz mu?
- Akşamları iş yerinden çıkıp evine dönen kadın mutlu mu?
- Tüm bu süreçlerde iş hayatının farklı sektörlerinin özellikle yönetici ve işveren konumunda yaşanan şu dört tanımlama, kreasyonun bu aşamasını tamamlayan kelimeler olarak düşünülebilir:
- Yarış, Rekabet, Hırs, Entrika.
- Bu durumlara göğüs gerebilme gücünü gösterebilen ve/veya gösteremeyen kadın
- Olması gereken: Çalışan, üreten ve başaran kadın (her şeye rağmen!).

Kadının, iş hayatında iken yaşadıklarının yanında aynı zamanda eş ve anne olma ihtimalleri de düşünüldüğünde üzerinde bulunan sorumlulukları, telaşları, kırgınlıkları, kızgınlıkları, sevinçleri, başarıları, gibi daha pek çok duygusal, ruhsal ve fiziksel yaşanmışlıkları bu aşamasında bir ağacın gövdesindeki yaş halkaları düşünülerek, döngüsel bir helezon şeklinde oluşturulmuş ve bir kadının yaşadıkları, kelimelerle vurgulanmıştır. Batik tekniği ile çalışılan bu desende kullanılan kelimelerin bazıları şöyledir: Sağlık, spor, huzur, sevgi, zam, çocuk, hırs, enflasyon, savaş, ihtiyaç, internet, taksit, plan, yarış, doğum, tembellik, boşanma, maaş.

Kadının bu çalışma ve üretme, aynı zamanda eş ve anne olabilme sürecinde çoğunlukla uyguladığı pek çok çözüm olabilir. Yüksel, kitabında “Ezoterik yol, on düşünüp bir söyleme yoludur. Kişi, söylediklerinin kölesi, söylemediklerinin efendisidir” (Yüksel, 2011: 18) cümlesiyle, belki de bu aşamalardaki kadınlara farklı bir pencereden bakabilmesini gösteriyor olabilir. Dinamik denge yaşamın temel

kuralıdır. Sokrates'in de söylediği gibi "Kendini tanı, o zaman başkalarını ve evreni de tanıyacaksın. Kendini ve evreni tanıyan kadının, Latince'de "çalışmak tapınmaktır"(Yüksel, 2011: 82) sözünün ağırlığı altında erdemlerinin ve düşüncelerinin teorinin ötesinde, harekete geçirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısıyla tasarımın iş ve çalışma hayatı olarak isimlendirilen bu aşamasında, batık tekniği ile çalışılmış desen, Dijital Tekstil Baskısı ile oluşturulmuştur. Günümüz dijital çağının hızı düşünülerek, özellikle tekstil sektöründe teknolojinin yadsınamaz görünürlüğüne ithafen, tasarımda bu tema işlenmiştir.

Dijital Tekstil Baskısı: Bu tekniğin detaylı açıklaması, tezin ikinci bölümündedir.

Şekil 171. : Batık Tekniği ile Desen Çalışması yapılışı

Şekil 172. : Batık Tekniği ile Hazırlanmış Desenli Kupon Kumaş

(Aydoğan, 2017)

Dijital tekstil baskısı yapılmış batık tekniği ile hazırlanmış desenin, tekrar mumlanması aşamaları.

Şekil 173. : Mumlamanın Ardından Fon Boyasına Batırılmış Kupon Kumaş

Şekil 174. : Ütü ile Mumlarının Alınarak Fikse Edilmesi

Şekil 175. : Ütü İle Fikse Edilmiş Dijital Baskılı Kupon Kumaş

(Aydoğan, 2017)

4. AŞK HAYATI: Batik Tekniği

Toplumlara, kültürlere ve kişilik özelliklerine göre farklılık gösteren “aşk” olgusu, sadakat, bağlanma, yakınlık, saygı, sevgi, güven, empati yapabilme, aynı yöne bakabilme gibi duyguları bünyesinde barındırırken, aynı zamanda çatışmaların, tartışmaların da yaşanabildiği, iki karşı cins arasındaki duygusal, fiziksel ve ruhsal yaklaşım olarak tanımlanabilir.

Ulaşılabilen kaynaklardan Atak ve Taştan, (2012:526) Lee'nin sınıflandırmasında, birincil ve ikincil olmak üzere toplam altı farklı aşk biçimi olduğunu, tutkulu aşkı kırmızıya, oyun gibi aşkı sarıya ve arkadaşça aşkı ise maviye benzettiğini söylemektedirler. Tezin bu aşamasında giysi olarak “batik” tekniği, tek başına kullanılmıştır. Aşkın en bilinen ve kabul edilen rengi olan kırmızı, bu temanın giysi tasarımında ana renk olarak değil, dominant olacak şekilde, tek bir parça halinde, sadece üst bedende kullanılmıştır. Kırmızının kontrastı olan yeşil renk, tasarımın tema renklerinde ortak olarak kullanıldığından, bu renk etrafında dönen diğer renkler batik tekniğine uygun farklı tonlamalar eşliğinde çalışılmıştır. Ayrıca renkler, kırmızı renk de dâhil olmak üzere pişirilmiş, yani çiğlikten kurtarılmıştır. Bunun sebebi ise “aşk acıtır, sevgi ısıtır” (anonim) özdeyişinden yola çıkılarak renklerde olduğu gibi duygularda da çiğlikten öteye geçebilmek, aşkın tüm süreçlerinde bir ağırlık ve oturmuşluk haline geçebilmeyi başarabilmek gerekliliğidir.

Batik Tekniği: Bu tekniğin detaylı açıklaması, tezin birinci bölümünde yer almaktadır.

Şekil 176. : Kupon Kumaş Üzerine Batik Çalışmasının Yapılması

(Aydoğan, 2017)

Şekil 177. : Hazırlanmış Kupon Kumaşın Fon Boyasına Yatırılması
(Aydoğan, 2017)

Şekil 178. : Ütülenerek Mumlarından Arındırılmış İpek Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2017)

5. EVLİLİK/AİLE: Tepme Keçe, Yorganlama (Quilting) ve Batık Teknikleri

Tasarımların bu aşamasında kadının belki de hayatının en önemli evresi, evlilikle başlayan aile olabilme evresidir. Bu temadan yola çıkılarak Bir ailenin mihenk taşı olan birlik olma, birlikte yaşama, sen/ben değil “biz” bilincini yakalayabilme ve bu çerçevede sağlıklı, özgüveni yüksek mutlu çocuklar yetiştirebilmek. Yüksel’in (2011: 42), eski Mısır dilindeki “symbolon” sözcüğünün Grekçe ye geçmiş hali olan “symballein” fiili, birlikte tartışmak, birleştirmek, bir

araya toplayıp bağlamak anlamına gelmekte olduğu savından yola çıkılarak, sembolizmanın anlaşılabilmesi için akıl ve gönül ile bakılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu kaygılara paralel olarak, tüm dünyanın kullandığı barış işareti, tasarımın bu aşamasında aile içerisinde de olmazsa olmazların başında gelen barışın yakalanması ve bunun korunabilmesini temsilen bu desenle birlikte kültür değerlerimizde önemli bir yere sahip olan yorganlama (quilting) tekniği de kullanılmıştır. Ayrıca aile içerisindeki tüm bu donelerin birbiri içerisinde tam manası ile geçebilmesini temsilen de giysinin belli bir yerinde yine geleneksel el sanatlarımızdan olan tepme (ıslak) keçe tekniği kullanılmıştır.

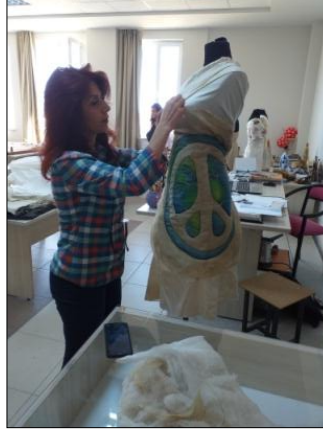
Şekil 179. : İpek Kumaş Üzerine Batık ve Yorganlama Tekniği ile Birlikte Çalışılmış Dünya Üzerinde Barış İşareti

(Aydoğan, 2017)

Şekil 180. : Tepme Keçe Tekniği ile Çalışılmış Kupon Kumaş

(Aydoğan, 2017)

Şekil 181. : Bu Parçaların Kreasyona Uygun Şekilde Prova Mankeni Üzerinde Drape ve İğneleme Tekniği ile Yerleştirilmesi

6. (Aydoğan, 2017)

7. AYRILIK: Ağaç Baskı (Yazmacılık) ve Batik Teknikleri

Tasarımın bu aşamasında ayrılık teması işlenmiştir. Yıllarca süren sağlam evliliklerin yanı sıra kısa sürede boşanmalara kadar varabilen ayrılıkların da yaşandığı günümüzde, ağaç baskı tekniğinin kumaşla öpüşüp ayrılması fikrinden yola çıkılmıştır. Tahta kalıpların boyaya batırılıp altında sünger gibi yumuşak ve sağlam bir zemin üzerine düz bir şekilde yayılmış kumaş yüzeyine sıkı bir darbeyeyle boyaya batırılmış kalıpların yapıştırılması ve tekrar geri kaldırılması, bu işlemin desen tamamlanıncaya kadar tekrar etmesi, kerasyonda “bir dargın bir barışık” olarak da düşünülebilecek evliliklerdeki ayrılıkları sembolize etmek adına kullanılmıştır.

Şekil 182. : Tülbent Üzerine Ağaç Baskı Kalıpları ile Hazırlanmış Kupon Kumaş

(Aydoğan, 2017)

Şekil 183. : Aynı Kumaşın Batik Çalışması İçin Kasnağa Gerilmiş Hali
(Aydoğan, 2017)

Şekil 184. : Batik İşlemi Tamamlanmış ve Son Boyaya Batırılmış Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2017)

Şekil 185. : Fonda Ağaç Baskı Kalıplarla Baskı Yapılmış ve Üzeri Batik Tekniği ile Çalışılmış Kupon Kumaş Örneği
(Aydoğan, 2017)

8. YENİDEN DOĞUŞ: Demir Mordanlı Ecoprinting Tekniği

Âşık olmak, sevmek, evlenmek, birlikte bir yaşam geçirmek üzere yola koyulmak; ancak sonrasında olabilecek bir takım içsel veya çevresel etkenlerle

yolları ayırıyor olmak, boşanmak ya da ölüm gibi eşleri ayrılığa iten nedenlerle karşı karşıya kalmak. Tasarımın bu aşaması, “Yeniden doğuş” olarak adlandırılmış ve bu aşamada demir mordanlı ecoprinting tekniği, vual ipek üzerine uygulanmıştır. Demir mordanlı ecoprint kullanmanın nedeni, bir kadının her ne nedenle olursa olsun ne yaşarsa yaşasın, eninde sonunda demir gibi tekrar ayağa kalkabilecek gücü kendisinde bulabilmesi, arabesk bir tabir olan “kendi küllerinden kendini yeniden yaratması” ve bu duyguyu içselleştirmesi, hayatına geçirebilmesi ve aynı zamanda bu duygusunu, yaşam yolculuğunda dokunabileceği herkese aktarabilmesi, önemli bir durum tespiti olabilir. Her gün yeni bir şeyler öğrenirken, her yaşanan deneyimden ders çıkartmak gerekliliği ve yaşanmışlıklardan ve tecrübelerden elde edilen her türlü somut ve soyut duygu ve bilgi birikimlerini çevresindekilere aktarabilme yolculuğu, belki de bir kadının kendisi için yapabileceği en doğru çıkış yolu olabilecektir.

Her şey bireyin kendinde başlayıp kendinde bittiğine göre, önce kendinle barışık ve kendini sevebilme yoluna koyulabilmek bu fikirlere katkı sağlaması açısından önemlidir. Yüksel’in (2011: 13), “her şey akar (Pantarei). Kendini bilmek ve her yönüyle kendini tanımak, biat etmek değil, özgürce düşünebilmenin yoludur. Amaç, hiçbir beklenti içerisinde olmadan gelişimin paylaşılması yoludur. Kızgınlık, dargınlık, öfke yoldaşımız değildir. Yolunuza bilinçli olarak taş koyanlara, yaşamınıza hiçbir olumlu katkısı olmayıp bir de çelme takanlara karşı alınacak tavır, onları mümkün olduğunca nötrlemek ve önemsememektir” sözleri de tezin bu aşamasında verilmek istenen fikri destekler nitelikte olabilir.

Ezoterik–inisiyatik yolun öğrencisi kendinin olması gerektiği yeri bilir ve ona ulaşabilmek için çalışır. Ezoterik yol, olgun, güçlü, erdemli ve kişilikli insanların yoludur. Hayatında mutlak iradeyi geliştirebilme ve karar verebilme gücüne haiz olabilme yoludur. Kişi aklı ile alıp yüreği ile onaylayıp vicdanı ile tartıp düşünerek verecek ve gerisi peşinden gelecektir. Yolun amacı, anlamlı bir yaşamdır. Onu hak etmek içinse kendi içimizdeki olumsuzluklarla büyük bir savaş vermemiz gerekmektedir. Bu yol, kendi kendini fethedebilmenin yoludur.

Demir mordanlı Eco Printing tekniği ile çalışılmış giysi tasarımında, bu düşünceler ifade edilmek istenmiştir.

Şekil 186. :DemirMordanlıEcoprinting Tekniğinde Kullanılmak Üzere Toplanmış Bitkilerin (Aşk Merdiveni, Zeytin, Limon, Ayva, Gül, Defne Yaprakları) MordanlanmışVual İpek Kumaş Üzerine Yerleştirilmesi

Şekil 187. : Yerleştirilmiş Bitkilerin Kumaş Yüzeyinde Üstten Görülmesi

Şekil 188. : Yerleştirilmiş Bitkilerin Üzerinin Kumaşla Kapatılması

(Bozacı, Aydoğan, Workshop, 14 Mayıs 2016 Güzelbahçe – İzmir)

Şekil 189. : Kumaş İçerisine Yerleştirilmiş Bitkilerin Tahta Çubukla Sarılması

Şekil 190. : Sarılmış Kumaşın Kaynatılması

(Bozacı, Aydoğan, Workshop, 14 Mayıs 2016 Güzelbahçe – İzmir)

Şekil 191. : DemirMordanlı Ecoprinting Tekniği ile Hazırlanmış Kupon Kumaş

Şekil 192. : DemirMordanlı Ecoprinting Tekniği ile Hazırlanmış Kupon Kumaş

(Aydoğan, 2017)

9. YAŞLILIK: Kırkyama ve Batik Teknikleri

Hermes'in, "Her parça, bütünü temsilcisidir" sözünü Yüksel (2011: 82), "parça bütüne ait olduğu müddetçe, parçadaki değişim, bütünü de değiştirir" savı ile yaşanmışlıkların her bir parçasının kadına kattığı değerlerin önemine vurgu yapmıştır.

Yaşam döngüsü içerisinde orta yaş ve ardından gelen yaşlılık süreci kaçınılmazdır. Her kadının günü geldiğinde tadacağı ve yaşayacağı bu süreç, tasarımlarda kırkyama/kırk pare (patch-work) tekniği ile anlatılmak istenilmiştir. Parça kumaşların birleştirilmesiyle oluşan kırkyama tekniği, bu tema çerçevesinde kadının yaşlılık süresince geçirdiği dönemleri betimlemektedir.

Bu giysi tasarımı için öncelikle "elma ısırığı" motifi kullanılarak bir giysi tasarlanmıştır. Klasik yöntem el dikişi ile hazırlanan elma ısırığı motifleri, diyagonal raportlama tekniğine göre çatılmıştır (birleştirme). Tasarımda "elma ısırığı" formu kullanılmasının sebebi, elmanın insan sağlığında ve yaşamsal süreçlerinde son derece faydalı bir meyve olması ve kadının yaşlanma sürecinde "elma" gibi sağlıklı besinlerle beslenmesinin kendisinde bırakacağı olumlu etkileri hatırlatmak anlamında düşünülmüştür. Hazırlanan bu kırkyama kupon kumaş, kasnağa gerilmiş ve üzerine batik tekniği ile ağaç yaş halkaları deseni muamlama (batik) ile kapatılmıştır. Çatlatma boyasına yatırılarak tek renk çalışılan düz zemin kumaşına kombin yapılmıştır. Zemin için hazırlanmış olan düz batik kumaş özellikle çizgisel çalışılmıştır. Yaşlandıkça yüzünde ve vücudunda belirginleşmeye başlayan kırışıklıkları temsil etmesi açısından bu çalışma yapılmıştır. Burada unutulmaması gerekense, kadınların çok hoşuna gitmese de bu kırışıklıkların her birisinde derin anı ve yaşanmışlıkların gizli olduğudur.

Şekil 193. : Kirkyama Tekniği İçin Hazırlanmış Elma Isırığı Motifleri
(Aydoğan, 2016)

Şekil 194. : atılmış elma ısırığı motiflerinin arkadan görüntüsü
(Aydoğan, 2016)

Şekil 195: Çatılmış Elma Isırığı Motiflerinin Önden Görüntüsü
(Aydoğan, 2017)

Şekil 196. : Batık Tekniği İçin Kasnağa Gerilmiş Elma Isırığı Motifleri ile Hazırlanmış Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2018)

Şekil 197. : Kasnağa Gerilerek Batık Tekniği ile Mumlanmış Elma Isırığı Motifli Kupon Kumaş
(Aydoğan, 2018)

Şekil 198. : Kasnağa Gerilerek Batık Tekniği ile Mumlanmış Elma Isırığı Motifli Kupon Kumaşın Tersten Görüntüsü
(Aydoğan, 2017)

Şekil 199. : Kırkyama Tekniği ile Hazırlanacak Yüzey Tasarımında Kullanılacak Zemin Kumaşın Normal Hali
(Aydoğan, 2017)

Şekil 200. : Kırkyama Tekniği ile Hazırlanacak Giysinin Zemin Kumaşına Batık Tekniğinin Uygulanması
(Aydoğan, 2017)

Şekil 201. : Batik Tekniği Uygulanmış Kupon Kumaşın Çatlatma Zemin Rengi İçin Boyaya Yatırılması

(Aydoğan, 2017)

Şekil 202. : Batik Tekniği ile Hazırlanmış (Tek Renk) Kupon Kumaşın Bitmiş Hali

(Aydoğan, 2017)

10. SAĞLIK/ ÖLÜM: Doğal Boyama (Tie-Dyeing) + Shenille (Saçaklama) +Batik

Sağlıklı olabilmek, sağlıklı yaşlanabilmek, bir kadının çalışabilme ve üretebilme aşamalarında kendine eşlik edecek en önemli kriterler arasındadır. Tasarımların bu aşamasında, sağlıklı olabilmenin yegâne unsurunun doğal beslenmek olduğu düşüncesi ile bir önceki tasarımda kullanılan elmanın devamı niteliğinde doğanın bize sunduğu bitki ve meyvelerden (kırmızı ve pembe gül yaprakları, havuç) doğal boya hazırlanmış ve tie dyeing kumaş boyama tekniği ile tülbent kumaş dikişli ve katlamalı çalışılarak renklendirilmiştir. Sağlıklı yaşlansak dahi kaçınılmaz olan hayatın son durağında kefenlenme ritüeli, batik çalışılmamış düz bir ipek tafta kumaş ile sembolize edilmiştir. Shenille (saçaklama) tekniğinde kullanılan kat kat kumaşlar defnedilen toprak katmanlarını; schenille tekniğinde kumaş yüzeyinde yapılan kesim

saçaklama yönteminde alttan çıkan renk katları ise bu yolculukta ebediyen istirahat edeceğimiz yeri simgelemektedir.

Yüksel, Ezoterik Bakış kitabında (2011: 63) “ölümü ikiye ayırmalısınız” diyerek ölüm konusuna şöyle bir açıklık getirmiştir: “Ölüm, vücudun ölümü ve ruhun bedenden ayrılışıdır. Vücut maddedir. Doğadan gelir ve işi bitince toprağa geri döner. Buna “öldü” demek doğru değildir. O sadece şekil değiştirir. Ruh, ölümsüzdür. O kendini taşıyamayacak bir bedenden zamanı gelince ayrılır ve bir başka göreve gider.”

Yüksel (2011: 66), ölüme ulaşmadan önce varlıkların üç ana gayesinin; kendini bilmek, Rabbini bilmek, tekâmül etmek olduğunu ifade etmiştir. “Çalışınız, araştırınız, öğreniniz ve okuyunuz; bu yolda ölüm korkusunun yerini ölümsüzlük düşüncesi alacaktır” (Yüksel, 2011: 67).Buradaki ölümsüzlük düşüncesinin çalışmak ve üretmek döngüsü içerisinde aranması gerektiğini savunurken İnsanın eserleriyle öldükten sonra da yaşamaya devam edebileceğini savunmaktadır. Esas olan hayat denen bu doğum ile ölüm arası süreci, yani yolu, dolu dolu yaşamak ve zamanı değerlendirmektir. Her yeni gün, güneş ile birlikte mucizevî bir şekilde yeniden doğarız. Asıl olan bu yoldur. Geldiğimiz kapı ve varacağımız kapı bilinmezliğe açılmaktadır. Schenille tekniğinde kullanılan kumaş katları aynı zamanda bu kapıları temsil etmektedir. “Ey insan! Kendine iyi bak. Yeryüzü ve gökyüzü de sendedir” (Hildegardvon Bingen), kendini iyi tanıyan, yaptıklarının ve yapacaklarının bilincinde olan kadının tasarımının bu son aşamasında, geride bırakacaklarına (yararlı ve tutarlı her şey) bir gönderme olarak düşünülebilir.

Şekil 203. : Schenille Tekniği ile Çalışılmış Bir Kupon Kumaş Örneği

(Aydoğan, 2017)

Şekil 204. : Doğal Boyalarla Tiedyeing Tekniği ile Renklendirilmiş Kupon Kumaş Örneği
(Aydoğan, 2017)

Şekil 205. : Yok Oluşu Simgelemesi Açısından Son Derce Soluk Renklerle Çalışılmış Batik Kupon Kumaş Örneği

Şekil 206. : Yok Oluşu Simgelemesi Açısından Son Derce Soluk Renklerle Çalışılmış Batik Kupon Kumaş Örneği

(Aydoğan, 2017)

3.2.2. Uygulama Aşamaları Süreç Analizi

3.2.2.1. İğneleme Yöntemiyle Prova Mankeni Üzerinde Drape Tekniği

Kupon kumaşlar şeklinde hazırlanan tasarımlar, drape tekniği ve iğneleme yöntemiyle prova mankenleri üzerinde sunuma hazır hale getirilmiştir. Kalıp çıkarma yöntemlerinden biri olan drape/drapaj, tekniği, “draper” kelimesinde türetilmiştir. Çeşitli büzgüler, pililer, verilen şekiller ve bolluklar anlamına gelen Fransızca bir sözcüktür. Ulaşılabilen kaynaklara göre M.Ö. dönemlerde yaşamış olan uygarlıklarda kadın ve erkek giyiminde, bedenlerini drapeli kumaş ve modellerle örtükleri görülmektedir. 172 giysi tasarımında drapaj tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Arkaik dönemde, Yunan giyiminde ve Klasik dönemde, İyon Kitionlarında, Roma

döneminde erkek ve kadınların giydikleri toga ve tuniklerde kumaş drapeleri büyük değer kazanmıştır file:///C:/Users/User/Downloads/727-1436-1-SM%20(1).pdf (Erişim tarihi: 28 05 2019).

Tasarımlar prova mankenleri üzerinde giysi formu verilerek hazırlanmıştır. Konsept, doku, desen, kompozisyon ve renk uyumlarına bağlı kalınarak doğal malzemelerden aksesuarlarla desteklenmiştir. Doğal malzemelerden (kurumuş sertleşmiş bitkiler vb.) çalışılan aksesuarların kullanılmasının sebebi, tasarımların kendine özgü sadece o kişiye ait tasarım olma özelliğinin yanı sıra, doğal malzemeler kullanılarak çalışılmış aksesuarların da kişisel enerjisi yükselterek bir nevi meditasyon görevine bürünmesi olabilir.

3.2.2.1. Tasarımlarda Kullanılan Malzemelerin Dökümü ve Uygulama Fotoğrafları

1. Batik Tekniği Malzemeleri
2. Avalon Tekniği Malzemeleri
3. Çamur Mordanlı Doğal Baskı (Eco Printing) Tekniği Malzemeleri
4. Feng Jiao/Dikişli Shibori Tekniği Malzemeleri
5. İğneli/Kuru Keçe Tekniği Malzemeleri
6. Kumaş Ebrusu (Marbling) Malzemeleri
7. Dijital Tekstil Baskı Tekniği Malzemeleri
8. Tepme Keçe Tekniği Malzemeleri
9. Yorganlama (Quilting) Tekniği Malzemeleri
10. Ağaç Baskı Tekniği Malzemeleri
11. Demir Mordanlı Doğal Baskı (Eco Printing) Tekniği Malzemeleri
12. Kırkyama/Kırkpare (Patchwork) Tekniği Malzemeleri

TASARIM ÜRÜN -1-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Üreme/Doğum/Bebeklik/ Çocukluk

Tasarımın adı: “VAROLUŞ”

Teknik: Batik Tekniği, Avalon Tekniği, Toprak Mordanlı Ecoprinting tekniği, Shibori (Feng Jiao-Dikişli) Tekniği, İğneli (Kuru) Keçe Tekniği

Malzemeler:

1. **Batik Tekniği Malzemeleri** (Bu teknik tüm tasarımlarda kullanılmıştır. Malzeme dökümü sadece bu teknik kullanıldığı için, TASARIM ÜRÜN -4- de verilmiştir).

2. **Avalon Tekniği Malzemeleri**

- ✓ Renkli Makara İplikleri (Kırmızı, Turuncu, Sarı, Yeşil, Lacivert)
- ✓ Suda Eriyen Tela
- ✓ Düz Dikiş makinesi

3. **Toprak/Çamur Mordanlı Eco Print Tekniği Malzemeleri**

- ✓ Pamuklu bez
- ✓ Bitkiler
- ✓ Bağlama ipi
- ✓ Nemli/Islak toprak

4. **Shibori (Feng Jiao-Dikişli) Tekniği Malzemeleri**

- ✓ İpek kumaş
- ✓ Sağlam dikiş ipliği (Kumaşı büzme aşamasında kopmaması için)
- ✓ Dikiş İğnesi

5. **İğneli (Kuru) Keçe Tekniği Malzemeleri**

- ✓ Keçe Makinesi/ipliksiz süsleme makinesi (Janome FM725)
- ✓ Keçe yünleri
- ✓ İpek Kumaş

Şekil 207. : Tasarım Ürünü -1- “VAROLUŞ”(Detay)

Şekil 208. : Tasarım Ürünü -1- “VAROLUŞ”

(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -2-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümleneleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Gençlik/Eğitim Hayatı

Tasarımın adı: “ATILIM”

Teknik: Ebru (Marbling/Kumaş Ebrusu)+İkat+Batik

Malzemeler:

1. Kumaş Ebrusu (Marbling) Malzemeleri

- ✓ Şifon kumaş
- ✓ Ebru Teknesi
- ✓ Kitre (karagen)
- ✓ Ebru Fırçaları

- ✓ Bız
- ✓ Kumaş Ebru Boyaları
- ✓ Sığır ödü
- ✓ Şap (Kumaşın önceden şaplanması için)

2. İkat Tekniği Malzemeleri

- ✓ İkat tekniği ile baskı yapılmış pamuklu kumaş

Şekil 209. : Tasarım Ürünü -2- “ATILIM”

(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -3-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: İş Hayatı

Tasarımın adı: “TEKNO”

Teknik: Dijital Tekstil Baskısı, Batik Tekniği

Malzemeler:

✓ Dijital Tekstil Baskısı Malzemeleri: Baskı yapan Dijital tekstil makinesi

Şekil 210. : Tasarım Ürünü -3- “TEKNO”

(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -4-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümleneleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Aşk Hayatı

Tasarımın adı: “HAYAL”

Teknik: Batik Tekniği

Malzemeler:

1. Batik Malzemeleri

- ✓ İpek Kumaş
- ✓ Balmumu
- ✓ Parafin
- ✓ Kasnak
- ✓ Batik cezvesi (Tjanting)
- ✓ Tüp veya ayarlanabilir elektrik ocağı
- ✓ Farklı kalınlıklarda fırçalar
- ✓ Kumaş boyaları (Pebeo: Su bazlı ipek boyası ve Deko: toz boyası)
- ✓ Raptiye
- ✓ Eldiven
- ✓ Kumaştan mumu almak için gazete kâğıdı
- ✓ Gazyağı,
- ✓ Gazyağı için kap
- ✓ Daldırma boyası için büyük kap
- ✓ Ütü
- ✓ Sirke, tuz (Fiksaj)
- ✓ Tüp
- ✓ Benmari usulü mum kaynatma kabı

Şekil 211. : Tasarım Ürünü -4- “HAYAL”
(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -5-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Evlilik, aile

Tasarımın adı: “UMUT”

Teknik: Tepme Keçe Tekniği, Yorganlama (Quilting), Batik Tekniği

Malzemeler:

1. Tepme Keçe Tekniği Malzemeleri

- ✓ Keçe yünü
- ✓ Pıtırıtlı Naylon
- ✓ Doğal (yeşil) sabunlu su
- ✓ Kalın bağlama ipi

✓ Makarna

2. Yorganlama (Quilting)Tekniği Malzemeleri

✓ Batik boyama ile hazırlanmış kupon kumaş

✓ Metraj elyaf

✓ Yorganlama için iplik

✓ Dikiş iğnesi

✓ Dikiş ipliği

✓ Düz dikiş makinesi

Şekil 212. : Tasarım Ürünü -6- “UMUT”

(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN-6-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Ayrılık

Tasarımın adı: “HÜZÜN”

Teknik: Ağaç Baskı Kalıp Tekniği (Yazmacılık), Batık Tekniği

Malzemeler:

1. Ağaç Baskı Kalıp Tekniği Malzemeleri

- ✓ Pamuklu kumaş (Tülbent)
- ✓ Çam ağacından kalıplar
- ✓ Doğal bitkisel boyalar
- ✓ Boya teknesi
- ✓ Üzerine keçe serilmiş çalışma tezgâhı

Şekil 213. : Tasarım Ürünü -6- “HÜZÜN”

(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -7-

Proje: “Ezoterik İnisiasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümleneleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Asıl Hayat

Tasarımın adı: “YENİDEN DOĞUŞ”

Teknik: Ecoprinting (Demir Mordanlı), Batik Tekniği

Malzemeler:

1. Eco Printing (Demir Mordanlı) Tekniği Malzemeleri

- ✓ Vual İpek Kumaş
- ✓ Bitkiler (aşk merdiveni, zeytin, limon, ayva, gül, defne yaprakları)
- ✓ Demir Mordan
- ✓ Tahta çubuk
- ✓ Kaynatma tenceresi
- ✓ Tüp
- ✓ Streç folyo
- ✓ Bağlamak için kalın ip

Şekil 214. : Tasarım Ürünü -7- “YENİDEN DOĞUŞ”
(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -8-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümleneleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Yaşlılık

Tasarımın adı: “DEM”

Teknik: Kırkyama/Kırkpare (Patch-work), Batik Tekniği

Malzemeler:

1. Kırkyama/Kırkpare (Patch-work) Tekniği Malzemeleri

- ✓ 4 renk poplin kumaş

- ✓ Kalıp kartonları
- ✓ Makas
- ✓ Dikiş ipliği
- ✓ Teğel ipliği
- ✓ Dikiş İğnesi
- ✓ Eskiz çizim için mulâj kâğıdı

Şekil 215. : Tasarım Ürünü -8- “DEM”
(Aydoğan, 2017)

TASARIM ÜRÜN -9-

Proje: “Ezoterik İnisiyasyon”

Tema/Konsept: “Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri”

Çıkış Noktası: Ağaç gövdesindeki “Yaş Halkaları”

Tasarımın dönemi: Sağlık/ Ölüm

Tasarımın adı: “SON”

Teknik: Tie Dyeing Tekniği, Shenille Tekniği, Batik Tekniği

Malzemeler:

1. Tie Dyeing Tekniği Malzemeleri

- ✓ Pamuklu kumaş
- ✓ Bağlama ipleri
- ✓ Kumaş boyaları (toz boya)
- ✓ Kaynatma tenceresi
- ✓ Tüp

2. Saçaklama (Shenille) Tekniği Malzemeleri

- ✓ İpek Kumaş parçaları
- ✓ Organze kumaş Parçaları
- ✓ Dikiş makinesi
- ✓ Saçaklama yapmak için fırça

Şekil 216. : Tasarım Ürünü -9- “SON”

(Aydoğan, 2017)

3.2.2.2. Tasarım Tablosu

PROJE	TEMA KONSEPT	ÇIKIŞ NOKTASI	TASARIMIN ADI	KULLANILAN TEKNİKLER	TEKNİK DETAY FOTOGRAFLARI	TASARIMIN ÖNDEN GÖRÜNÜŞÜ	TASARIMIN ARKADAN GÖRÜNÜŞÜ	TASARIMIN YANDAN GÖRÜNÜŞÜ	
Tasarım Ürünü 1	Ezoterik İnisiyasyon	Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri	Ağaç Gövdesindeki Yaş Halkaları	"VAROLUŞ"	*Bakik Tekniği, *Avalon Tekniği, *Toprak Morcanlı Doğal Baskı (ecoprinting) Tekniği, *Shibori (Feng Jiao/Dikisi) Tekniği, *İğneli/Kuru Keçe				
Tasarım Ürünü 2				"ATILIM"	*Ebu Tekniği (Nababingi), *İlat Tıkanığı, *Bakik Tekniği,				
Tasarım Ürünü 3				"TEKNO"	*Dijitali Tekstil Baskı *Bakik Tekniği				
Tasarım Ürünü 4				"HAVAL"	*Bakik Tekniği				
Tasarım Ürünü 5				"UNLU"	*Tepme Keçe, *Yoranlama (Quilting) *Bakik Tekniği				

Şekil 217. : Tasarım Tablosu

(Aydoğan, 2019)

PROJE	TEMA KONSEPT	ÇIKIŞ NOKTASI	TASARIMIN ADI	KULLANILAN TEKSTİL TEKNIĞİ	TEKNİK DETAY FOTOĞRAFLARI	TASARIMIN ÖNDEN GÖRÜNÜŞÜ	TASARIMIN ARKADAN GÖRÜNÜŞÜ	TASARIMIN YANDAN GÖRÜNÜŞÜ	
Tasarım Ürünü 6	Ezoterik İnisiyasyon	Kadının Döngüsel Çözümlenmeleri	Ağaç Gövdesindeki Yaş Halkaları	"HIZLI"	*Ağac Baskı (Yazmaçılı) *Batık Tekniği				
Tasarım Ürünü 7				"EMİDEN DOĞUŞ"	*Demir Mordanlı Eco printing tekniği				
Tasarım Ürünü 8				"DEM"	*Kırkama Tekniği *Batık Teknikleri				
Tasarım Ürünü 9				"SON"	*Doğal Boyama (Te- Dyeing) *Schenille (Sasaklama) *Batık Tekniği				

Şekil 217. : Tasarım Tablosu (devamı)

(Aydoğan, 2019)

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada Resist - dyeing tekniği (rezerve boyama tekniği) ile yapılan boyama biçimleri kategorize edilmiş, bunlardan Batik tekniği her yönüyle detaylı olarak ele alınmış, batik tekniği olarak değerlendirilen diğer kumaş boyama yöntemleri ile aynı kategoride değerlendirildiğinden, diğer kumaş boyama yöntemleri ayrı ayrı açıklanarak aralarındaki farklılıklar ortaya konulmuştur.

Günümüzde batik tekniği olarak bilinen ancak, farklı isimlerle de adlandırılan başka pek çok kumaş boyama uygulamaları yapılmaktadır, Buna göre, Dünya’da ve Türkiye’de yüz yıllardır uygulaması devam eden batik tekniği ile diğer kumaş boyama teknikleri maalesef aynı kategoride anılmaktadır.

Batik tekniği, kendine özgü çok ayrı bir çalışma tekniği olması nedeniyle, temelde diğer hiçbir kumaş boyama tekniğinde kullanılmayan bir yöntem kullanılır. Bu teknikte kullanılan balmumu ve parafin karışımının oranların ayarlanması sonucunda ortaya çıkan netice, yani kumaş yüzeyinde oluşan mermerimsi kırılmalar, başka hiçbir kumaş boyama tekniğinde görülmemektedir. Buna göre; batik tekniği hariç diğer tüm kumaş boyama tekniklerinde rezerv maddesi olarak iplik vb. materyaller kullanılmıştır. Sadece batik tekniğinde rezerve maddesi olarak balmumu ve parafin eriyiği kullanıldığı tespit edilmiştir. Balmumu ve parafin maddelerinin farklı oranlarda eritilerek kumaş yüzeyine sürülmesi ve pek çok boyama aşamalarından sonra batikli kumaş yüzeyinde meydana gelen kırılma ve çatlama oluştuğu görüntü, bu tekniğin diğer kumaş boyama yöntemlerinden ayrılan en önemli özelliğini oluşturmaktadır.

Son yıllarda farklı disiplinlere bağlı birçok sanat dalı arasında geçişler olduğu ve bu dalların bazılarının birbirlerini tamamladığı gözlemlenmektedir. Tasarımcının veya sanatçının özgünlük arayışına paralel, özgür ve duyarlı olabilme düşüncesi gerekli ve önemlidir. Tekstil ve moda tasarımında üretim ve tüketim konularına duyarlı olabilmek, özgün tasarımlara imza atabilmek ve hatta daha da ötesi unutulmaya yüz tutmuş farklı el sanatları tekniklerini gün yüzüne çıkartabilmek adına yapılabileceklerin en başında, modern tasarım yöntemlerini, sandıklarda kalmış, el emeği ve göz nuru ile çalışılmış tekniklerle-avalon, doğal baskı (eco

printing), shibori, iğneli (kuru) keçe, ebru (marbling/kumaş ebrusu), ikat, dijital tekstil baskısı, tepme keçe, ağaç baskı (yazmacılık), yorganlama(quilting), kırkyama/kırkpare (patchwork), bağlama boyama (tiedyeing) ve saçaklama (schnell)-yeryüzündeki farklı başka teknikleri (batik), ortak detaylarda birleştirerek farklı tasarımlar doğrultusunda özgün çalışmalar, uygulamalar yapılması önemlidir.

Endüstrinin ve hazır giyim sektörünün hızı karşısında insanoğlunun artık yavaşlaması gerekliliğinin sinyalleri, her geçen gün daha da görünür bir şekilde hissedilmektedir. Son zamanlarda her alanda yaşanan hızlı üretim, çabuk ve hızlı tüketim ve buna paralel tempolu hızlı yaşam ile ilgili, insanların hayatlarının nereye doğru gittiğinin sorusu, akılları bugün olduğu gibi gelecekte de meşgul edecektir. Markalaşmaların hızlı ve seri üretimine karşı gelenekli el işçiliği ve bunun beraberinde gelen zanaatkârlık, birbirini desteklediği müddetçe bu yarış ve hızı durduramasa da en azından yavaşlatabilmek adına duyarlı kişi ve kuruluşlarca gösterilmeye çalışılan bir çabadır.

Yavaş moda, ekolojik, kültürel ve sosyal çeşitliliğin sürdürülmesini desteklemekte, yeni iş modelleri konusunda da bağımsız tasarımcıları, ikinci el elbise satan yerleri, geri dönüşümcüleri, örgü dantel vb. geleneksel el işçiliğini desteklemektedir (Özmen, H. Birsen, Ö. Birsen, Erişim: 2018,44). Yavaş modada seri üretimden ziyade kişiye özel tasarımlar yapılabilmektedir. Bu ürünler daha ziyade emeğine dayalı olacağından, orijinal ve fiyatı yüksek olacaktır. Bu ürünler, menşesinde endüstri atıkları en az olan ürünlerdir. Yöresel el sanatlarına sahip çıkılması, bu tür çalışmalar yapan kişi veya kuruluşların üretime yönelik çalışmalarına imkân verilmesiyle mümkündür. Yaratılan bu imkânlar, atölyelerde sadece teorik uygulamalarla sınırlı kalmamalı, gençler pratik uygulamaya yönelik grup çalışmalarına da yönlenebilmeli, özendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Ayrıca, gelenekselliğini bozmadan farklı ve yeni tekniklerle harmanlanarak teknolojinin günümüz insanına sunduğu olanakları da kullanarak yeni tasarımlar yapılabilmesinin önü açılmalıdır. Aslını kaybetmeden çağdaş yorumlamalarıyla birlikte yeniden tasarlanarak modern tekstil ürünleri veya dekoratif amaçlı iç mekân tekstil ürünleri üzerine gidilebilmektedir. Günümüz bilişim çağının gereklerine uygun üretilen tasarımların uluslararası platformlara taşınması sağlanmalı ve böylece bu geleneksel

el sanatımızın yaşatılması ile birlikte tekstil ve moda tasarımı alanında da farklı ve özgün, kullanılabilir kumaş tasarımlara yer açılmasına vesile olunmalıdır.

Günümüz moda tasarımcılarının, bilinçli tüketicinin talepleri doğrultusunda hem çevre dostu hem geleneksel hem de kullanılabilir ürünler tasarımları önemlidir. Çalışmanın, uygulama örneklerini oluşturan batik tekniği ile farklı tekstil yüzey düzenleme yöntemlerinin uygulamalarında batik tekniği farklı tekstil manipülasyon yöntemleriyle birlikte kullanılarak, farklı tekstil yüzeyleri elde edilmeye çalışılmıştır: “Batik Tekniği Üzerine Farklı Tekstil Manipülasyonları Uygulama” ve “Farklı Manipülasyon Örnekleri Üzerine Batik Tekniği Uygulama”

şeklinde, iki farklı yöntem kullanılarak tasarımlar hazırlanmıştır. Yapılan çalışmaların istatistiksel değerlendirmeleri şu şekildedir:

Tüm kreasyonda kullanılacak zemin kumaşların, cinsine ve rengine karar verilmiştir. Burada dikkat edilen en önemli husus kullanılacak kumaşların tamamının doğal malzemeden meydana gelmiş bez (ipek tafta, vual ipek, yüzde yüz ipek kumaş veya tülbent, poplin gibi doğal elyaf) olmasına dikkat edilmiştir. Temelde tüm giysi tasarımlarında krem rengi ipek veya pamuklu kumaşlar kullanılmıştır. Burada, batik tekniğinde kullanılan materyalin doğal elyaftan dokunmuş olması esastır. Zira batik tekniğinde kullanılan ana materyal, içerisinde sentetik bir elyaf olması halinde, batik tekniğinin çatlama efektleri tam olarak yakalanamayacaktır.

Tasarımlarda farklı tekstil materyalleri ile oluşturulmuş yüzeyler ile batik tekniği arasında desen, renk, form, biçim, yan ürün gibi unsurların, birbirini takip eden belli bir düzen ve kompozisyon dâhilinde olmasına dikkat edilmiştir. Renkler hem batik boyamalarda hem de kumaş manipülasyon örneklerinde, birbirini tamamlar şekilde kullanılmıştır. Desen, temayla örtüşecek şekilde, ağaç yaş halkalarının döngüsel çözümlenmeleri şeklinde tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Tasarımlar, kalıp tekniği kullanılmadan, prova mankeni üzerinden iğneleme yöntemi ile birlikte drape tekniği kullanılarak sunuma hazır hale getirilmiştir.

Kreasyon temasına uygun olacağı düşünülen Ebru, ikat, kırkyama ve ağaç baskı (yazmacılık) teknikleri, kendine özgü uygulama yöntemleri ile hazırlanmış ve üzerlerine ebru tekniği çalışılabilecek duruma getirilmiştir. Burada elde edilen bulgular şu şekildedir:

Kumaş ebrusu çalışılmış tekstil yüzeyine batik çalışması ve sonucu: Öncelikle ebru sanatı için kullanılan tekstil materyali şifon saten olduğundan, bu yüzey üzerine batik mumu tam olarak nüfuz edememiştir. Mum yer yer yüzeyde kalmış, kumaşın tüm liflerine işlememiştir. Batik tekniğinde, balmumu ve parafin karışımının tüm yüzeye ve hatta kumaşın ters yönüne de geçmesi gerekliliği tezin birinci bölümünde detaylandırılarak anlatılmıştır. Sonuçta, bu aşamada kumaş ebrusu tekniğinde kullanılan kumaşlarda sentetik materyal karışımı olduğundan, batik çalışması için uygun olmadığı tespit edilmiştir. Ebru çalışması üzerinde batik tekniğinin genel havası bir nebze de olsa verilmiş, ancak batik tekniğinin en önemli özelliği olan çatlama görüntüsü tam olarak yakalanamamıştır.

İkat (baskı) tekniği üzerine batik çalışması ve sonucu: İkat tekniğinde üzerine ikat desen baskılı bir kumaş kullanılmıştır. Kumaşın cinsi kalın pamuklu bez olduğundan batikte kullanılan mum kumaş yüzeyine geçmiş ancak kumaş kalınlığı yüzünden batikte olması gereken naif görüntü yakalanamamıştır. Kasnak yüzünde kalan kumaş tamamen mumlanmış, kumaş çevrilerek ters tarafından da tekrar mumlanmış. Ancak burada mumlanmış yerlerin tersten de olsa tekrar mumlanması, batik tekniğinde çok fazla istenmeyen bir durumdur. Mum kumaş yüzeyinde çok kalın bir tabaka şeklinde kalırsa, çatlama boyaması yapılırken dökülebilir ve altına çok fazla batik fon boyası geçebilir.

Kırkyama/kırkpare (patchwork) tekniği üzerine batik çalışması ve sonucu: Kırkyama tekniği uygulamasında kullanılan kumaşların yüzde yüz pamuklu poplin kumaş kullanılmış, ancak kumaş ince bile olsa olması batik mumlaması yer yer tam olarak oluşmamıştır. Bunun sebebi, kırkyama tekniğinde parça kumaşların çatılması (birleştirilmesi) işlemlerinden oluşan dikiş kalınlıklarının, batik tekniğinde kullanılan balmumu ve parafin eriyiğinin bu bölgelerde kumaşa tam manasıyla geçmesine engel olmuştur.

Ağaç baskı (yazmacılık) tekniği üzerine batik çalışması ve sonucu: Ağaç baskı (yazmacılık) tekniğinde desenlenmiş motiflerin üzeri fırça tekniği ile mumlanmış. Bu motiflerin baskısında kullanılan boyanın zeri balmumu ve parafin eriyiği ile kapatılmaya çalışılmıştır. Bu uygulamalar, tülbent kumaş üzerinde yapıldığından bezin ince olması sebebiyle rahat çalışılmıştır. Tjanting batik kepçesi

motif kenarlarına iki mm. den kontur çekilmiş, boşta kalan tüm alanlar döngüsel ağaç yaş halkaları deseni verilecek şekilde balmumu ve parafin karışımı ile kapatılmıştır. Tülbent bezinin pamuklu, ince ve geçirgen olması sebebiyle tjanting batik kepeesi ve fırça tekniği çalışması, yeterince olmasa da uygulanabilmiştir.

Bu dört teknikte de (ebru, ikat, kırkyama ve ahşap baskı) mumlama yapılmıştır. Fırça ile yapılan mumlama esnasında kumaş kalınlığı ve/veya kumaş cinsinin doğal elyaftan olmaması durumları, bu tekniğin uygulamasını zorlaştırmaktadır. Burada batik kepeesi olarak bilinen Tjanting aleti sadece ağaç baskı tekniğinde kullanılabilmiştir. Bu aletin sadece bu yüzeyde kullanılabilmiş olmasının sebebi, tjanting kepeesinin mum akıtılan ağızlığının çok ince olması ve kumaş kalınlığından dolayı kontur çalışmasının düzgün yapılamamış olması önemlidir.

Kreasyonun diğer hikâyelerinde batik tekniği tek başına veya tekstil manipülasyon teknikleri ile birlikte kullanılmıştır. Schenille (saçaklama) tekniği gibi tiftmesinin uygun düştüğü sentetik kumaşlarla çalışılmış farklı tekstil manipülasyon yüzeyleri üzerinde batik uygulaması yapılmamıştır. Bu giysi tasarımlarında temaya uygun çalışılan batik kupon parçaları ile giysi tasarımları desteklenmiştir.

Sonuç olarak denilebilir ki; Batik, kendine özgü çalışma prensipleri olan çok özel bir kumaş desenleme, boyama/reklendirme tekniğidir. Kullanılan özel kontur kepeelerinden (tjanting), kullanılacak tekstil materyalinin cinsine ve boyama aşamalarında süregelen işlem basamaklarının detaylılığına kadar, çok uzun ve meşakkatli uğraşlar gerektiren bir tekniktir. Farklı tekstil yüzeyleri üzerinde çalışılmış batik tekniğinin en iyi sonuç veren tekstil yüzeyinin vual ipek ve yüzde yüz ipek kumaş olduğu kanaatine varılmıştır. Bunun sebebi, bu iki özel kumaş yüzeyinin batik çalışması yapılabilmesine çok uygun düştüğü belirlenmiştir. Kumaş yüzeyinin az da olsa pürüzlü, tuşeli (dokulu) olması, batik tekniğinin rahat çalışılabilmesine engel teşkil ettiği görülmüştür. Ayrıca poplin, pazen, tülbent, Amerikan bezi gibi yüzeyler üzerinde batik çalışması yapılabilse bile, bu tekstil materyali yüzeylerinin ipek kumaş yüzeyindeki gibi geçirgenliğinin olmaması sebebiyle görüntü efektinin çok iyi olmayacağı tespit edilmiştir.

Böylece bu araştırma sonucunda, batik tekniğinde kullanılacak tekstil yüzeylerinin kökenlerinin, bu tekniğin görselliği ve kullanılabilirliği (tuşesi/yumuşaklığı) açısından son derece önem arz ettiği, doğru bir çıkarım olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AYDOĞAN, M. (2018), **Temel Sanat Eğitimi/Tekstil ve Moda Tasarımı**, Adeon Yayıncılık, İstanbul.

ATALAYER, G. (1997). **Anadolu Dokumacılığında İkat Geleneği ve Çağdaş Bir Yaklaşım**, Ankara.

BABAYİĞİT T. (2013), **Batik Sanatı**, İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

BACH M. (1997), **Bunte Batik (Alte Kunst- neues Hobby)**, Printed in Italy, Stuttgart, Franckh.

BAKER, WALTER D., BAKER, I. S. (1920). **Batik and Other Pattern Dyeing**. Atkinson, Mentzer&Company, Chicago.

BAL A.A. (2009), **Gülsün Erbil “Sır döngü”**, Mas Matbaacılık, İstanbul.

BARUTÇUGİL, H. (2001). **Suyun Rüyası Ebru**, Ebristan Yayınları, İstanbul.

BARUTÇUGİL, H. (2003). **Ebristanbul**, Ebristan Yayınları, İstanbul.

BARUTÇUGİL, H. (2007). **Türklerin Ebru Sanatı**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

BAŞAR, F. (2000). **Türk Ebru Sanatı**, Gözen Yayınları, İstanbul.

BEDÜK G.(1992), **Türkiye İş Bankası, Kültür ve Sanat, Malatya Özel Sayısı**, Tisamat Basım Sanayii, Ankara.

BOWEN M. (1974), **Designing With Dye Resists Batik And Tie-And-Dye**, Stephen Hope Books, London.

BOWLES M., ISSAC C., (2007), **“Dijital Tekstil Tasarımı”**, Kerasus Yayınları, İstanbul.

BOZACI B. (2016). **Eco Printing Wokshop**,14 Mayıs, (Sözlü Kaynak), Güzelbahçe – İzmir.

BOZACI B. (2017). **Doğanın Şarkısı**, Ekolojik Baskı, Bitkisel Baskı, Katalog, İstanbul.

BUMİN G., ÇAVDAR T., ETİKE S., (2003). **Sanat Eğitimcisi Prof. Ülker “Okçuoğlu” Muncuk’a Armağan**, Odak Ofset, Ankara.

CREATIVE QUILTING, (1993), **Eighteen Easy And Innovative Projets With Step- by-Step Tecniques**, J. B. Fairfax Press Pty Limited, Secaucus, New Jersey.

DERMAN, U. (1994). **Ebrunun Yapılışı ve Çeşitleri**. Bilim ve Teknik, Ankara.

DEYRUP A. (1974), **Tie Dyeing And Batik**, Printed in the United States Of America, Garden City, New York.

DUMAN, M. (2007). **Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı**, Heyamola Yayınları, İstanbul.

DURAN, K. (1985). **Dokusuz Tekstil Yüzeyleri ve Makineleri**, Cilt 1, E.Ü. Mühendislik Fakültesi, Bornova, İzmir.

ECZACIBAŞI, N. F. (1997). **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, Yem Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları) İstanbul.

ELHAN, S. (1998). **Türk Ebru Sanatı**, Murat Kitap ve Basım Yayınevi, Ankara.

ERGÜR, A. (2002). **Tekstil Terimleri Sözlüğü**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

EROĞLU, Ö. (2003). **Resim Sanatı Sözlüğü**, Öke Yayınevi Sanat Dizisi No.4, İstanbul.

FUNDA, T. (2007). **Ebru Kelimesi Üzerine**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

GAST A, (1981), **Batik, Leicht Gemacht**, Falken Verlag .

GÖKAYDIN N. (1996), “ **Kumaş Desenlemede Yaratıcı Çalışmalar**”, Gazi Üniversitesi Yayın no. 26, Gazi Eğitim Fakültesi Yayın No. 213, Ankara.

GÖKAYDIN N., (2002), **Eğitim, Temel Sanat Eğitimi**, Sanat Eğitimi Öğretim Sistemi ve Bilgi Kapsamı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 3669, Bilim ve Kültür Eserleri Serisi Ankara.

GÖKTAŞ, U. (1987). **Ebru Terimleri Sözlüğü**, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul.

GÖLPINARLI, A. (1970). **Mevlâna Celeleddin-i Rumi, Divan-ı Kebir (Seçmeler)**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul,

HENGE R. (1988), **Neue Zauberhafte Seidenmalerei**, Falken Verlag GmbH, 6272 Niedernhausen/Ts.

ILGAZ Y. (1991), “**Batik Sanatı**”, Dilem Yayınevi, İstanbul.

JAMESON N.(1970), **Batik For Beginners**, Studio Vista, Watson- Guptill Publications New York.

JAMESON N., HIRST SMİTH A. (1976), **Tie-Dye, Batik En Kaarsen Maken (in woord en beeld) Bruna**, Studio Vista.

KARADAĞ, R. (2007). **Doğal Boyamacılık, Dösim**, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü, Ankara.

KAYA R. (1978), (Akbank Yayınları Ltd Şti. adına), **Türkiyemiz Sanat Dergisi**, Apa Ofset Basımevi, İstanbul.

KAYA R. (1988), **Türk Yazmacılık Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

KENNEDY J., VARRAL J. (1994), **Fabric Painting**, British Library, London.

KIRIŞOĞLU, O. T. (1991). **Sanatta eğitim, görmek, anlamak, yaratmak**. Eğitim Kitabevi. Ankara.

KÖKLÜ, H. (2002). **El İşlemeleri**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

MEILACH D.Z. (1973), **Contemporary Batik And Tie-Dye (Methods/Inspiration/Dyes)**, Crown Publishers, Inc., New York.

NEA S. (1970), **Batik Designe-Materials-Technique**, Sweden.

- OKÇUOĞLU Ü. M., (2000). **Batik** (Katalog), Dizgi Tasarım, Ankara.
- ÖRNEK, S.V. (1932). **Budunbilim Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları 338, Ankara.
- ÖZARSLAN S. (2001), **Geleneksel Sanatlarımızdan Kırkpere Parça Birleştirme**, TC. Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri Yayınları/2576, Sanat Eserleri Dizisi/311, Ankara.
- ÖZDAMAR, M. (2007). **Ebru'nun Gizem Seyri**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- ÖZDENGÜL, F. (2005). **Rumi ve Aşkın Terapi**, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya.
- ÖZEMRE, A.Y. (2007). **Üsküdar'da Ebru Sanatı**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- ROLLINS J. (1992), **Country Crafts / Quilting**, Crescent Books, Newyork, Avenel, New Jersey.
- ROOJEN V. P. (1993). **Batik Designe**, The Pepin Press, Amsterdam.
- ROOJEN V. P. (2002). **Batik Patterns**, The Pepin Press, Amsterdam.
- SEIVEWRIGHT S. (2013) “**Moda Tasarımında Araştırma ve Tasarım**”, Literatür Yayınları 681, İstanbul.
- SÖZEN M.,TANYELİ U. (2001), “**Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**”, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- SÜRÜR A. (1986), **Türkiyemiz Sanat Dergisi**, Akbank Yayınları, Apa Ofset Basımevi, İstanbul.
- TEKER (2015), **Mekanik Rezerv Boyama Teknikleri**. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Antalya
- TODMAN T. (1993), **Kreative Quilting**, J. B. Fairfax Pres Pty Ltd., Secaucus, New Jersey.

TÜRKER, K. (1996). **Ağaç Baskı Tokat Yazmaları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

YÜKSEL B. (2011). **Kendini Bilmek Yolculuğu ve Ezoterik Bakış**, Arkadaş Yayınları, Ankara.

Tezler

ÇİĞDEM N. (1985/1986). **Batik Teknikleri Pratik El Kitabı**, MSÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ASD, Yüksek Lisans.

KIRMIZI G. M. (1995), **Giyilebilir Sanat Bağlamında Gelenekselden Güncel'e Shibori Tekniği Uygulamaları**, Lisans Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi G. S. F. Tekstil Bölümü Tekstil A.S.D.

OYMAN, N. R. (1985), **İpek Üzerine Yersel Renklendirme**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uygulamalı Sanatlar, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

SARI, S. (2014). **Kişiyeye Özel Moda Tasarımında Dijital Baskı Tasarım Süreci**, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul.

ŞAHİN B. (2017), **Denim Üretimi – Kalite**, Mayıs T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü Yüksek Lisans (Sunum).

TEKER (2016), **Rezerve Boyama Tekniği ile İndigo, Kök Boya, Kekik Posasının Giysi Koleksiyonunda Kullanılması**, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Sanatta Yeterlilik Tezi, Antalya.

UZUNCA, G. (2012).**Ebru Sanatının Tekstilde Kullanımı**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El Sanatları Ana Bilim Dalı, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Haziran, Ankara.

Makaleler

AKPINARLI F. BULAT F. (2016). “Tekstil Yüzeylerinin Manipülasyonu ve Dijital Transfer Baskı Denemeleri”, **Motif Akademi Halkbilimi Dergisi** / Cilt:9, Sayı:17

ALPAT F.E. (2012). “Yavaş Moda Nedir?”, **Akdeniz Sanat Dergisi, I. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu Bildirileri Özel Sayı II**, “Yeşil Tekstil, Yavaş Moda”, Kasım, Antalya.

AMANJANI S., (2012), “Tekstil Tasarımında Yaratıcı Bir Yöntem Olarak Geleneksel Bir Tekniğin Geliştirilmesi ve Özgün Uygulamaları” <https://dergipark.org.tr/download/article-file/275329> (Erişim: 18.06.2018)

ARAL, S. ÖZKAN, N. (2006) “Malatya’da Bervanik Baskısı ve Giysilere Yansıması”, **Denizli I. El Sanatları Kongresi**, Denizli

ARSLAN BİR H. (2011). “Doğrudan Eylem Hareketi” Olarak Greenpeace (Yeşil Barış) **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:23, ss.247-258, Mayıs.

ATAK H, TAŞTAN N. (2012), “Romantik İlişkiler ve Aşk”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, www.capps.org.

AYDOĞAN BAYRAM M., (2017), “Eco Printing Tekniği İle Çevre Dostu Ekolojik Tekstil Baskısı” II. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu Kapsamında Yapılacak Olan “**Doğal Boya Sempozyumu – Çalıştayı – Sergisi**” 10-12 Mayıs, 2017, Antalya.

BALKIŞ M., AĞAÇ S., (2017). “Işık Yayan Akıllı Giysiler ve Moda”, **Illuminated Smart Clothes And Fashion**, The Journal of Academic Social Science Studies.

BEDÜK S.YILDIZ Ş. (2019). ”Giysi Tasarımında Drapaj”, **Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi**, Konya, <file:///C:/Users/User/Downloads/727-1436-1-SM.pdf> (Erişim: 28 05 2019)

ERCİVAN G. B. (2017), “Rezerve Boyalı Tekstillerin Gelenekten Modern Tekstil Tasarımları ve Uygulamalarına Dönüşüm Süreci”, **Yedi Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi**, Sayı:17

ERCİVAN G.B. (2007). “Batik Tekniği ve Günümüzdeki Durumu”, Dokuz Eylül Üniversitesi, **G. S. F. Tekstil Maraton**, Eylül – Ekim, İstanbul.

HALAÇELİ H. (2011), “Dokuma- Sıkıştırma-Rezerve Boyama Tekniği ile Kumaş Yüzeylerinde Üç Boyutluluk Araştırmaları”. <http://dergi.tekstilvemuhendis.org.tr/article/view/5000000403> (Erişim: 26, 07.2018)

KURTOĞLU N. Şenol D. (2004). “Tekstil ve Ekolojiye Genel Bakış, Karsinojen ve Alerjik Etki Yapabilen Tekstil Kimyasalları”, **KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi**, 7(1).

OYMAN, N. R. (2012), “Üç Boyutlu Heykelsi Tekstiller“, **I. Uluslararası İstanbul Tekstil Sanatı –Tasarımı Sempozyumu**, Marmara Üniversitesi, Sultanahmet Rektörlük Binası, İstanbul, <http://rengin35.blogspot.com.tr/2012/11/uc-boyutlu-heykelsi-tekstiller.html> (Erişim: 12.07.2018)

SEVİNÇ B. OYMAN N.R. (2016), “Keçe Üzerine Farklı Düzey Düzenleme Teknikleri ile Giyilebilir Sanat Ürünleri”, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 13

SÜRMEİLİ K. (2012), “Dada Hareketinden Kavramsal Sanata”, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**.

TEKER M. S. (2015). “Kapatma Maddesi ile Rezerve Boyama Teknikleri”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 18, Aralık

TURKISH STUDIES, (2011). “International Periodical For The Languages”, **Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 6/1 Winter, p. 1931-1939, Turkey.

UYSAL E. A, TEKER, M. (2012). “Estetik Ebru Projesi”, **Akdeniz Sanat Dergisi**, Cilt 5, Sayı:10, Antalya.

YAYAN, ERTÜRK, (2012), “Sanat Eğitimi ve Batik“, **Batman University International Participated Science and Culture Symposium**, 18-20 April, Batman

İnternet Kaynakları

(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html>),(Erişim tarihi: 02.05.2018)

(<http://www.pantonekatalogu.com/PANTONE-TPX-TCX.html>)(22.02.2018).

(<http://www.tipacilar.com/dendrokronoloji-agac-halkalarininbizeanlattiklari/>)
(19 Ocak 2017).

(<https://okuryazarlar.tumblr.com/post/71884011661> (28.05.2019).

(<https://www.google.com/search?q=ülker+okçuoğlu+muncuk+videosu&tbm=isch&so> (Erişim tarihi: 12.05.2016).

[file:///C:/Users/User/Downloads/727-1436-1-SM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/727-1436-1-SM%20(1).pdf) (28 05 2019).

http://batikkkk.blogspot.com.tr/2010/09/t-this-picture-shows-some-of-tools_06.html, (12 Haziran 2018)

<http://foto.internetara.com/shibori> (26 Nisan 2017)

<http://gezgindergi.com/bir-asya-oykusu-renklerin-yazi-dili-batik/> (8 Mayıs 2019)

<http://safran55.blogspot.com/2011/01/safran-crocus-sativus.html> (27 Ocak 2018)

<http://sonkelimeler.blogspot.com/2010/08/tokat-yazmasi.html> (10 Mayıs 2019)

<http://tiedyejudy.blogspot.com.tr/p/soy-wax-batik-instructions-by-judy-sall.html> (29 Ocak 2017)

<http://tr.pebeo.com/Loisirs-creatifs/Peinture-sur-tissus-Setacolor-et-setasilk/Auxiliaires-Setasilk-pour-la-soie> (17 Mayıs 2018)

<http://worthitevents.blogspot.com/2014/06/tie-dye-your-summer.html>, (16 Mayıs 2018)

<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html> (2 Mayıs 2018)

<http://www.atalayer.com/gunayatalayer/ikat.html> (10 Mayıs 2019)

<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/> (10 Mayıs 2019)

<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/> (10 Mayıs 2019)

<http://www.bystephanielynn.com/2015/06/tie-dye-folding-techniques-16-vibrant-tie-dye-patterns-tiedyeyoursummer.html> (14 Mayıs 2019)

<http://www.geleneksel-eburu.com>, Erişim tarihi: 18.6.2018).

<http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/dijital-tekstil-baski.html>,
(18.05.2019).

<http://www.tipacilar.com/dendrokronoloji-agac-halkalarinin-bize-anlattiklari/>,
(19.01.2017)

<https://10marifet.org/yazi/eddingle-kot-kumasindan-organizer-boyama/>,
(Erişim:07.05.2019)

<https://artssake.tumblr.com/post/228525758797> (13 Mart 2017)

<https://deskgram.net/explore/tags/d%C3%BCnyan%C4%B1n%C3%BClkeleri>
(9 Mayıs 2019)

<https://docplayer.biz.tr/5621421-Brnc-bolum-1-shibori.html> (Erişim tarihi:
30.05.2019):

<https://doctorsamurai.wordpress.com> (5 Eylül 2018)

<https://doctorsamurai.wordpress.com> (5 Eylül 2018)

<https://hthayat.haberturk.com>, (15 Mart 2017)

<https://kids.kiddle.co/Batik>(8 Mayıs 2019)

<https://kobi-line.org/2014/03/06/ipek-kozasi-is-umudu-oldu/>, (8 Mayıs 2018)

<https://pixers.com.tr/posterler/beyaz-ipek-kumas-arka-plan-45425495>, (17
Mayıs 2019)

<https://tr.pinterest.com/pin/102527328993052413/> (5 Şubat 2019)

<https://tr.pinterest.com/pin/135882113733674884/>, (16 Mayıs 2017)

<https://tr.pinterest.com/pin/136585801172853751/> (4 Mayıs 2019)

<https://tr.pinterest.com/pin/162411130298160494/>(6 Mayıs 2018)

<https://tr.pinterest.com/pin/182888434846412146/>, 6 Mayıs 2019

<https://tr.pinterest.com/pin/186547609536068204/> (14 Mayıs 2019)

<https://tr.pinterest.com/pin/231653974554244370/> (17 Mayıs 2017)

<https://tr.pinterest.com/pin/236790892894055851/>(10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/240590805076478068/> (11 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/247557310737998841/> (30.05.2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/259097784783050261/> (9 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/28640147609336768/> (10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/293719206928748514/> (28 Mart 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/299419075196219959/>(15 Mart 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/319474167301018343/> (8 Mayıs 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/351351208398748020/>, (7 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/361906520045448880/>(10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/365073113540589436/> (07 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/370772981810362515/> (10 Ocak 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/377809856214089612/>(23 Haziran 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/397020523392012412/> (5 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/400890804329622336/>16 Nisan 2018
<https://tr.pinterest.com/pin/40954677834140889/>, (18 Mayıs 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/412009065898092572/> (7 Mart 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/430797520577359019/>, (23 Haziran 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/447967494175998639/> (16 Mayıs 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/450711875191237021/>, (7 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/454511787380451058/> (16 Mart 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/465630048960241714/> (9 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/491385009340045770/> (7 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/501166264766582773/> (10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/501166264766582773/>(10 Mayıs 2019)

<https://tr.pinterest.com/pin/513551163755657995/> (10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/518688082078707726/> (8 Ocak 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/528469337494648913/> (30.05.2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/531706299730738177/> (10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691171317433/> (16 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691173117526/> (8 Ocak 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691173324376/>, (16 Haziran 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691174579546/> (16 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691179161732/> (19 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691171255634/>, (19 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/559642691183226011/> (3 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/575968239839514921/> (20 Haziran 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/575968239839514921/> (20 Haziran 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/575968239839514921/> (19 Haziran 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/58828338859593140/?lp=true> (07 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/592504894706301038/>(10 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/617345061400521975/> (8 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/672725263066422271/>(6 Mayıs 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/675891856554671547/> (11 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/739997782495639190/>(07 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/74239093844397355/>, (7 Mart 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/775533998311154187/> (8 Ocak 2017)
<https://tr.pinterest.com/pin/796081671604599408/> (3 Ocak 2018)
<https://tr.pinterest.com/pin/831336412442905201/> (14 Mayıs 2019)
<https://tr.pinterest.com/pin/97671885638328435/> (10 Mayıs 2019)

<https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-markets-indonesia-15567>(5 Eylül 2018)

<https://tur.worldtourismgroup.com/10-best-markets-indonesia-15567>(5 Eylül 2018)

<https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/endonezyada-batik-kiyafet-yapimi/0/78374>, (AgoesRudianto-Anadolu Ajansı, Erişim Tarihi: 13.03.2014).

https://www.academia.edu/6541159/DADA_HAREKET%C4%B0NDEN_KAVRAMSAL_SANATA-Kader_S%C3%BCrmeli

<https://www.anansevillage.com/products/african-wax-batik-828> (28 Ocak 2017)

<https://www.ankasanat.com/deka-batik-l-toz-kumas-boyasi>, (8 Mayıs 2019)

<https://www.bizevdeyokuz.com/ubud/> (8 Mayıs 2019)

<https://www.derstekstil.name.tr/dogal-lifler/bitkisel-lifler/pamuk-elyafi.html>, (8 Mayıs 2018)

<https://www.elisewagner.com/purchasewax/collagraph-white>, (7 Mart 2017)

<https://www.etsy.com/listing> (26 Nisan 2017)

<https://www.flickr.com/photos/stewiedewie/6136986867/>(23 Haziran 2018)

<https://www.google.com> (12 Haziran 2018)

<https://www.google.com> (26 Nisan 2018)

<https://www.google.com/search> (25 Mart 2018)

<https://www.google.com/search.Bruguera+botanik>(10 Mayıs 2019)

<https://www.google.com/search.Bruguera+botanik>(10 Mayıs 2019)

https://www.kumasfabrik.com/beyaz_poplin_kumas, (17 Mayıs 2019)

<https://www.lelong.com.my/tjanting-batik>, (19 Haziran 2018)

<https://www.umraniyehobisanat.com/urun/viktoria-toz-kumas-boyasi-49-civit-mavi>, (8 Mayıs 2019)

<https://www.wasschilderijen.nl/winkel/de-encaustic-styler-met-hulpstukjes/batikpen-tjanting/>, (16. Temmuz 2018)

<https://www.zibbet.com> (25 Nisan 2018)

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yılı : 1967
Doğum Yeri : KARS
Sabit Telefon : 242. 735 73 91 - 8136
242. 735 73 92

Faks : 242. 735 71 30

E-Posta Adresi : maydogan@akdeniz.edu.tr

www.maydoganart@hotmail.com

Web Adresi : <http://www.mineaydogan.com>

Posta Adresi :

Akdeniz Ün. Serik Gülsün-Süleyman Süral MYO Merkez Mah. 2191 Sok. No:2
PK:07500 Serik /ANTALYA

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans, SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ, GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, 2013---

Lisans, MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ, GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ, Uygulamalı Sanatlar Bölümü / Tekstil Ana Sanat Dalı, 1985-1990

YAPTIĞI TEZLER

Yüksek Lisans, ""TEKSTİLDE SÜSLEME" ", AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı Mayıs, 2003.

SERTİFİKALAR

Yaşamartı, "İletişimde Sadelik: Etkin Dinleme ve Doğru Yorumlama", Antalya Konyaaltı Belediyesi Nazım Hikmet Fuar ve Kongre Merkezi, 2018

Attended The Yaşamartı Personal Development Summit Sesssion; "Motivasyon ve Yönetim Teknikleri", Antalya Konyaaltı Belediyesi Nazım Hikmet Fuar ve Kongre Merkezi, 2018

Attended The Yaşamartı Personal Development Summit Sesssion; "İyi Hissetmeyi Seç", Antalya Konyaaltı Belediyesi Nazım Hikmet Fuar ve Kongre Merkezi, 2018

İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Programı, Akdeniz Üniversitesi - Rektörlük, 2018

Attended The Yaşamartı Personal Development Summit Sesssion;"Bilginin Gücü", Antalya Konyaaltı Belediyesi Nazım Hikmet Fuar ve Kongre Merkezi, 2018

Eco Printing (Üç Boyutlu Ekolojik Baskı Çalışması), Bahar Bozacı Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 2017

Eco Printing (Ekolojik Baskı Çalışması), Bahar Bozacı, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 2016

Bologna Sürecinde Program Yeterlilikleri ve Ders Kazanımları, Akdeniz Üniversitesi, 2012

TÜBİTAK Bilgilendirme ve Eğitim Semineri, Akdeniz Üniversitesi, 2012

Akdeniz Üniversitesi 2. Akdeniz Kalite Sempozyumu, Akdeniz Üni., 2012

Mülakat Eğitimi, Akdeniz Üniversitesi, 2009

Yabancı Dil Kursu (İleri), Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Antalya Azize Kahraman HEM, 2008

Maske (Kukla, Heykel) Uygulama Teknikleri, Atölye CURCUNABAZ (özel kurs-İstanbul), 2006 Geleneksel Türk Ebru Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2004 Bilgisayar Meslek Dalı Eğitim Programı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müd. Antalya Azize Kahraman HEM, 2003

Giyim Tekniği, Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Antalya Azize Kahraman HEM, 2003

Öğretmenlik Mesleki Eğitim Programı (Pedagojik Formasyon), Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 1997

Yabancı Dil Kursu (Temel), Milli Eğitim Bakanlığı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Antalya Azize Kahraman HEM, 1997

AKADEMİK UNVANLAR/GÖREVLER

Ögr. Gör., AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, Serik Gülsün Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu, 2002 - Devam Ediyor MESLEKİ VE İDARİ DENEYİM

Program Koordinatörü, AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Serik Gülsün-Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, 27.12.2002 - Devam Ediyor

Resim-Desen-Kumaş Boyama-Batik Eğitimcisi, AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Resim ve El Sanatları Kulübü, 01.10.2002 - 27.03.2003

Akademiye hazırlık kurs öğretmenliği, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mezunları Derneği, Mimarlar Odası / Antalya Desen - Tasarım departmanı, Desen - Tasarım departmanı, 04.01.1998 - 01.09.1999 Model / Desen / Tasarım Departmanı Bölüm sorumlusu, MEM Spor Giyim Ltd. Şt. Merter /Keresteciler - İstanbul. Tasarım departmanı, Tasarım departmanı, 03.01.1993 - 29.06.1995

Desinatör, Stilist, QUİKSİLVİR Tekstil (Promar A.Ş.), Güneşliköy - İstanbul. Tasarım departmanı, Tasarım departmanı, 29.12.1991 - 30.12.1993

Stilist yardımcısı, İPAŞ Tekstil Konfeksiyon A.Ş. Ambarlı, İstanbul. Tasarım departmanı, Tasarım departmanı, 01.01.1990 - 26.12.1991

Desinatör, QUARTED Ajans, Nişantaşı, İstanbul. Tasarım departmanı, Tasarım departmanı, 29.12.1988 - 31.12.1989

Serbest grafik ve tekstil tasarım çalışmaları.(Metraj ve pano desen tasarımları)., Kapalıçarşı, Merter, Zeytinburnu Baskı Atölyeleri Tasarım departmanı, Tasarım departmanı, 22.06.1986 - 25.12.1988

ARAŞTIRMA ALANLARI

Güzel Sanatlar Plastik Sanatlar Uygulamalı Sanatlar Tekstil ve Moda Tasarımı Geleneksel Türk El Sanatları Sahne ve Görüntü Sanatları Sanat ve Tasarım Çalışmaları Baskı Sanatları Tekstil Tasarımı

Tekstil ve Moda Tasarımı, Sanat ve Tasarım, Uygulamalı Sanatlar, Tasarım Çalışmaları

KİTAP VEYA KİTAPLARDA BÖLÜMLER

Aydoğan Bayram M., "Temel Sanat Eğitimi Tekstil ve Moda Tasarımı", Adeon Yayıncılık Danışmanlık Pazarlama Tic.ve San. Alternatif Yayınları, ANKARA, 2018

Aydoğan M., "Moda İllüstrasyonu (Fashion Illustration)", İllüstrasyon, Illustration, Çam A. T., Ed., Alternatif Yayıncılık San. Ve Tic. Ltd. Şti., İSTANBUL, ss.404-414-, 2012

HAKEMLİ KONGRE/SEMPOZYUM BİLDİRİ KİTAPLARINDA YER ALAN YAYINLAR

Erdem R., Aydoğan Bayram M., Bilge G., "Ekolojik Baskı Yöntemiyle Kumaşların Renklendirilmesi", 2. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu (Doğal Boyama), ANTALYA, TÜRKİYE, 10-12 Mayıs 2017, pp.213-216

Aydoğan Bayram M., "Eco Printing Tekniği ile Çevre Dostu Ekolojik Tekstil Baskısı", 2. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu (Doğal Boya Sempozyumu Çalıştayı-Sergisi), ANTALYA, TÜRKİYE, 10-17 Mayıs 2017, pp.163-170

Erdem R., Aydoğan M., Sancak E., Erdem Ö., "Elektromanyetik Dalgaları Engellenen Hamile Kıyafeti Tasarımı", VIII. International R&D Brokerage Event, BURSA, TÜRKİYE, 12-13 Mayıs 2016, pp.21-21

Aydoğan M., "Çözümlenmiş Boyamalı Batık Sanatı Ve İkat Dokumaları ", III. Yöresel Ürünler Sempozyumu Ve Kültür Sanat Etkinlikleri, ANTALYA, TÜRKİYE, 13-15 Kasım 2014, ss.394-404

Aydoğan M., ""Yazmacılık ve Batık Sanatında Karşılaştırmalı Desenleme ve Renklendirme Tekniği"", 1. Uluslararası Türk Sanatları Sempozyumu ve Sanat Çalıştayı, KONYA, TÜRKİYE, 8-9 Kasım 2012, ss.335-341

Aydoğan M., ""Gül'ün, Türk Minyatür Sanatındaki Tasvirlerinden ve Doğadan Yola Çıkılarak Yorumlanması, Stilizesi ve Batık Sanatı'nda Kullanımı", Her yönüyle Gül Sempozyumu, ISPARTA, TÜRKİYE, 7-9 Haziran 2012, cilt.1, no.1, ss.18-18.

Aydoğan M., "MİNYATÜR/MINIATURE", "Güzel Sanatlar Etkinlikleri Sempozyumu" Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği kapsamında düzenlenen , ANTALYA, TÜRKİYE, 5-10 Mayıs 2008, cilt.1, ss.89-91

DİĞER YAYINLAR/ANSİKLOPEDİDE YAZILAN KONULAR

Aydoğan M., " Levni'nin Minyatür Çalışmaları", Sanat Eserleri ve Küğ / sanateserlerivemuzik.tripod.com/id24.html,Müziklopedi - Tripod,, ss.7, 2007

DESTEKLENEN PROJELER

"BATİK TEKNİĞİNİN FARKLI TEKSTİL YÜZEY DÜZENLEME YÖNTEMLERİYLE KULLANIMI VE UYGULAMALARI", BAP Y. Lisans, 4533-YLI-15, Araştırmacı, 2013--

VERDİĞİ DERSLER

Moda Aksesuar Tasarımı, Ön Lisans, 2013-2014

Moda Tasarımı II, Ön Lisans, 2013-2014

Moda Resmi, Ön Lisans, 2011-2012

Moda Pazarlama, Ön Lisans, 2011-2012

Moda Eğilimleri, Ön Lisans, 2011-2012

Moda ve Giysi Tarihi, Ön Lisans, 2009-2010

Tekstilde Yüzey Tasarımı, Ön Lisans, 2010-2011

Tekstilde El Sanatları Uygulamaları, Ön Lisans, 2010-2011

Eser İnceleme, Ön Lisans, 2006-2007

Giysi Süsleme Teknikleri, Ön Lisans, 2010-2011

Genel Boyama Teknikleri, Ön Lisans, 2006-2007

Moda Tasarımı I, Ön Lisans, 2013-2014

Temel Sanat Eğitimi I-II, Ön Lisans, 2013-2014

Moda Resmi ve İllüstrasyonu, Ön Lisans, 2013-2014

Mesleki Teknik Çizim, Ön Lisans, 2013-2014

Kostüm Tasarımı I- II, Ön Lisans, 2006-2007

Kostüm Aksesuar Tasarımı, Ön Lisans, 2006-2007
Anatomi, Ön Lisans, 2006-2007
Estetik Anatomi, , Ön Lisans, 2006-2007
Konfeksiyon Üretim Teknolojisi, Ön Lisans, 2012-2013
Kalıp çıkarma, Ön Lisans, 2007-2008
Konfeksiyon Malzeme Bilgisi ve Analizi, , Ön Lisans, 2009-2010 Terbiye
Teknolojisi, Ön Lisans, 2011-2012
Konfeksiyon Organizasyon ve Planlaması, Ön Lisans, 2012-2013
Kalite ve Güvence Standartları, Ön Lisans, 2009-2010
Sistem Analizi ve Tasarımı, Ön Lisans, 2010-2011
Konfeksiyon Atölyesi, Ön Lisans, 2010-2011
Sipariş Takibi, Ön Lisans, 2009-2010
Genel Tekstil Teknolojisi, Ön Lisans, 2011-2012
Moda Resmi ve İllüstrasyonu, Ön Lisans, 2014-2015
Temel Sanat Eğitimi, Ön Lisans, 2003-2004
Moda Tasarımı I, Ön Lisans, 2014-2015
Moda Tasarımı II, Ön Lisans, 2014-2015
Mesleki Teknik Çizim, Ön Lisans, 2014-2015
Moda Aksesuar Tasarımı, Ön Lisans, 2014-2015
Temel Sanat Eğitimi, Ön Lisans, 2014-2015
Temel Sanat Eğitimi, Ön Lisans, 2015-2016

BİLİMSEL DERNEK, ORGANİZASYON VE KURULUŞLARDAKİ ÜYELİKLER/GÖREVLER

İDGSA 80 - İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 80'liler Derneği,
Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi - İstanbul., , Üye, 05.09.2004 -
Devam Ediyor

KATILDIĞI BİLİMSEL KONGRE/SEMPOZYUM VE BİLİMSEL TOPLANTILAR

III. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı, Antalya, Nisan 2018

5. Uluslararası Geleneksel Ve Yöresel Değerler Sempozyumu / Kültür Sanat Etkinlikleri, Afyon, Ekim 2018

II. Uluslararası Akdeniz'de Güzel Sanatlar Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı, Antalya, Nisan 2017

II. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu/Doğal Boya Sempozyumu, Antalya, Mayıs 2017

Uluslararası Ebru Kongresi, Eser Adı: "Mineli Battal Ebrusu 4" Ebristan, Üsküdar İstanbul, İstanbul, Mayıs 2016

Türkiye İnovasyon Haftası- ICC, İstanbul Kongre Merkezi (Dinleyici), İstanbul, Aralık 2015

Poster Bildiri, "Çözgüden Boyamalı Batik Sanatı ve İkat Dokumaları", III. Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Kültür Sanat Etkinlikleri, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Antalya, Kasım 2014

Konferans: "Kumaş Boyama ve Desenlendirme Sanatında Batik Sanatı Tekniği". Süleyman Demirel Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. , ISPARTA, Mart 2013

1. Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Kültür Sanat Etkinlikleri, Eser adı : "Evrenin Katmanları" (Zebdetü'l Tevarih) Batik Sanatı Tekniği (100cmx100cm) Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, ANTALYA, Kasım 2012 1. Uluslararası Türk Sanatları Sempozyumu ve Sanat Çalıştayı, Eser adı : "Osmanlı da Günlük Hayattan bir Kesit" Batik Sanatı Tekniği (100cmx110cm.) Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanlığı, KONYA, Kasım 2012

"I. Uluslararası Kitap sanatları Sempozyumu ve Ebru Sanatı Çalıştayı", "Profesyoneller Ebru Sergisi", 3 Eser / Eser isimleri: "Mineli Battal Ebruları 1-2-3" (50cmx65cm), ANTALYA, Mart 2012

Seminer "TÜBİTAK / Bilgilendirme ve Eğitim Semineri" (Dinleyici), ANTALYA, Ocak 2012 Seminer" Bologna Sürecinde Program Yeterlilikleri ve Ders Kazanımları" (Dinleyici), ANTALYA, Şubat 2012 Akdeniz Üniversitesi 2. Akdeniz Kalite Sempozyumu (Dinleyici), ANTALYA, Nisan 2012

4. Ulusal Gastronomi Sempozyumu ve Sanatsal Etkinlikleri / Kişisel Sergi / Sergi Teması:"Yeni Tatlar, Yeni Başlangıçlar" (28 adet ebru çalışması), ANTALYA, Nisan 2010

Konferans ve Panel: Avrupa Günü Kutlama ve Etkinlikleri. "Tanıtım ve Kültür Programı", AÜ. Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (AKVAM), Sunum: "Geleneksel Türk Ebru Sanatı ile Avrupa Günü Etkinlikleri Arasında Nasıl Bir Bağlantı Noktası Olabilir?", ANTALYA, Mayıs 2008

Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği kapsamında düzenlenen Güzel Sanatlar Etkinlikleri Sempozyumu / Batik Sanatı Tekniği / Eser adı: "Zümrüt-ü Anka kuşu"(65cmx70cm), ANTALYA, Mayıs 2008

Seminer "Batik Sanatı Tekniği" 'Rötarı Kulübü, Antalya, Ağustos 2000

ETKİNLİK ORGANİZASYONU

"Üniversitede Hayat" Antalya Yerel Programı-VTV, Moda Tasarım programı / Defile,, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mart 2011

Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği etkinlikleri, "Tılsım ve Maske" temalı defile, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mayıs 2006

Miss Tourism World of The Universe 2005" yarışması, "Çintemani Sultan kostümü", "En İyi Kostüm" kategorisinde birincilik ödülü,, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Aralık 2005

"I. Akdeniz Üniversitesi ve İş Dünyası Sinerji Zirvesi Perakende ve Bilişim Günü Etkinlikleri", Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Nisan 2008

"Ölü Gelin" temalı sunum ve program tanıtımı, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Ocak 2010

"9. Geleneksel Dostluk Panayırı Etkinlikleri",(Perge Rotary Clup, etkinliklerine katkı)"Tılsım ve Maske " Temalı Defile, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mayıs 2006

Tekstil Sektöründe Nano Teknolojisi, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mart 2011

Kâğıttan Giydirmeler 1/ "Origami Sergi ve Defilesi", Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mayıs 2012

"Şahları da Vururlar" isimli tiyatro oyununun kostüm hazırlığı, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mart 2011

"Maske Tekniği Uygulamaları" Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. Yıl Kuruluş etkinlikleri, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Nisan 2010

"Bin bir Gece Masalları" isimli 6 dizi filme kostüm tasarım ve uygulamaları, 5. Boyut Film Stüdyoları ile Alman Film yapım şirketi Rat Pack Film Production'ın ortak çalışması. , Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Kasım 2008

10. Uluslararası Gençlik Şenliği "Dünya Çingene Defilesi", Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Mayıs 2012

1. Serik Meslek Yüksekokulu Turizm Paneli, Turizm Haftası Etkinlikleri" "Masallar ve Düşler" temalı defile, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Nisan 2007

Antalya Valiliği - Cumhuriyetin 87. Kuruluş Yıl Dönümü Kutlamaları, Organizatör, ANTALYA, TÜRKİYE, Ekim 2010 Süleyman Süral Anısına Öğrenci Çalışmaları Sergisi, Düzenleme Kurulu Üyesi, , TÜRKİYE, Ocak 2018 Seminer / Giyim Üretim Teknolojisi Alanı "Kariyer Günü" Konuşmacı, Organizatör, , TÜRKİYE, Aralık 2017

ÖDÜLLER VE BURSLAR

Aydoğan M, ""İpek Üzerine Tarihi Alanya" Konulu Giysi Tasarımı (Batik Sanatı Tekniği), ikincilik ödülü, Uluslararası İpek Böcekçiliği ve İpekli Dokumalar Sempozyumu, Alanya/Antalya, Ekim 2011

Aydoğan M, ""İznik Çini Deseni" Giysi Tasarımı (Batik Sanatı Tekniği),Antalya birinciliği, Türkiye ikinciliği, ES-MO AŞ. Pebeo Boyaları 5. Kumaş Boyama Yarışması, İstanbul, Mayıs 2001

Aydoğan M, ""Yurtta Barış Dünyada Barış" Konulu Pano Tasarım (Batik Sanatı Tekniği), Teşekkür Belgesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi. 80.Yıl Milli Egemenlik Afişi Yarışması, Ankara, Aralık 1999

Aydoğan M, ""Gelinliğim Gökkuşacağı" Konulu Gelinlik Tasarımı (Batik Sanatı Tekniği), Mansiyon,, Gelin Dergisi Gelinlik Tasarımı Yarışması, İstanbul, Eylül 1998

Aydoğan M, ".Osmanlı Minyatürü" Desenli Giysi Tasarımı (Batik Sanatı Tekniği), Antalya ve Türkiye birinciliği, , ES- MO A.Ş. Pebeo Boyaları 2. Kumaş Boyama Yarışması, İstanbul, Haziran 1997

Aydoğan M, "En İyi Tasarımcı Ödülü, "Tekstilde Tasarım Sempozyumu" (İPAŞ Tekstil AŞ. / MSÜ. GSF. Tekstil Bölümü Eğitim-Sanayi İşbirliği Projesi) , Mayıs 1989

SANATSAL ETKİNLİKLER

Aydoğan M, "III. Uluslararası Akdeniz'de Güzel Sanatlar Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı", Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2018.

Aydoğan M, ""I. Uluslararası Panorama Sanat Kampı"", Karma Sergi, İştirakçi, Şubat-2018.

Aydoğan M, "5. Uluslararası Geleneksel Ve Yöresel Değerler Sempozyumu/Kültür Sanat Etkinlikleri", Çalıştay, İştirakçi, Ekim-2018.

Aydoğan M, "III. Uluslararası Akdeniz'de Güzel Sanatlar Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı", Çalıştay, İştirakçi,

Nisan-2018.

Aydoğan M, "Eser adı: "Tuliş &Çığ", Batik tekniği 2."Öz-gün" temalı Uluslararası Davetli Karma Sergi ", Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2017.

Aydoğan M, "Eser adı: "Tsunami", Batik tekniği, II. Uluslararası Akdeniz'de Güzel Sanatlar Sempozyum ve Kültür Sanat Çalıştayı, Belek Antalya", Çalıştay, İştirakçi, Mayıs-2017.

Aydoğan M, "Giyim Üretim Teknolojisi Alanı/Kariyer Günü", Diğer, İştirakçi, Aralık-2017.

Aydoğan M, "Eser adı:"Doğam'dan" Vual İpek üzerine Eco Printing Baskı Tekniği, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi II. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyum "Doğal Boya

Sempozyumu-Çalıştayı-Sergisi""", Karma Sergi, İştirakçi, Mayıs-2017.

Aydoğan M, "Eser adı: "Acaibü'l Mahlukat", Batik tekniği, 5 Th International Conference "Ohrid -Vodici, 2017" Ohrid, Macedonia, davetli karma sergi ", Karma Sergi, İştirakçi, Ocak-2017.

Aydoğan M, "Eser adı: "Çift Başlı Kartal Motifi", Batik tekniği, VII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri, Bakü-Azerbaycan, davetli karma sergi ", Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2017.

Aydoğan M, "2 ayrı eser adı: "Cumhuriyet", "Gölge", Batik Tekniği, Cumhuriyet ve Demokrasi konulu sergi, Antalya Büyük Şehir Belediyesi Bülent Ecevit Kültür Merkezi Sanat Galerisi", Karma Sergi, İştirakçi, Ekim-2016.

Aydoğan M, "Eser adı: "Falname' Den 'Hz. Yusuf Minyatürü", III. Uluslararası Türk Kültür ve Sanatlarını Tanıtma Çalıştayı, "Anadolu'dan Esintiler 2" konulu karma sergi, Amerika Birleşik Devletleri, Florida, Boca Raton", Karma Sergi, İştirakçi, Mart-2016.

Aydoğan M, "15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Konulu Ebru etkinliği, 241 şehit anısına 241 m karelik ebru çalıştayı, Antalya Cumhuriyet Meydanı", Çalıştay, İştirakçi, Ekim-2016.

Aydoğan M, "Eser adı:"Nazarım Değmesin", Batik üzeri kuru keçe tekniği, V. International Turkic art, history and folklore congress / art activities", Karma Sergi, İştirakçı, Nisan-2016.

Aydoğan M, "Eser adı: "Dünyanın Döngüsü", TÜBİTAK 3001 Projesi kapsamında "Dijital Tekstil Atölyesi" 114K030 Nolu "Kişiye Özel Moda Tasarımında Dijital Baskı Tasarım Süreci", Çalıştay, İştirakçı, Nisan-2016.

Aydoğan M, "Eser Adı: "Kozmik Dokunuş" İpek Tafta üzerine Batik tekniği, "Dün-Bugün-Gelecek "Selçukludan Bugüne Geometri" Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Kültür Merkezi ", Karma Sergi, İştirakçı, Mayıs-2016.

Aydoğan M, "Uluslararası Akdeniz'de sanat çalıştayı, İştirakçı, Kemer, Antalya", Çalıştay, İştirakçı, Mayıs-2016. Aydoğan M, "Eser adı: "Nazar", Islak Keçe Tekniği, ÖZ-GÜN davetli karma sergisi", Karma Sergi, İştirakçı, Kasım-2016.

Aydoğan M, "Sunum/Workshop "Batik Sanatı "AÜ. GSF Geleneksel Türk El Sanatları Bölüm Başkanlığı/Kültür Sanat Araştırma Ve Uygulama Merkezi", Çalıştay, Düzenleyici veya Organizatör, Haziran-2015.

Aydoğan M, "Eser adı: "Renklerden Erguvan", İstanbul' da Erguvan Sergisi", Karma Sergi, İştirakçı, Nisan-2015.

Aydoğan M, "Eser adı: "Sanatçı Olabilmek", 100 Cumhuriyet Sanatçısı ile "2023' e Yürüyoruz" sergisi, Ahmet Muhtar Kızıltan Kültür ve Sanat Merkezi", Karma Sergi, İştirakçı, Mart-2015.

Aydoğan M, "Eser adı:" Katledenler Katledilenler " Batik Tekniği, İDGSA80 grubu kuruluşunun 10.yılı " ZEYTİN DAİMA" sergisi", Karma Sergi, İştirakçı, Kasım-2015.

Aydoğan M, "Eser adı: 'Yedi Uyurlar', III. Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Kültür Sanat Etkinlikleri ", Karma Sergi, İştirakçı, Kasım-2014.

Aydoğan M, "Eser adı: "Benim Erguvanım", "İstanbul'da Erguvan" (Batik Sanatı Tekniği)", Karma Sergi, İştirakçı, Mayıs- 2014.

Aydoğan M, "Eser adı: "Ata'm", "Ulusal Egemenlik Sergisi"", Karma Sergi, İştirakçı, Nisan-2014.

Aydoğan M, "Eser adı: 'Bakış', 'Cumhuriyetin Bekçileriyiz', Süleyman Demirel Üniversitesi Tekstil Ve El Sanatları Tasarım Araştırma Uygulama Merkezi", Karma Sergi, İştirakçi, Ekim-2014.

Aydoğan M, "Eser adı: "Diyagonal Gel-Git Ebrusu" "Soma İçin Elele" ", Karma Sergi, İştirakçi, Mayıs-2014.

Aydoğan M, "Eser adı: "Hz. İbrahim'in mancınıkla ateşe atılması", "Osmanlı'dan Yansımalar" Geleneksel Türk Sanatları Sergisi", Karma Sergi, İştirakçi, Ekim-2013.

Aydoğan M, ""Mühürlenmiş Zamanlar" sergi çalıştay. S.D.Ü. G.S.F. girişi sergi salonu ", Çalıştay, İştirakçi, Mart-2013.

Aydoğan M, ""Mühürlenmiş Zamanlar" Temalı Kişisel Sergi (Batik Sanatı Tekniği) Süleyman Demirel Üniversitesi G.S.F.", Kişisel Sergi, İştirakçi, Mart-2013.

Aydoğan M, "Uluslararası Türk Sanatları Sempozyumu ve Sanat Çalıştay, Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanlığı", Çalıştay, İştirakçi, Kasım-2012.

Aydoğan M, "EXPO Floriade 2012 Uluslar arası Botanik Sergisi, "Türkiye Bahçesinde Geleneksel Türk Ebru Sanatı" (Türkiye Hollanda diplomatik ilişkilerin kurulmasının 400. yılı-Hollanda-Venlo/Türkiye Bahçesi Yüksek komiserliği

daveti, AÜ. görevlendirmesi) ", Çalıştay, İştirakçi, Temmuz-2012.

Aydoğan M, "Eser adı: Geleneksel Türk Ebru Sanatı 10 adet (Hatip, Battal, Serpme Battal, Şal, Diyagonal), "Berlin'de Türkiye Günleri", AÜ. Sağlık Kültür Spor Dairesi Bşk. Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merk. "AKVAM"-Berlin Âlice Salomon Yüksekokulu'nun sanat etkinliği.", Grup Sergisi, İştirakçi, Ekim-2011.

Aydoğan M, "Eser adı " İstanbul-u Yorum", 47. Uluslararası Troya Festivali, İDGSA 80 "İstanbul'dan Troiya'ya ", Karma Sergi, İştirakçi, Ekim-2010.

Aydoğan M, "Eser adı: Sekiz adet Geleneksel Türk Ebru Sanatı Eserİ, "Salzburg'da Türkiye Günleri", Akdeniz Üniversitesi Sağlık Kültür Spor Dairesi Başkanlığı Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi

"AKVAM" ile Avusturyalı ortağı Salzburger Bildungswerk'in sanat etkinliği, ", Grup Sergisi, İştirakçı, Ekim-2010.

Aydoğan M, "Eser adı " İstanbul-u Yorum", İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin (İDGSA 80' liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri:", Karma Sergi, İştirakçı, Mayıs-2010.

Aydoğan M, "Eser adı " Akordion Şehrimsin İstanbul'um" İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' nin (İDGSA 80'liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri,", Karma Sergi, İştirakçı, Nisan-2010.

Aydoğan M, "Birinci Grup Sergisi (Tekstil, Seramik, Resim, Fotoğraf) ", Grup Sergisi, İştirakçı, Ağustos-2009.

Aydoğan M, " İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' nin (İDGSA 80' liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri:", Karma Sergi, İştirakçı, Mayıs-2009.

Aydoğan M, "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin (İDGSA 80' liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri:", Karma Sergi, İştirakçı, Haziran-2009.

Aydoğan M, "Eser adı: "Korkuyla Bakan Gözler", İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin (İDGSA 80'liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri:", Karma Sergi, İştirakçı, Kasım-2009.

Aydoğan M, "Eser adı "Örüldükçe Sökülen Şehrimsin" İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin (İDGSA 80' liler) "İstanbul-u Yorum" sergileri", Karma Sergi, İştirakçı, Nisan-2009.

Aydoğan M, "Geleneksel Türk Ebru Sanatı (A.Ü. Serik Meslek Yüksekokulu Altın Portakal Güzel Sanatlar Galerisi)", Çalıştay, İştirakçı, Mart-2009.

Aydoğan M, "3. Ege Art Sanat Günleri (Sanatta Güncellik, Sanatta Sahtecilik ve Sanat ve Piyasa) İpek üzerine Batik Tekniği ile çalışılmış "Osmanlı Minyatürleri" temalı 5 eser", Festival, İştirakçı, Aralık-2009.

Aydoğan M, "Eser adı : "Örüldükçe Sökülen Şehrimsin"(100cmx150cm), ARTİST 2009 /19. İstanbul Sanat Fuarı,", Karma Sergi, İştirakçı, Kasım-2009.

Aydoğan M, ""Antalya'dan Esintiler" (Hat, Ebru, Vitray, Batik, El işleme, Resim)", Grup Sergisi, İştirakçı, Ocak-2008.

Aydoğan M, "Eser adı : "Mineli Battallar" Antalya Atölyeleri Ebru Sergisi", Karma Sergi, İştirakçi, Eylül-2008.

Aydoğan M, ""The Comedy of Errors (Yanlışlıklar Komedi)", Tiyatro Performansı, Diğer, Nisan-2008.

Aydoğan M, "A. Ü. Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (AKVAM) Avrupa Günü Kutlama ve Etkinlikleri "Tanıtım ve Kültür Programı" Geleneksel Türk Ebru Sanatı Uygulaması", Çalıştay, İştirakçi, Mayıs-2008.

Aydoğan M, "Eser adı : "Yeryüzünde Barış Gülleri" Batık Sanatı Tekniği, 1. Uluslararası Güzel Sanatlarda Selçukludan Günümüze Geleneksel El Dokumalarından Esintiler ve Mevlana Bienali", Bienal, Trianel, İştirakçi, Ekim-2008.

Aydoğan M, ""İzdüşüm" (Hat- Ebru- Batık) Sergisi", Grup Sergisi, İştirakçi, Ekim-2007.

Aydoğan M, ""İlkler" Geleneksel Türk Ebru Sanatı Sergisi", Grup Sergisi, İştirakçi, Kasım-2007.

Aydoğan M, "Dünya Böbrek Günü", Tiyatro Performansı, Diğer, Mayıs-2007.

Aydoğan M, ""Geleneksel Türk El Sanatları Grup Sergisi" (Kırkyama, Ebru, Batık)", Grup Sergisi, İştirakçi, Ağustos- 2006.

Aydoğan M, "Mumlu Batık", Çalıştay, İştirakçi, Mayıs-2006.

Aydoğan M, "Eser adı: "Oturana Kadın", Batık Sanatı Tekniği, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Sergisi", Karma Sergi, İştirakçi, Mart-2005.

Aydoğan M, "Eser adı:"Çift Başlı Kartal",Batık Sanatı Tekniği", Karma Sergi, İştirakçi, Aralık-2004.

Aydoğan M, ""Hayatın Akışları" Konulu Geleneksel Türk Ebru Sanatı Sergisi", Kişisel Sergi, İştirakçi, Aralık-2004.

Aydoğan M, "Çağdaş İnsan, ANTÇEV Antalya Çağdaş Eğitim Ve Kültür Vakfı", Karma Sergi, İştirakçi, Aralık-2004.

Aydoğan M, "Eser adı : "Hatip Ebrusu", Karma Sergi, İştirakçi, Mayıs-2004.

Aydoğan M, ""El Sanatları Grup Sergisi" (Kırkyama, Ebru, Batik, Seramik, Takı) ", Grup Sergisi, İştirakçı, Nisan-2003.

Aydoğan M, "Eser adı: "Çarkıfelek Ebrusu", GÜSAD / Antalya İl Kültür Müdürlüğü ortak Ebru sergisi", Karma Sergi, İştirakçı, Ekim-2003.

Aydoğan M, "A.Ü. Resim ve El Sanatları Kulübü Sergisi (resim, ahşap boyama ve batik sanatı tekniği)", Grup Sergisi, İştirakçı, Nisan-2003.

Aydoğan M, "TRT Antalya Radyosu, Saffet Uysal ile "Bu Toprağın Sesi" Programı", Diğer, İştirakçı, Temmuz-2002.

Aydoğan M, "TRT Antalya Radyosu, Gülay Öztürk ile "Gün Dönümünde Kadın Dünyası" programı", Diğer, İştirakçı, Ağustos-2002.

Aydoğan M, "Savaşın-Krizin Ortasında" Temalı Sergi (Batik Sanatı Tekniği)", Kişisel Sergi, İştirakçı, Ocak-2002.

Aydoğan M, "Eser adı: "Dünya Barışı"(Batik Sanatı Tekniği) Akdeniz' de Dostluk Şenliği Sergisi", Karma Sergi, İştirakçı, Eylül-2001.

Aydoğan M, ""Osmanlı Minyatürleri" Temalı Sergi (Batik Sanatı Tekniği)", Kişisel Sergi, İştirakçı, Haziran-2001.

Aydoğan M, "Antalya VIP TV., Aslı Tülüler ile "Gün Doğarken" programı", Diğer, İştirakçı, Mayıs-2001.

Aydoğan M, "Eser adı: "Fay Hattı", Batik Sanatı Tekniği", Karma Sergi, İştirakçı, Haziran-2001.

Aydoğan M, ""St. Nicholas İkonaları" Temalı Sergi (Batik Sanatı Tekniği)", Kişisel Sergi, İştirakçı, Ocak-1999.

Aydoğan M, ""75. Yılında Cumhuriyet ve Atatürk" Temalı Sergi (Batik Sanatı Tekniği)", Kişisel Sergi, İştirakçı, Eylül- 1999.

Aydoğan M, "Eser adı: "Atatürk Yansımaları" ", Karma Sergi, İştirakçı, Ekim-1999.

Aydoğan M, "Antalya VIP TV., Tülay Sükûn Er ile "Kadınca" programı", Diğer, İştirakçı, Ekim-1999.

Aydoğan M, "16. Uluslararası Noel Baba Ve Dünya Barışına Çağrı Etkinlikleri, (Batik Sanatı Tekniği).TC. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu himayesinde Belek, Sun Zeynep Oteli ", Çalıştay, İştirakçi, Aralık-1998.

Aydoğan M, "TRT Antalya Radyosu, "İçimizden Biri Programı"", Diğer, İştirakçi, Haziran-1998.

Aydoğan M, " DÖSİM-Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü etkinliği, ", Çalıştay, İştirakçi, şubat-1998.

Aydoğan M, ""Akdeniz Bölgesi El Sanatları şöleni" ", Grup Sergisi, İştirakçi, Mart-1998.

Aydoğan M, ""Noel Baba ve Barış" Temalı Sergi (Batik Sanatı Tekniği), 16. Uluslararası Noel Baba Ve Dünya Barışına Çağrı Etkinlikleri, (TC. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu himayesinde) Belek, Sun Zeynep Oteli, ", Kişisel Sergi, İştirakçi, Aralık-1998.

Aydoğan M, "TRT Antalya Radyosu, Saffet Uysal ile "Akdeniz'den" Programı", Diğer, İştirakçi, Ağustos-1997.